

๑๐๙๓

**ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน
ในอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์**

นางปิยะนุช กลิ่นคล้าย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2552

**Factors Relating to the Participations in Community Enterprise Operation
in Samchai District, Kalasin Province**

Mrs. Piyanuch klinklai

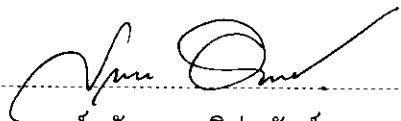
**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Extension
School of Agricultural Extension and Cooperatives
Sukhothai Thammathirat Open University**

2010


หัวข้อวิทยานิพนธ์ บัณฑิตที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน
ในอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์
ชื่อและนามสกุล นางปิยะนุช กลิ่นคล้าย
แขนงวิชา ส่งเสริมการเกษตร
สาขาวิชา ส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน
2. รองศาสตราจารย์ ดร. พรทิพย์ อุดมสิน

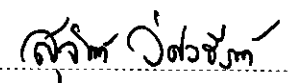
วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2553

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์


..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์สุกัญญา อธิปอนันต์)


..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน)


..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. พรทิพย์ อุดมสิน)


..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุจินต์ วิสวธีรานนท์)

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยได้รับความกรุณาอนุเคราะห์เป็นอย่างสูงยิ่งจากท่านอาจารย์สุกัญญา อธิปอนันต์ ผู้อำนวยการกองวิจัย กรมส่งเสริมการเกษตร ประธาน คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และรองศาสตราจารย์ ดร. พรทิพย์ อุคมสิน อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมจากสาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช ที่กรุณาให้ความรู้ทางด้านวิชาการ ติดตามให้คำแนะนำ ตรวจสอบและแก้ไขวิทยานิพนธ์ด้วยความเต็มใจอย่างสูงจนแล้วเสร็จสมบูรณ์ พร้อมทั้งให้กำลังใจตลอดเวลาที่ศึกษา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่กรุณาให้ความรู้ทางด้านวิชาการ และเจ้าหน้าที่ สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่อำนวยความสะดวกทุกด้าน ซึ่งมีผลทำให้การศึกษาประสบผลสำเร็จ พร้อมกันนี้ต้องขอขอบคุณ เพื่อนนักศึกษาสาขาส่งเสริมการเกษตร รุ่นที่ 9 ทุกท่านที่อำนวยความสะดวก พร้อมทั้งช่วยเหลือสนับสนุนการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ จนบรรลุผลสำเร็จ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ บิดา สามีและลูกๆ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีคุณค่ายิ่ง ที่คอยติดตามให้กำลังใจ สนับสนุนการศึกษาครั้งนี้จนสำเร็จตามที่ตั้งใจไว้

ในส่วนที่เป็นคุณค่าและคุณความดีที่สามารถอำนวยความสะดวกของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอขอบแต่บิดา มารดา ตลอดจนคณาจารย์ผู้มีพระคุณทุกท่านที่กรุณาถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและประสบการณ์ทางด้านวิชาการตั้งแต่อดีตจนสำเร็จการศึกษาในระดับนี้

ปิยะนุช กลิ่นคล้าย

กรกฎาคม 2553

ชื่อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอสามชัย
จังหวัดกาฬสินธุ์

ผู้วิจัย นางปิยะนุช กลิ่นคล้าย รหัสนักศึกษ 2519002139 ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ บำเพ็ญ เขียวหวาน (2) รองศาสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ อุดมสิน

ปีการศึกษา 2552

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลทางเศรษฐกิจ และสังคม ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน (2) ความรู้ของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน (3) ระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน (4) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน (5) ปัญหา และข้อเสนอแนะ ในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ประชากรที่ศึกษา เป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนอำเภอสามชัย ประเภทกิจการการผลิต จำนวน 45 วิสาหกิจ สมาชิกทั้งหมด 409 ราย สุ่มโดยวิธีสุ่มแบบชั้น ภูมิได้จำนวน 203 ราย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าค่าสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและ วิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ

ผลการวิจัย พบว่า (1) สมาชิกส่วนใหญ่เป็นหญิง มีอายุเฉลี่ย 42.79 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.66 คน มีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 25.14 ไร่ จำนวนแรงงานเกษตรในครัวเรือนเฉลี่ย 3.49 คน ผลตอบแทนที่ได้รับจากกลุ่มเฉลี่ย 4,913.79 บาท/ปี รายได้ของครัวเรือนเฉลี่ย 97,108.37 บาท/ปี เงินลงทุน(เงินหุ้น)ในกลุ่มเฉลี่ย 321.43 บาท มีสถานภาพภายในกลุ่มเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ระยะเวลาการเป็นสมาชิกเฉลี่ย 3.10 ปี มากกว่าครึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลจาก ประธานกลุ่มและนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ สมาชิกครึ่งหนึ่งเคยเข้าร่วมประชุม ผูกอบรม สัมมนา และดูงานเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน (2) สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนในระดับปานกลาง (3) สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง (4) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน พบว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์ ในเชิงบวกจำนวน 4 ตัวแปร ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน รายได้ของครัวเรือน การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนจากแหล่งต่างๆ และ ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ส่วนตัวแปรที่มีผลในเชิงลบ จำนวน 2 ตัวแปร ได้แก่ การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น และขนาดพื้นที่ถือครองทำการเกษตร (5) ปัญหาการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนพบว่า มีปัญหาการระดมหุ้น/เงินทุนหมุนเวียนภายในกลุ่มมีน้อย ขาดความรู้ในการทำระบบบัญชี การพัฒนาวิสาหกิจไม่ต่อเนื่อง งบประมาณไม่เพียงพอในการผลิต เครื่องมืออุปกรณ์ชำรุด/ไม่ทันสมัยทำให้การผลิตล่าช้าผลิตไม่ทันความต้องการ ขาดความรู้ในการผลิตและแปรรูป ขาดการเชื่อมโยงเครือข่ายตลาดภายในและภายนอกชุมชน ไม่มีตลาดรองรับผลผลิต ทั้งนี้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้เสนอแนะควรสนับสนุนแหล่งเงินทุนและสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำแก่วิสาหกิจชุมชน ควรมีการฝึกอบรมการปรับปรุงการแปรรูปหรือปรับปรุงคุณภาพ ควรมีการสนับสนุนเงินทุนหรือกองทุนการแปรรูปวัตถุดิบที่มีในท้องถิ่นเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและสร้างอาชีพให้คนในชุมชนอย่างจริงจัง ควรมีจตุรบรรพผลผลิตภัณฑ์และพัฒนาจตุรบรรพผลผลิตภัณฑ์ ให้ภาครัฐจัดหาตลาดเพื่อจำหน่ายสินค้าที่ทางกลุ่มผลิต ให้ทางราชการช่วยประชาสัมพันธ์สินค้าและรณรงค์การใช้สินค้าที่ทางวิสาหกิจผลิตขึ้นมา

คำสำคัญ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

Thesis title: Factors Relating to the Participation in Community Enterprise Operations in Samchai District, Kalasin Province

Researcher: Mrs.Piyanuch Klinklai; **ID:** 2519002139; **Degree:** Master of Agriculture (Agricultural Extension); **Thesis advisors:** (1) Mr. Bumpen Keowan, Associate Professor; (2) Dr.Porntip Udomsin, Associate Professor; **Academic year:** 2009

Abstract

The objectives of this study were (1) to study social and economic personal fundamental factors of members of the community enterprise groups in Sam Chai District, Kalasin Province; (2) to study their knowledge of the community enterprise operations; (3) to study the level of their participation in the community enterprise operations; (4) to study factors relating to their participation in the community enterprise operations; and (5) to study their problems and suggestions on their community enterprise operations.

The population in this study were 409 members from 45 community enterprises in the production line in Sam Chai District, Kalasin Province. The 203 samples were selected by using the stratified random sampling methodology. The instrument used to collect the data was an interview form. The statistical methodology used to analyze the data by instant computer programs were frequency, percentage, minimum value, maximum value, mean, standard deviation, and multi-regression analysis.

The findings of this study were as follows: (1) Most of the studied members were female, with average age at 42.79 years. Most of them were educated at higher primary level. The average quantity of members of their family was 4.66 persons. Their average area used for agricultural section was 25.14 Rai. The average quantity of the labor in their family was 3.49 persons. The average pay they received from their community enterprise group was 4,913.79 Baht/year. The average income of their family was 97,108.37 Baht/year. The average amount of their share in their group was 321.43 Baht. Their status in their group was a member of one of the groups, with average duration of being a member at 3.10 years. More than half of them were members of village fund groups. Most of them received information about the groups from the president of their group and agricultural extension officials in their area. A half of them used to attend meetings, training courses, seminars, and field studies about community enterprises. (2) They had knowledge of community enterprises at medium level. (3) They participated in the community enterprise operations at medium level. (4) It was found that there were 4 independent variables which were positively related to their participation, these were the quantity of members of their family, their family income, the receipt of information from various sources, and the duration of their being members of the groups, and 2 independent variables which were negatively related to their participation, these were their being members of other groups, and the size of their occupied area used for agricultural section. And (5) it was found that they had problems on share gathering, having insufficient circular capital, lack of knowledge of keeping accounts, the enterprises being developed discontinuously, insufficient production budget, damaged/out of date equipment causing late production obstructing to meet demand, lack of knowledge of production and processing, disconnecting of network of markets both inside and outside their community, and lack of markets to distribute their products. They suggested that the enterprises should have been supplied with capital/loan with low interest rate/fund sources for processing their products to add their value and offer jobs to local people, training courses should have been set to improve the processing methods and product quality, there should have been developed product centers, and the related sectors should have supplied them with markets to distribute their products, made them public, and set campaigns for consuming their products.

Keywords: Participation, Community Enterprise Operation, Samchai District, Kalasin Province

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
สมมติฐานการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน	8
พระราชบัญญัติวิสาหกิจชุมชน	17
แนวคิดทฤษฎีที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม	18
สภาพทั่วไปของวิสาหกิจชุมชน อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์	34
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	38
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	44
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	44
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	46
การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย	47
การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	49

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	51
ข้อมูลส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม	51
ปัจจัยด้านความคิดเห็นของสมาชิกต่องานวิสาหกิจชุมชน	63
การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	65
ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ..	75
ปัญหาและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ..	92
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	98
สรุปการวิจัย	98
อภิปรายผล	105
ข้อเสนอแนะ	108
บรรณานุกรม	111
ภาคผนวก	118
แบบสัมภาษณ์โครงการวิจัย	119
ประวัติผู้วิจัย	130

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 แสดงข้อมูลวิสาหกิจชุมชน อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์.....	36
ตารางที่ 3.1 กลุ่มตัวอย่างของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ใช้ในการวิจัย.....	45
ตารางที่ 4.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน.....	51
ตารางที่ 4.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน.....	53
ตารางที่ 4.3 ปัจจัยทางสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน.....	56
ตารางที่ 4.4 การรับข้อมูลข่าวสารจากแหล่งต่างๆ.....	58
ตารางที่ 4.5 การเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา และดูงาน.....	59
ตารางที่ 4.6 ประเด็นความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน.....	61
ตารางที่ 4.7 สรุปข้อคำตอบความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน.....	62
ตารางที่ 4.8 ปัจจัยด้านความคิดเห็นของสมาชิกต่องานวิสาหกิจชุมชน.....	63
ตารางที่ 4.9 การมีส่วนร่วมในการด้านการบริหารจัดการ.....	65
ตารางที่ 4.10 การมีส่วนร่วมในการด้านการผลิต.....	70
ตารางที่ 4.11 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการตลาดและเครือข่าย.....	73
ตารางที่ 4.12 สัญลักษณ์ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่ใช้ในการวิเคราะห์ถดถอยพหุ.....	76
ตารางที่ 4.13 ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งหมดที่ใช้ในการวิเคราะห์ถดถอยแต่ละคู่ โดยแสดงในรูปเมตริกสัมพันธ์ (correlation matrix).....	79
ตารางที่ 4.14 การวิเคราะห์ถดถอยปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน.....	80
ตารางที่ 4.15 การวิเคราะห์ถดถอยปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในด้านการผลิต.....	82
ตารางที่ 4.16 การวิเคราะห์ถดถอยปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในด้านการตลาดและเครือข่าย.....	84
ตารางที่ 4.17 การวิเคราะห์ถดถอยปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย.....	86

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่ 4.18	การวิเคราะห์ถดถอยปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนภาพรวม	88
ตารางที่ 4.19	สรุปการวิเคราะห์ถดถอยปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมใน การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน	90
ตารางที่ 4.20	ปัญหาการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน	92
ตารางที่ 4.21	ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	95

ฉ

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	4
ภาพที่ 2.1 แผนที่อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์.....	34

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วิสาหกิจชุมชน เป็นนโยบายของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ และความยากจนของประชาชน โดยเฉพาะในชุมชนชนบทหรือชุมชนเกษตรกรรม โดยอาศัย บทเรียนจากอดีต ซึ่งประเทศไทยได้เกิดวิกฤตเศรษฐกิจขึ้นในปี 2540 สะท้อนให้เห็นถึงการ พัฒนาที่ขาดสมดุล เนื่องจากต้องพึ่งพาทรัพยากรจากภายนอก ในขณะที่เศรษฐกิจชุมชนซึ่งเป็น เศรษฐกิจบนรากหญ้าที่อ่อนแอและขาดความมั่นคงที่จะเป็นพื้นฐานในการพึ่งพาตนเอง ได้ของ เศรษฐกิจระดับประเทศ วิสาหกิจชุมชนเป็นแนวคิดที่มุ่งเพิ่มมูลค่าผลผลิตตามธรรมชาติ หรือการ สร้างผลิตภัณฑ์ โดยกลุ่มองค์กรชุมชนเพื่อการบริโภค และสร้างรายได้แก่ชุมชนนั้น ๆ มีหลักคิด สำคัญคือ สร้างความหลากหลายของผลผลิตและผลิตภัณฑ์เพื่อการบริโภคแบบพึ่งพาตนเอง ลดรายจ่ายให้ครอบครัว สร้างเสริมสุขภาพอนามัยที่ดีให้ตนเอง และมีคุณธรรมรับผิดชอบ ต่อ สมาชิกคนอื่นๆที่อยู่ในชุมชน วิสาหกิจชุมชนมีอยู่มากมาย และกระจายอยู่ในชุมชน มีทั้งที่คนใน ชุมชนก่อกำเนิดขึ้นเอง และเกิดจากการผลักดันของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน วิสาหกิจ ชุมชนที่มีอยู่ในชนบทมักมีความเกี่ยวข้องกับการเกษตร เช่น การแปรรูปอาหาร งานหัตถกรรม เกษตร งานจักสาน ฯลฯ โดยมีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสร้างผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ได้อย่าง หลากหลายและสร้างรายได้ที่มั่นคงให้กับเกษตรกร (กรมส่งเสริมการเกษตร 2546 : 20)

วิสาหกิจชุมชนเป็นการประกอบกิจกรรมของชุมชน ซึ่งรวมถึงกระบวนการคิดการ จัดการผลผลิตและทรัพยากรทุกขั้นตอน จากภูมิปัญญาขององค์กรชุมชนหรือเครือข่ายองค์กร ชุมชน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเรียนรู้ของชุมชน โดยมีได้มีเป้าหมายอยู่ที่การสร้าง กำไรทางการเงินเพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงกำไรทางสังคมด้วย ได้แก่ ความเข้มแข็งของชุมชน ความสามัคคีและความสงบสุขของสังคม วิสาหกิจชุมชนจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ชุมชน พึ่งพาตนเองได้ ทั้งด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาสาธารณประโยชน์ โครงสร้างพื้นฐานของชุมชนและ เป็นรากฐานทางเศรษฐกิจที่มั่นคงและยั่งยืนของระบบเศรษฐกิจระดับประเทศอย่างแท้จริง (กรมส่งเสริมการเกษตร 2548 : 1)

อำเภอสามชัย เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดกาฬสินธุ์ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตร คือ ทำนา ทำไร่ อ้อย ไร่มันสำปะหลัง ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้นและมีอาชีพเสริมจากกิจกรรมอื่นๆอีกหลากหลาย เช่น การทอผ้า การจักสาน เลี้ยงสัตว์ และทำการประมงจากแหล่งน้ำธรรมชาติเป็นต้น ซึ่งในการประกอบอาชีพที่เหมือนกันในชุมชน ทำให้ประชาชนในอำเภอสามชัย ได้รวมกลุ่มกันในการประกอบอาชีพและดำเนินการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน กับสำนักงานเกษตรอำเภอสามชัย จำนวน 55 กลุ่ม สมาชิกจำนวน 550 คน แบ่งเป็นวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิต มีกิจกรรมเช่น การจักสาน ไม้ไผ่ ปลูก,แปรรูปสมุนไพร ทอผ้าไหมแพรวา ทอผ้าฝ้าย ทอเสื่อกก ผลิตภัณฑ์จักสานจากกก ตัดเย็บเสื้อผ้า แปรรูปปลาและการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ จำนวน 45 กลุ่ม สมาชิกจำนวน 409 คน ส่วนวิสาหกิจชุมชนประเภทการบริการมีจำนวน 10 กลุ่ม มีสมาชิกจำนวน 141 คน มีกิจกรรมการบริการ เช่น กลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ กลุ่มธุรกิจร้านค้าชุมชน เป็นต้น (สำนักงานเกษตรอำเภอสามชัย 2551: 1)

ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนจะประสบผลสำเร็จได้นั้น สมาชิกทุกคนจะต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้วย เพราะการดำเนินงานเป็นกลุ่ม หากสมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมในการดำเนินงานน้อยก็จะทำให้กลุ่มหรือวิสาหกิจชุมชนนั้นๆพัฒนาการดำเนินงานไปได้ช้า หรืออาจจะไม่มีการพัฒนาเลย จึงจำเป็น ที่จะต้องมีการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ให้เกิดการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ให้ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ มีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ทางเศรษฐกิจ และสังคม ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์
- 2.2 เพื่อศึกษาความรู้ของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน
- 2.3 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์
- 2.4 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

2.5 เพื่อศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะ ในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนใน
อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง กับปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการมีส่วนร่วมของ
สมาชิก วิสาหกิจชุมชนในอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ สามารถกำหนดตัวแปร ในการศึกษา
ออกเป็น 2 ส่วน คือ

3.1 ตัวแปรอิสระ (independent variables) จำนวน 17 ปัจจัย ประกอบด้วย

3.1.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่

- เพศ
- อายุ
- ระดับการศึกษา
- จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

3.1.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่

- ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร
- จำนวนแรงงานภายในครัวเรือน
- ผลตอบแทนจากกลุ่ม
- รายได้ของครัวเรือน
- เงินทุน(เงินหุ้น)ในกลุ่ม

3.1.3 ปัจจัยทางสังคม ได้แก่

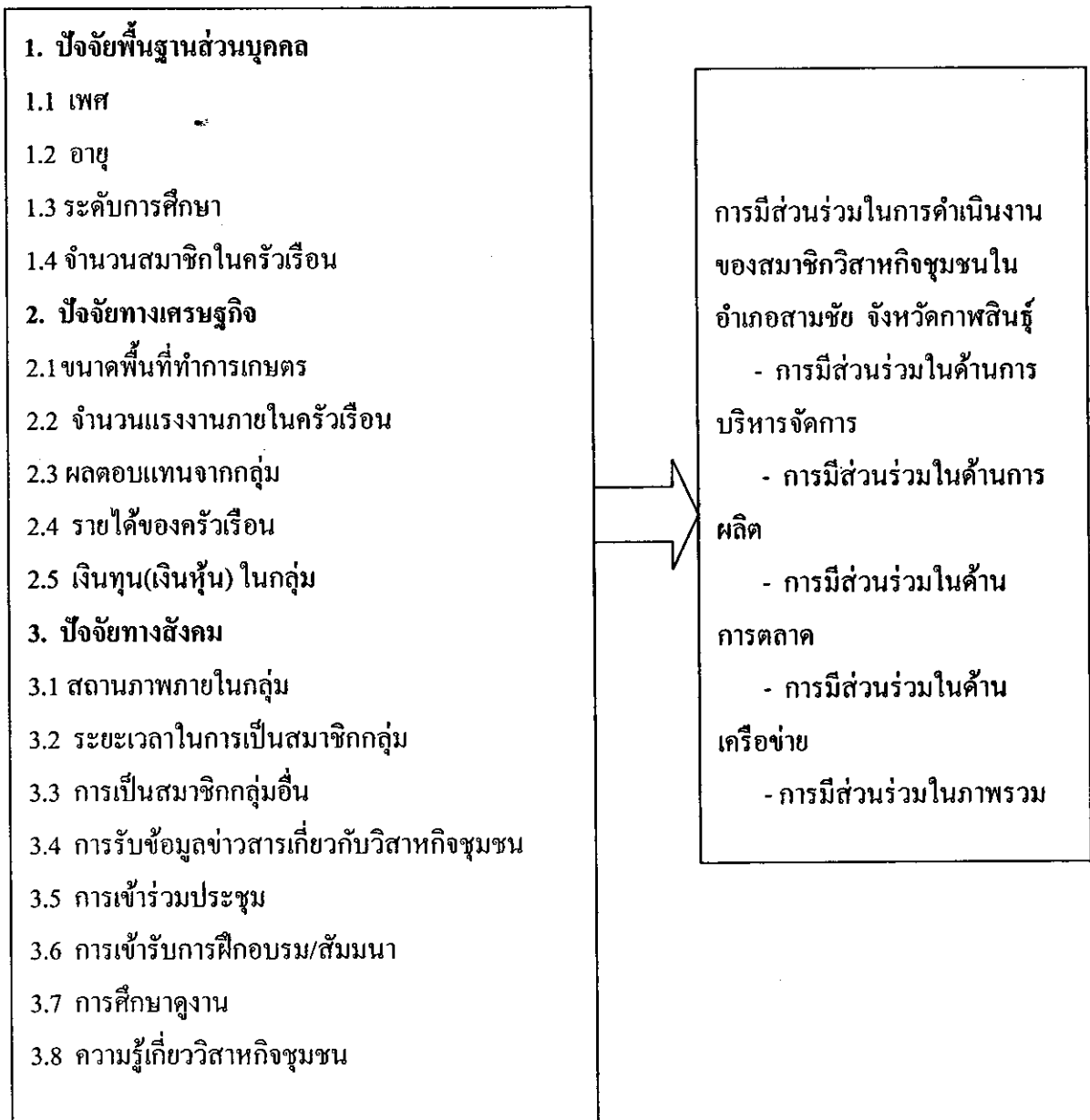
- สถานภาพภายในกลุ่ม
- ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่ม
- การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น
- การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน
- การเข้าร่วมประชุม
- การเข้ารับการฝึกอบรม/สัมมนา
- การศึกษาดูงาน
- ความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

3.2 ตัวแปรตาม(dependent variables) หมายถึง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
ของสมาชิกริสาหกิจชุมชน อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย

- การมีส่วนร่วมในด้านการบริหารจัดการ
- การมีส่วนร่วมในด้านการผลิต
- การมีส่วนร่วมในด้านการตลาด
- การมีส่วนร่วมในด้านการเครือข่าย

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม



ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. สมมติฐานการวิจัย

4.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยทางสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อย่างน้อย 1 ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในด้าน การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน

4.2 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยทางสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อย่างน้อย 1 ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในด้านการผลิต

4.3 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยทางสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อย่างน้อย 1 ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในด้านการตลาด

4.4 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยทางสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อย่างน้อย 1 ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในด้านเครือข่าย

4.5 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยทางสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อย่างน้อย 1 ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนภาพรวม

5. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยมีขอบเขตการวิจัยดังนี้

5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกในดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ที่ดำเนินการอยู่มี 3 กิจกรรม คือ (1) การมีส่วนร่วมในด้านการบริหารจัดการ (2) การมีส่วนร่วมในด้านการผลิต (3)การมีส่วนร่วมในด้านการตลาด และ(4)การมีส่วนร่วมในด้านเครือข่าย

5.2 ขอบเขตด้านพื้นที่ ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิก วิสาหกิจชุมชน อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนและขอต่อทะเบียน ดำเนินกิจการต่อกับสำนักงานเกษตรอำเภอสามชัย ณ วันที่ 30 มกราคม 2553 และมีกิจการเป็น ประเภทการผลิต จำนวน 55 กลุ่ม สมาชิกทั้งหมดจำนวน 770 คน

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 วิสาหกิจชุมชน (community enterprise) หมายถึง กิจการของชุมชนและ ดำเนินการผลิตสินค้าเท่านั้น ที่จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนและขอต่อทะเบียนดำเนินกิจการต่อกับ สำนักงานเกษตรอำเภอสามชัย ณ วันที่ 30 มกราคม 2553

6.2 การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน หมายถึง การดำเนินงาน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการ บริหารจัดการ การผลิต การตลาด และเครือข่าย

6.3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน หมายถึง การมีส่วนร่วมในการ ดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหารจัดการ ด้านการผลิต และด้านการตลาด และเครือข่าย ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

6.4 สมาชิก หมายถึง สมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ดำเนินกิจการเป็นประเภทการผลิต สินค้าและได้จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนกับสำนักงานเกษตรอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

6.5 ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร หมายถึง จำนวนพื้นที่ทำการเกษตรของสมาชิก วิสาหกิจชุมชน ทั้งที่เป็นของตัวเอง หรือเช่า

6.6 จำนวนแรงงานในครัวเรือน หมายถึง จำนวนคนในครอบครัวของสมาชิก วิสาหกิจชุมชน ที่ใช้แรงงานในการประกอบอาชีพ

6.7 รายได้ของครัวเรือน หมายถึง รายได้ทั้งหมดของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน โดยหัก ค่าใช้จ่ายในรอบปี

6.8 สถานภาพภายในกลุ่ม หมายถึง การดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ภายในวิสาหกิจชุมชน นั้น เช่น ประธานวิสาหกิจ คณะกรรมการวิสาหกิจ และสมาชิกกลุ่ม ฯลฯ

6.9 การรับข้อมูลข่าวสาร หมายถึง การรับรู้ข่าวสารในเรื่องเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน จากสื่อทุกชนิด

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ในด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนต่อไป

7.2 เพื่อเป็นข้อมูลในการแก้ไขปัญหา อุปสรรค รวมถึงกำหนดข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

7.3 นำผลการศึกษาไปปรับใช้ในการมีส่วนร่วมต่อการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ในพื้นที่อื่นๆ ต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาทบทวนวรรณกรรม และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ เรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อนำมาใช้สำหรับการกำหนดกรอบแนวคิด หลักการ ตัวแปรของการศึกษา รวมทั้งการกำหนดประเด็นคำถามในการสร้างเครื่องมือการรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์และอภิปรายผลการศึกษา ประกอบด้วยสาระสำคัญ 5 ส่วน ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน
2. พระราชบัญญัติวิสาหกิจชุมชน
3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม
4. สภาพทั่วไปอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์
5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

อัจฉรา สุขสมบูรณ์ (2545 : 33) ได้กล่าวว่า วิสาหกิจชุมชน หมายถึง การประกอบการเพื่อแปรรูปผลผลิตตามธรรมชาติหรือสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ โดยครอบครัวยุคนั้นๆ โดยองค์กรหรือเครือข่ายในชุมชน เพื่อการบริโภคและสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนนั้นๆ มีหลักคิดที่สำคัญคือ สร้างความหลากหลายของผลผลิตและผลิตภัณฑ์ เพื่อการบริโภคแบบพึ่งพาตนเองและมีคุณธรรมรับผิดชอบต่อสมาชิกคนอื่น ๆ ที่อยู่ร่วมกันในชุมชน

วิจิต นันทสุวรรณ (2544 :2) กล่าวว่า วิสาหกิจชุมชนคือการประกอบการที่รวมถึงกระบวนการคิด การจัดการผลผลิต และทรัพยากรทุกขั้นตอน โดยภูมิปัญญาขององค์กรชุมชนหรือเครือข่ายขององค์กรชุมชน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและการเรียนรู้ชุมชน วิสาหกิจชุมชนมิได้มีเป้าหมายอยู่ที่การสร้างกำไรทางการเงินเพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงกำไรทางสังคม ซึ่งได้แก่ความเข้มแข็งของชุมชนและความสงบสุขของสังคม วิสาหกิจชุมชนจึงมีความหมายครอบคลุมกิจกรรมดังต่อไปนี้

1. การแปรรูปหรือการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผลผลิตของชุมชน เป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่องจากการผลิตทางการเกษตร เพื่อการพึ่งตนเองและเพื่อเพิ่มมูลค่าของผลผลิตทางการเกษตรขององค์กรชุมชนหรือเครือข่ายองค์กรชุมชน

2. การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากทรัพยากรและภูมิปัญญาของชุมชน เช่นผลิตภัณฑ์เครื่องคั้นเพื่อสุขภาพ ไลน์ผลไม้พื้นบ้าน การแปรรูปพืชผักผลไม้พื้นบ้านรูปแบบต่าง ๆ ผลิตภัณฑ์ยาสมุนไพร ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมพื้นบ้าน แหล่งท่องเที่ยว พิพิธภัณฑสถานชุมชน เป็นต้น

3. การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อตอบสนองการพึ่งตนเองขององค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน เช่น น้ำปลา บัญ เครื่องมือ เครื่องใช้ อาหาร และยาสมุนไพร เป็นต้น

4. การพัฒนาระบบตลาด การบริการและสวัสดิการชุมชน เช่นร้านค้าชุมชน ลานค้า(ตลาด)ชุมชน ศูนย์สุขภาพพื้นบ้าน เป็นต้น

เสรี พงศ์พิศ (2546 : 39 - 46) ได้อธิบายความเป็นมาและให้ความหมายของวิสาหกิจชุมชน คือการประกอบการขนาดเล็ก เพื่อจัดการทุนของชุมชนอย่างสร้างสรรค์ เพื่อการพึ่งตนเอง ทุนในที่นี้ไม่ได้หมายถึงแต่เงินแต่รวมถึงทรัพยากร ผลผลิต ความรู้ ภูมิปัญญา ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสังคม กฎเกณฑ์ทางสังคมที่ร้อยรัดผู้คนให้อยู่ร่วมกันเป็นชุมชน เป็นที่พึ่งไว้วางใจกัน วิสาหกิจชุมชนจึงมีองค์ประกอบที่สำคัญ 7 ประการคือ

1. ชุมชนเป็นเจ้าของและผู้ดำเนินการ
2. ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน
3. ริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมของชุมชน
4. มีฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น ผสมผสานกับภูมิปัญญาสากล
5. มีการดำเนินการแบบบูรณาการเชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ
6. มีกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจ
7. มีการพึ่งตนเองของครอบครัวและชุมชนเป็นเป้าหมาย

พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 (2548: 2) ในมาตรา 3 ได้ให้ความหมายวิสาหกิจชุมชนว่า วิสาหกิจชุมชน หมายถึง กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการ โดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะป็นนิติบุคคลในรูปแบบใด หรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน

ดังนั้น วิสาหกิจชุมชน หมายถึง กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรือการอื่น ๆ ซึ่งเป็นการจัดการทุนของชุมชนอย่างสร้างสรรค์ โดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถี

ชีวิตร่วมกัน และรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว เพื่อสร้างรายได้ และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน

1.1 เป้าหมายของวิสาหกิจชุมชน

เสรี พงศ์พิศและคณะ (2544: 24) ระบุว่า วิสาหกิจชุมชน มีเป้าหมายหลักอยู่ 4 ประการ คือ

1) สนับสนุนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของชุมชน โดยชุมชน เพื่อชุมชน แก่जूก่อนเสริมจุดแข็ง ให้ชุมชนใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและทุนทางสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ และยั่งยืน

2) สร้างกระบวนการเรียนรู้และระบบการพัฒนาเพื่อการพึ่งตนเองของชุมชนที่ครอบคลุมการจัดการทุกด้าน ให้มีระบบการจัดการการผลิต การแปรรูป การตลาด การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การจัดสวัสดิการชุมชน ซึ่งดำเนินการ โดยองค์การชุมชน หรือเครือข่ายของค์กรชุมชน ในการวางแผนดำเนินการ และประสานความร่วมมือกับภาครัฐและเอกชนอื่น ๆ

3) พัฒนาระบบเศรษฐกิจ - สังคมของชุมชนที่มีอิสระพึ่งตนเองได้ ระบบการจัดการที่เหมาะสมสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมชุมชน มีต้นทุนการจัดการต่ำ และเป็นสถาบันทางสังคมที่ชาวบ้านพึ่งพาอาศัยได้

4) พัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนที่กระจายการพัฒนาไปสู่ทุกส่วนของชุมชน ไม่ใช่ระบบที่ให้โอกาสกับผู้ที่เหนือกว่าทางด้านเศรษฐกิจหรือการเมือง

1.2 องค์ประกอบของวิสาหกิจชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2547: 13) องค์ประกอบของวิสาหกิจชุมชน ควรมี 7 ประการ คือ

1) ชุมชนเป็นเจ้าของและเป็นผู้ดำเนินการเอง อาจมีคนนอกมีส่วนร่วมให้ความช่วยเหลือ แต่ไม่ใช่หุ้นส่วนใหญ่ที่มีอำนาจตัดสินใจ

2) ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน เน้นการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้มากที่สุด ซึ่งอาจนำวัตถุดิบบางส่วนมาจากภายนอกได้

3) ริเริ่มสร้างสรรค์โดยชุมชน เพื่อการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเองผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม ทำให้มีความเชื่อมั่นในตนเองสามารถริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ โดยไม่เลียนแบบหรือแสวงหาสูตรสำเร็จ

4) มีฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น ผสมผสานกับความรู้ภูมิปัญญาสากล

5) ดำเนินการแบบบูรณาการ เชื่อมโยงหลาย ๆ กิจกรรม ประสานผนึกพลังและเกื้อกูลกัน

- 6) การเรียนรู้เป็นหัวใจของกระบวนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน
- 7) การพึ่งตนเองเป็นเป้าหมายอันดับแรกและสำคัญที่สุดของวิสาหกิจชุมชน

1.3 ประเภทของวิสาหกิจชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2547: 13) ได้แบ่งวิสาหกิจชุมชน เป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ

1) วิสาหกิจชุมชนพื้นฐาน ได้แก่ การดำเนินการต่างๆ เพื่อกินเพื่อใช้ในท้องถิ่น เพื่อให้พึ่งตนเองได้ ให้ชุมชนเกิดความพอเพียงอย่างน้อยให้พออยู่พอกิน หรือพอกินพอใช้ เมื่อลดรายจ่ายรายได้ก็เพิ่มขึ้น

2) วิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า ได้แก่ การนำผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น เข้าสู่ตลาดบริโภคและรวมไปถึงผลผลิตทั่วไปที่เหมือนกัน เหลือใช้ในท้องถิ่นนำออกสู่ตลาดบริโภค โดยการปรับปรุงคุณภาพผลผลิต หีบห่อ การตลาดและการจัดการต่างๆ เพื่อให้สามารถแข่งขันได้

1.4 รูปแบบของวิสาหกิจชุมชน

เสรี พงศ์พิศและคณะ (2544: 23) กล่าวว่าไว้ว่า วิสาหกิจชุมชนเป็นรูปแบบที่ครอบคลุมเกี่ยวกับกิจกรรมดังต่อไปนี้

1) การแปรรูปหรือการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผลผลิตของชุมชน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่องจากการผลิตทางการเกษตร เพื่อการพึ่งตนเองและเพิ่มมูลค่าของผลผลิตทางการเกษตรขององค์กรชุมชน/เครือข่ายขององค์กรชุมชน

2) การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากทรัพยากรและภูมิปัญญาของชุมชน เช่น ผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ ไวน์ผลไม้พื้นบ้าน การแปรรูปพืชผักผลไม้พื้นบ้านรูปแบบต่างๆ ผลิตภัณฑ์ยาสมุนไพร ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมพื้นบ้าน แหล่งท่องเที่ยว (ธรรมชาติเกษตร) พิพิธภัณฑ์ชุมชนและอื่นๆ

3) การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อตอบสนอง การพึ่งตนเองขององค์กรชุมชนและเครือข่ายขององค์กรชุมชน เช่น น้ำปลา กะปิ ปู๊ย เครื่องมือเครื่องใช้ อาหาร ยาสมุนไพร และอื่นๆ

4) การพัฒนาระบบการตลาด การบริการและสวัสดิการชุมชน เช่น ร้านค้าชุมชน ร้านค้า (ตลาด) ชุมชน แหล่งนันทนาการ และศูนย์สุขภาพชุมชน และอื่นๆ

การที่องค์กรชุมชน/เครือข่าย พัฒนารูปแบบของวิสาหกิจชุมชน ได้ครบทั้ง 4 กิจกรรม และมีการเชื่อมเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ และมีความต่อเนื่องจะเกิดเป็น “ระบบวิสาหกิจชุมชน”

1.5 แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

เสรี พงศ์พิศ และคณะ (2544: 24-27) อธิบายว่า การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เป็นเรื่อง การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขธรรมชาติ เป็นเรื่องความ มั่งคั่งและมีอยู่มีกินทั้งในวันนี้ และวันหน้า เป็นเรื่องของการสร้างระบบเศรษฐกิจระดับฐานรากของสังคมไทยให้เป็นเซลล์เล็ก ๆ ที่ เข้มแข็ง ที่ประกอบกันขึ้นเป็นองคาพยพของระบบเศรษฐกิจภาพรวม

การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนจึงต้องมีแนวทางเฉพาะที่สอดคล้องกับแนวคิด เป้าหมาย และเอื้อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนที่พึ่งตนเองได้ ไม่ใช่การทำหนึ่งโครงการ ภายใต้โครงสร้างที่มีอยู่เดิมของสังคม แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน จึงควรเริ่มต้นและการ ดำเนินงานที่ชุมชน เพราะครอบครัวและชุมชนเป็นหน่วยผลิตที่สร้างผลผลิตจริงของระบบ เศรษฐกิจ มีการบริหารจัดการที่มีอิสระ และสอดคล้องกับศักยภาพในการบริหารจัดการขององค์กร ชุมชน ชุมชนเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตและภูมิปัญญา เพราะครอบครัวและชุมชนเป็นผู้สร้างผลผลิต และสืบทอดภูมิปัญญา จึงควรได้รับผลตอบแทนที่เหมาะสม และเป็นการเกื้อหนุนในการจัดการ การผลิตและการพัฒนา ผลิตภัณฑ์ให้กับชุมชน วิสาหกิจชุมชน ที่แท้จริงให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาระบบการพึ่งตนเอง โดยเปิด โอกาสให้ชุมชนได้เรียนรู้จากการจัดการทรัพยากรและ ผลผลิต แสวงหา และพัฒนาความรู้บนฐานความรู้ภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชน มีเป้าหมายเพื่อพัฒนา ระบบเศรษฐกิจของชุมชน พัฒนาระบบทุนและสวัสดิการของชุมชน เป็นการสร้างผลผลิตและ ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ มีคุณธรรมกำกับความสัมพันธ์กับทุกฝ่าย ไม่ใช่การฉวยโอกาส การผลิตใน ปริมาณมาก และการแสวงหากำไรสูงสุด

การพัฒนาวิสาหกิจของชุมชน สามารถดำเนินการในรูปแบบการสร้าง ความร่วมมือกับองค์กร ภายนอก เพราะองค์กรชุมชน/เครือข่ายองค์กรชุมชน ซึ่งเป็นเจ้าของวิสาหกิจชุมชน ยังมีข้อจำกัดในความสามารถด้านบริหารจัดการหรือการร่วมทุนกับองค์กรภายนอก โดยมีทุนหลัก ในการดำเนินงานจากชุมชน เป็นการสร้างความร่วมมือ โดยองค์กรชุมชน/เครือข่ายเป็นผู้ตัดสินใจ และเป็นผู้เลือกองค์กรภายนอกเข้ามาในกระบวนการความร่วมมือที่เกิดขึ้น ไม่ใช่การตัดสินใจ โดย หน่วยงานหรือองค์กรภายนอกที่มีใ้องค์กรชุมชน/เครือข่ายสามารถกำหนดมาตรฐานเพื่อรับรอง คุณภาพผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนของตนให้เกิดความปลอดภัยต่อผู้บริโภคและผู้ให้บริการ มาตรฐาน ผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชนกำหนดจากความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค รวมทั้งการให้ สิทธิในการอนุรักษ์ ดูแล จัดการ แหล่งทรัพยากร แหล่งเรียนรู้วิสาหกิจชุมชนกับองค์กรชุมชนและ เครือข่ายองค์กรชุมชนเพื่อให้เกิดระบบการจัดการและการพัฒนาที่ยั่งยืน (เสรี พงศ์พิศ และคณะ, 2544)

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เป็นกระบวนการดำเนินงานที่เน้นในเรื่องการปรับวิถีคิดของชุมชนแบบพึ่งพาภายนอกมาพึ่งพาตนเอง โดยการบูรณาการกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้ในที่สุด โดยหลักการของวิสาหกิจชุมชน คือ มีการเรียนรู้เป็นหัวใจ และมีการพึ่งตนเองเป็นเป้าหมาย

1.6 ปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จและความล้มเหลวของวิสาหกิจชุมชน

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ (2542 : 124-136) อธิบายว่ามีหลายปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดความสำเร็จและความล้มเหลวของวิสาหกิจชุมชนซึ่งปัจจัยที่สำคัญๆ สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ปัจจัยด้านการเงินหรือเงินทุน กิจกรรมธุรกิจที่ต้องอาศัยการตลาดจะต้องเริ่มต้นจากนำเงินไปลงทุน ทำการผลิต ทำการค้า ได้รายได้กลับมาเป็นเงินก้อนใหญ่กว่าเดิม ในกรณีที่มีกำไรเงินลงทุนในการทำธุรกิจมีมาจาก 3 แหล่ง คือ เงินทุนตนเอง เงินทุนที่กู้ยืมจากแหล่งเงินกู้ต่างๆ และเงินทุนที่ได้มาจากการระดมทุน จากคนในชุมชนเอง ถ้าเป็นเงินทุนจากการระดมวิสาหกิจในชุมชนมีโอกาสดิบโตได้ดีกว่า กรณีเงินทุนจากการกู้ยืม
2. ปัจจัยด้านการตลาด จะต้องรู้ว่าสินค้าที่ผลิตได้ จะนำไปขายที่ไหนและขายอย่างไร กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ประสบผลสำเร็จ เป็นกลุ่มที่มีลูกค้าที่แน่นอนและพอเพียง กลุ่มชุมชนที่มีตลาดแน่นอน เพียงพอ จะเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่ยืนอยู่ได้ เติบโตได้ พร้อมกับมีการขยายกิจการ ปัจจัยด้านการตลาดเป็น ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของวิสาหกิจชุมชน ตลาดจึงเป็นหัวใจของการผลิต เป็นตัวนำการผลิต
3. ปัจจัยด้านการผลิต การจะผลิตอะไร ผลิตอย่างไร ต้องผ่านการวิเคราะห์ทั้งอุปสงค์ (demand) และ อุปทาน (supply) ในตลาด ความชำนาญของผู้ทำการผลิตเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญพอๆ กับ โอกาสทางการตลาด การผลิตในชุมชนที่มีต้นทุนการผลิตไม่สูง พร้อมกับ ผู้ผลิตมีความรู้ ทักษะ ความชำนาญ สามารถได้รับผลผลิตที่มีคุณภาพและสามารถแข่งขันในตลาดได้ การผลิตที่จะประสบผลสำเร็จต้องสอดคล้องกับ โอกาสทางการตลาด และผลผลิตเป็นที่ต้องการของตลาด
4. ปัจจัยด้านบริหารจัดการ การบริหารจัดการเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนแบ่งเป็น 3 ด้านที่สำคัญ คือ
 - 4.1 ด้านระบบเงิน ความสามารถในการระดมทุนและสะสมทุนเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญ
 - 4.2 ด้านระบบงาน วิสาหกิจชุมชนที่จะประสบผลสำเร็จต้องมีการจัดโครงสร้างการบริหาร มีการแบ่งฝ่าย แบ่งสายงาน เพื่อการควบคุม กำกับอย่างชัดเจน

4.3 ด้านระบบบุคลากร ในวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีสายงานบังคับบัญชาที่ชัดเจน เนื่องจากบุคลากรที่เป็นลูกจ้างมีน้อย บุคลากรของกลุ่มส่วนใหญ่จะเป็นสมาชิกและกรรมการ การสั่งการ การบังคับบัญชา การให้คุณให้โทษจึงไม่มี ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนในด้านระบบบุคลากรจึงขึ้นอยู่กับผู้บริหารและสมาชิกมีสัจจะ คุณธรรมและมีความเสียสละ

5. ปัจจัยด้านผู้นำ ชาวชนบทส่วนใหญ่มักขาดแคลนผู้นำ ผู้นำมักเกิดขึ้นโดยธรรมชาติเกิดจากผู้ประสบผลสำเร็จในอาชีพ ความมีบารมี มีความรู้ มีฐานะ เป็นที่พึ่งพาของคนในสังคมได้ วิสาหกิจชุมชนที่ประสบผลสำเร็จมักจะอยู่ใต้การนำของบุคคลเหล่านี้ จากการศึกษาจะพบว่าวิสาหกิจชุมชน ที่ก่อตั้งโดยบุคคลที่ประสบผลสำเร็จในอาชีพ หรือโดยคณะบุคคลที่เป็นที่ยอมรับของชาวบ้าน การระดมทุนจะง่าย กิจการขยายตัวได้รวดเร็ว มีความมั่นคง และโอกาสประสบผลสำเร็จมีสูง

6. ปัจจัยด้านแรงงาน แรงงานในวิสาหกิจชุมชนที่เป็นลูกจ้างส่วนใหญ่มีน้อย โดยมากเป็นประเภททำงานให้ตัวเอง (self - employed) ภายในครอบครัว ส่วนมากพบว่าป็นแรงงานที่มีความรู้ น้อย ขาดทักษะ และประสบการณ์ จึงเป็นแรงงานไร้ฝีมือ เป็นแรงงานของคนรุ่นพ่อ แม่ ปู่ ย่า เป็นสำคัญ

7. ปัจจัยการมีส่วนร่วมของสมาชิก การเกิดขึ้น การคงอยู่ การเติบโตและยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชน ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของชุมชน ต้องร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจ ร่วมกันทำและร่วมกันรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจะรวมถึงการระดมทุน และการใช้ทุนที่ระดมมา ซึ่งทุนดังกล่าว คือ เงินทุน ดังนั้น การมีส่วนร่วมระดมทุน จึงหมายถึง การร่วมมือ ถือหุ้น ร่วมลงทุนและการนำทุนไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งที่กล่าวมาเป็นปัจจัยการมีส่วนร่วมของสมาชิกที่น่าพาให้วิสาหกิจชุมชนประสบผลสำเร็จ ขณะเดียวกันการมีส่วนร่วมอย่างเอาใจเออางาน เป็นตัวบ่งชี้ถึงความสามารถพึ่งตนเองได้

1.7 บทบาทการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

เมธี พยอมพงศ์ (2544 :39) ได้กล่าวถึงบทบาทของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ในการส่งเสริมกับแนวทางการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน โดยชุมชนภายใต้แนวคิดหลัก 3 ประการคือ

1. การกระจายอำนาจ หมายถึง สภาวะที่หน่วยงานหรือชุมชนมีอำนาจการตัดสินใจเกี่ยวกับแนวทางและวิธีการดำเนินกิจกรรมของตนเองได้อย่างกว้างขวาง การกระจายอำนาจเป็นการกระตุ้นให้ชุมชนคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และสามารถบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2. การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่ส่งเสริมให้ประชาชนในระดับ ท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการพัฒนา โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพคนและการ

วางแผนการพัฒนาต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขข้อเท็จจริงและความต้องการของประชาชนเป็นสำคัญ กลยุทธ์การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบและกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชน จะทำให้ชุมชนเกิดความแข็งแกร่งและยั่งยืน

3. การประชาสังคม แนวคิดนี้เกิดจากสภาพปัญหาในสังคมที่มีความสลับซับซ้อน ไม่สามารถแก้ปัญหาเหล่านั้นได้โดยลำพัง ทำให้ชุมชนเกิดจิตสำนึกร่วมกันมารวมเป็นกลุ่มหรือองค์กร ในลักษณะที่เป็นหุ้นส่วน เพื่อร่วมกันแก้ปัญหาหรือกระทำการบางอย่างให้บรรลุวัตถุประสงค์บนพื้นฐานของความรัก ความสมานฉันท์ และเอื้ออาทรต่อกันภายใต้ระบบการจัดการที่มีการเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย

ดังนั้นบทบาทของหน่วยงานต่างๆ ในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน คือ การกระจายอำนาจการมีส่วนร่วมของประชาชน และการประชาสังคม ทำให้ชุมชนมีจิตสำนึกร่วมกัน มีการรวมกลุ่ม และมีอำนาจตัดสินใจ มีแนวทางวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง เพื่อความเข้มแข็งของชุมชน

1.8 บทบาทหน้าที่ของกรมส่งเสริมการเกษตรกับการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ได้กำหนดให้กรมส่งเสริมการเกษตรเป็นแกนกลางในการดำเนินการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน มีหน้าที่เป็นผู้ให้การรับรองสถานภาพของวิสาหกิจชุมชนและเครือข่าย และเป็นสำนักเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน มีบทบาทหน้าที่ 3 ส่วน คือ

1. เป็นหน่วยงานในการรับจดทะเบียนวิสาหกิจ/เพิกถอนวิสาหกิจชุมชนและเครือข่าย และการเลิกกิจการ
2. เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน
3. ดำเนินการให้เกิดการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายอย่างครบวงจรและเป็นเอกภาพ

จากเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติฉบับนี้ แนวคิดในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน โดยภาพรวมมาจากรากฐานการพัฒนาการเกษตรและสังคมเกษตรเป็นที่ตั้ง ในภาวะปัจจุบัน การเตรียมความพร้อมให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถพัฒนาสู่การเป็นผู้ประกอบการของหน่วยธุรกิจที่สูงขึ้น ก็มีหลายหน่วยงานดำเนินการอยู่ เช่น กรมการพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ในส่วนกรมส่งเสริมการเกษตรจะต้องเข้าไปบูรณาการหรือต่อยอดการดำเนินงานตั้งแต่ระดับการผลิตจนถึงการสนับสนุนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

1.9 แนวทางการดำเนินการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2548 :5-8) ระบุถึงแนวทางการดำเนินการส่งเสริมวิสาหกิจ-ชุมชน มีดังนี้

1. การส่งเสริมสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายจะดำเนินการในลักษณะบูรณาการทั้งภายใน หน่วยงานและร่วมกับภาคีทุกภาคส่วน เพื่อร่วมกันส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชน มีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ งานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน โดยกรมส่งเสริมการเกษตรจะทำหน้าที่เป็นแกนกลาง เพื่อให้เกิดการรวมพลังในการขับเคลื่อนการทำงานร่วมกับภาคีต่างๆ

2. การขึ้นของจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนและเครือข่าย จะเป็นไปโดยความสมัครใจและความพร้อมของชุมชน เน้นการสร้าง ความเข้าใจให้ประชาชนและชุมชนได้ทราบถึงสิทธิประโยชน์ วิธีการและขั้นตอนในการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ.2548 อย่างทั่วถึง

3. เจ้าหน้าที่ในภาครัฐและเอกชนทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ควรมีบทบาทเป็นผู้เชื่อมประสานกับวิสาหกิจชุมชนใน 3 เรื่อง คือ

- การเชื่อมประสานเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ (facilitator) คือ เป็นผู้ช่วยกลุ่มคนให้ทำบางอย่างร่วมกันอย่างได้ผล โดยทำหน้าที่เพียงผู้เอื้อให้เกิดกระบวนการ ไม่เข้าไปเกี่ยวข้องชี้แนะ หรือเข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด

- การเชื่อมประสานเพื่อให้เกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลง (catalyst) การให้คำปรึกษา การสร้างความมั่นใจในเรื่องใหม่ๆ โดยการช่วยวิเคราะห์ข้อมูลที่ชุมชนจัดทำ และให้ข้อมูลในสิ่งที่ชุมชนจัดทำว่ามีจุดอ่อน หรือข้อบกพร่องในส่วนไหน ช่วยเสนอแนะแก้ไขจุดอ่อนนั้น ตลอดจนช่วยติดตามผลหรือความก้าวหน้าในเรื่องที่ชุมชนได้เสนอกับหน่วยงานภายนอกต่าง ๆ

- การเชื่อมประสานเพื่อให้เกิดเครือข่าย (net worker) โดยการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนที่มีความสนใจร่วมกัน มีปัญหาาร่วมกัน และต้องการสัมพันธ์กันเป็นเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ ความคิดเห็น และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

4. การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจะมุ่งเน้นส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนา ศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการทุนของชุมชน ทั้งที่เป็นเงิน ทรัพยากร ภูมิปัญญาและวัฒนธรรม เพื่อการพึ่งพาตนเอง และเกื้อหนุนกิจการของชุมชน มากกว่าการสนับสนุน ในรูปของปัจจัยและเงิน ให้เปล่าแก่ชุมชน

5. พัฒนาระบบข้อมูลวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงข้อมูล ข่าวสาร และความรู้ในระหว่างวิสาหกิจชุมชนและเครือข่าย และเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างวิสาหกิจชุมชนกับหน่วยงานสนับสนุนที่เกี่ยวข้อง

1.10 ประโยชน์ของวิสาหกิจชุมชนต่อเกษตรกรและชุมชน

สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน(2548: 8-9) กล่าวถึง การกำหนดนโยบายให้เกิดการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งการผลักดัน กฎหมายส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน เกิดประโยชน์ต่อเกษตรกรและชุมชน คือ

1. การรวมตัวของเกษตรกรในการประกอบการระดับชุมชนในรูปแบบของ วิสาหกิจชุมชนมีความมั่นคง ได้รับการรับรองตามกฎหมาย
2. การจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน เพื่อจัดระเบียบให้เกิดลำดับก่อนหลัง และ ภาครัฐสามารถรับรู้ข้อมูลที่ต้องการประชาชนต้องการจัดลำดับความต้องการของชุมชนที่อยากให้ ภาครัฐสนับสนุน เพื่อให้การส่งเสริมสนับสนุนได้ตรงตามความต้องการที่แท้จริง
3. วิสาหกิจชุมชนที่ยื่นขอจดทะเบียน ได้รับการพัฒนาเป็นผู้ประกอบการ ที่ พัฒนาและใช้ประโยชน์จากศักยภาพของทุนชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจในการเข้าถึงแหล่งทุน
4. ระบบเศรษฐกิจชุมชน จะมีความเข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้ มีความพร้อมที่จะ พัฒนา สำหรับการแข่งขันทางการค้าในอนาคต

2. พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2548: 14) ได้สรุปสาระสำคัญจากพระราชบัญญัติส่งเสริม วิสาหกิจชุมชน ดังนี้

1. ให้มีการจดทะเบียนรับรองสถานะของวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ที่จะขอรับการส่งเสริมตามพระราชบัญญัตินี้ โดยยื่นขอจดทะเบียนต่อกรมส่งเสริมการเกษตร
2. ให้มีคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนเป็น เอกภาพ โดยกำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจ ชุมชนจังหวัด และคณะกรรมการประสานนโยบายกองทุนเพื่อพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชน
3. ให้คณะกรรมการจัดให้มีมาตรการในการส่งเสริมสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน หรือ เครือข่ายวิสาหกิจ ชุมชนที่จดทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร

- วิสาหกิจชุมชนระดับปฐมภูมิ : ให้มีการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนากิจการ วิสาหกิจชุมชนระดับปฐมภูมิในการประกอบกิจการอย่างครบวงจร รวมทั้งการให้ความรู้ การจัดตั้ง การร่วมมือซึ่งกันและกัน การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการนำวัตถุดิบ ทรัพยากรหรือภูมิปัญญาของชุมชน มาใช้ให้เหมาะสมกับกิจการวิสาหกิจชุมชนและสภาพท้องถิ่นนั้นๆ หรือการให้ความรู้เกี่ยวกับ

ขบวนการผลิตและบริหารจัดการธุรกิจทุกด้าน เพื่อให้กิจการวิสาหกิจชุมชนในระดับปฐมภูมิ มีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเอง

- วิสาหกิจชุมชนที่มีความเข้มแข็ง และพึ่งพาตนเองได้แล้ว : ให้มีการส่งเสริมและสนับสนุนการวิสาหกิจชุมชนที่มีความเข้มแข็ง และพึ่งพาตนเองได้แล้วอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการให้ความรู้และการสนับสนุนในการประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชนในระดับสูงขึ้นไปตามความพร้อมและความต้องการของกิจการวิสาหกิจชุมชน การร่วมมือซึ่งกันและกัน หรือให้ความช่วยเหลือในการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีในด้านต่างๆ ทั้งในด้านคุณภาพ การผลิต การจัดการและการตลาด เพื่อสร้างความพร้อมให้แก่กิจการวิสาหกิจชุมชนในระดับที่สูงยิ่งขึ้น

- เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน : ให้มีการสนับสนุนการจัดตั้ง การประกอบการ การตลาด รวมทั้งส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนหรือภาคธุรกิจหรืออุตสาหกรรมอื่น เพื่อขยายและสร้างความมั่นคงให้แก่กิจการวิสาหกิจชุมชน

4. ให้กรมส่งเสริมการเกษตรทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน ทั้งในระดับชาติ ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตรเป็นเลขานุการ ระดับจังหวัดซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นเลขานุการ และคณะกรรมการประสานนโยบายกองทุนเพื่อพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชน ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นประธาน และกรมส่งเสริมการเกษตรเป็นเลขานุการ

3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมขององค์กรมาจากแนวคิดพื้นฐานของวิธีการพัฒนาชุมชน คือ “การช่วยให้ประชาชนช่วยตนเองได้” (นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ 2527:182) โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนจะเป็นการเปิดโอกาสให้แต่ละคนเรียนรู้จากกิจกรรมที่ปฏิบัติการที่ชุมชนมีส่วนร่วม ในกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อตนเอง ต่อที่อยู่อาศัย ต่องานอาชีพ ต่อกลุ่มและต่อสังคม ทำให้มีโอกาสเรียนรู้จากกิจกรรมที่ปฏิบัติ โดยใช้หลักการให้ชุมชนพึ่งตนเอง และเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาทุกขั้นตอน เป็นการเพิ่มความสามารถและความชำนาญได้มากยิ่งขึ้น (อาภรณ์พันธ์ จันทรสว่าง 2534: 53) และการที่ชุมชนจะมีส่วนร่วมในการพัฒนานั้นเป็นผลมาจากการเห็นพ้องต้องกันนั้นจะต้องมีมากพอจนเกิดการริเริ่มโครงการเพื่อการปฏิบัติ กล่าวคือ จะต้องเป็นความเห็นพ้องต้องกันของคนส่วนใหญ่ที่จะเข้าร่วมปฏิบัติการนั้นๆ

ไพรัช เชนะรินทร์(2527: 6) ได้เสนอหลักการและแนวทางพัฒนาที่ให้เกิดการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. บิดหลักความต้องการและปัญหาของประชาชน เป็นจุดเริ่มต้นของกิจกรรมถ้าหากกิจกรรมที่จะนำไปให้ประชาชนเป็นเรื่องใหม่ต้องใช้เวลาในการกระตุ้นเร่งเร้าความสนใจ ให้ความรู้ความเข้าใจจนประชาชนยอมรับความจำเป็นและประโยชน์ในการจัดทำกิจกรรมนั้น
 2. กิจกรรมต้องดำเนินในลักษณะกลุ่มทบทเพื่อสร้างกลุ่มในการรับผิดชอบร่วมกันเพื่อสร้างความสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างสมาชิกกลุ่ม ปลูกฝังทัศนคติ และพฤติกรรมที่เห็นแก่ส่วนรวม ทำงานเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว
 3. แนวทางในการพัฒนากิจกรรมต่างๆในชุมชน ต้องคำนึงถึงขีดความสามารถของประชาชนที่ดำเนินการต่อไปโดยไม่ต้องพึ่งพาภายนอก เฉพาะในระยะเริ่มแรกต้องไม่ทุ่มเทในลักษณะการให้เปล่าโดยสิ้นเชิง ต้องทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกการเป็นเจ้าของกิจกรรมและต้องสามารถทำเองต่อไปได้เมื่อการช่วยเหลือจากภายนอกสิ้นสุดลง การช่วยเหลือตนเองและการพึ่งพาตนเองเป็นหลักสำคัญที่ต้องเริ่มตั้งแต่นั้น
 4. กิจกรรมพัฒนาที่นำเข้าไปในชุมชนต้องสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ความพร้อมรับของชุมชน ซึ่งหมายรวมถึงการใช้ทรัพยากรในชุมชนจะต้องสอดคล้องกับขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมชุมชน
 5. การเริ่มต้นกิจกรรมต้องอาศัยผู้นำชุมชน หมายถึง ผู้นำตามธรรมชาติที่ชาวบ้านเคารพนับถือ ผู้นำทางศาสนา ผู้นำที่ได้รับการเลือกตั้งหรือการแต่งตั้งจากราชการเพื่อเป็นผู้บุกเบิกและชักนำชาวบ้านต่อไป ผู้นำชุมชนโดยทั่วไปจะสามารถปรับทัศนคติและการยอมรับสิ่งใหม่ๆ ได้เร็วกว่า และได้รับการยอมรับมากกว่าประชาชนทั่วไป
 6. ขั้นตอนการดำเนินงานต่างๆต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นต้น กล่าวคือ การร่วมค้นหาข้อมูล ร่วมหาสาเหตุของปัญหา ร่วมปรึกษาหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกันตัดสินใจ ร่วมวางแผนงาน ร่วมการปฏิบัติงาน ร่วมการติดตามผลงาน จนถึงขั้นร่วมบำรุงรักษาในระยะยาวต่อไป
- จากแนวคิดและหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนในโครงการพัฒนาถือได้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นรากฐานที่สำคัญในทุกขั้นตอนของการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มต่างๆ ในการดำเนินกิจกรรมกิจการของกลุ่มการมีส่วนร่วมเป็นการเปิด โอกาสให้สมาชิกของกลุ่มหรือชุมชนได้ดำเนินการตามแนวทางโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุดในอันที่จะนำไปสู่การพึ่งตนเองได้

3.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นหลักการสากลที่อารยประเทศให้ความสำคัญ และเป็นประเด็นหลักที่สังคมไทยต้องให้ความสนใจ เพื่อพัฒนาเกษตรแบบมีส่วนร่วมตาม หลักการธรรมชาติที่ภาครัฐจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนใน สังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ เพื่อสร้างความโปร่งใสและเพิ่ม คุณภาพการตัดสินใจของภาคการเกษตรให้ดีขึ้น เป็นที่ยอมรับร่วมกันของทุกฝ่าย เพื่อประโยชน์ สุขของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติระเบียบ บริหารราชการแผ่นดิน(ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการ บริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการ กำหนดนโยบายสาธารณะ การตัดสินใจ รวมถึงการตรวจสอบในทุกระดับ การมีส่วนร่วมเริ่มเป็น ที่รับรู้ของสังคมไทยเน้นไปในเรื่องสิทธิของพลเมืองทั้งในฐานะปัจเจก และในฐานะหน่วยงาน สังคมกับการเคลื่อนไหวและปฏิบัติการ

ดังนั้น ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนได้มีนักวิชาการและ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความหมายไว้แตกต่างกันไปแล้วแต่วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และลักษณะงานที่ เกี่ยวข้อง บางครั้งขึ้นกับผู้ให้ความหมายว่าจะมีการปรับใช้การมีส่วนร่วมไปสู่สาขาวิชาใด การ อธิบายความหมายที่จะกล่าวจะเน้นอธิบายประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและวิจัยในครั้งนี้ โดยมี แนวทางพอสรุปได้ดังนี้

ซูชาติ ม่วงสมจิตร (2540: 12) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม (participation) คือ การสร้างโอกาสให้สมาชิกทุกคนของชุมชนและสมาชิกในสังคมที่กว้างกว่า สามารถเข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือ และเข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินกิจกรรมในการ พัฒนา รวมทั้งมีส่วนได้รับประโยชน์จากผลของการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกันอยู่ต่อไปได้

White (1982: 18) ได้อธิบายความหมายของการมีส่วนร่วม คือ การที่ผู้ได้รับ ผลประโยชน์หรือมีส่วนได้เสียในการพัฒนาได้ใช้ความพยายามร่วมกันในขั้นตอนต่างๆ ของ กระบวนการพัฒนา ด้วยความรู้สึกร่วมกันในความเป็นเจ้าของ (ownership) หรือหุ้นส่วน เพื่อให้ งานหรือโครงการนั้นบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ทุกฝ่ายจะได้รับประโยชน์ร่วมกัน

พัฒน์ บุญรัตนพันธ์ (2517: 145) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนจะต้องมี โดยตลอดตั้งแต่การวางแผนโครงการ การเสาะสละกำลังแรงงาน วัสดุ กำลังเงินหรือทรัพยากรใดๆ ที่มีอยู่ในชุมชน

อาภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง (2522: 19) ได้อธิบายการมีส่วนร่วม (participation) เป็นผลมาจากการเห็นพ้องต้องกันในเรื่องของความต้องการ ทิศทางของการเปลี่ยนแปลง และ

ความเห็นพ้องต้องกันนั้น จะต้องมียากพอจนเกิดการริเริ่มโครงการเพื่อการนั้นๆ เหตุผลเบื้องต้นแรกของการที่คนเราสามารถรวมกันได้ควรจะต้องมีความตระหนักว่าปฏิบัติการทั้งหมดหรือการกระทำที่ทำโดยทำในนามกลุ่มนั้นกระทำผ่านองค์การ (organization) ดังนั้นองค์การจะต้องเป็นเสมือนตัวนำให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่ต้องการได้

ยูวัฒน์ วุฒิเมธี (2526: 5) ได้อธิบายการมีส่วนร่วมในกิจกรรม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติ การร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบมาถึงตัวประชาชนเอง และการที่จะสามารถทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา และนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นแล้ว จำเป็นที่จะต้องยอมรับปรัชญาที่ว่า มนุษย์ทุกคนต่างปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นและพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของกลุ่ม ขณะเดียวกันจะต้องยอมรับด้วยความบริสุทธิ์ใจว่ามนุษย์นั้นสามารถพัฒนาได้ถ้ามีโอกาสและการชี้แนะที่ถูกต้อง

สุรพล จันทราปัติย์ (2544: 193) สรุปความหมายของการมีส่วนร่วม คือ การที่ผู้ได้รับผลประโยชน์หรือมีส่วนได้เสียในการพัฒนาได้ใช้ความพยายามร่วมกันในขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการพัฒนา ด้วยความรู้สึกร่วมกันในการเป็นเจ้าของ (ownership) หรือหุ้นส่วน เพื่อทำงานหรือโครงการนั้นบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ทุกฝ่ายจะได้รับประโยชน์ร่วมกัน

สร้อยตระกูล อรรถมานะ (2541:127) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในภารกิจต่างๆ ขององค์การ

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527: 183-186) ได้อธิบายการมีส่วนร่วม หมายถึง การเกี่ยวข้องกับด้านจิตใจและอารมณ์ (mental and emotional involvement) ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม (group situation) ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำ (contribution) ให้บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น รวมทั้งทำให้เกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย นอกจากความหมายข้างต้นแล้วยังได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมไว้อีกหนึ่งหนึ่งในรูปของสมการว่า

การมีส่วนร่วม = ความร่วมมือร่วมใจ + การประสานงาน + ความรับผิดชอบ

Participation = cooperation + coordination + responsibility

โดยให้ความหมายของความร่วมมือร่วมใจ (cooperation) หมายถึง ความตั้งใจของบุคคลที่จะมาทำงานร่วมกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่ม

การประสานงาน (coordination) หมายถึง ห้วงเวลา ลำดับเหตุการณ์ที่มีประสิทธิภาพในการกระทำกิจกรรมหรืองาน

ความรับผิดชอบ (responsibility) หมายถึง ความรู้สึกผูกพันในการกระทำงาน และในการทำให้เชื่อถือไว้วางใจ

สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนมีเงื่อนไขของการมีส่วนร่วม มีอย่างน้อย 3 ประการ คือ

- 1) ประชาชนต้องมีอิสรภาพที่จะมีส่วนร่วม
- 2) ประชาชนสามารถที่จะมีส่วนร่วม
- 3) ประชาชนต้องเต็มใจที่จะมีส่วนร่วม

ดังนั้น จากความหมายของการมีส่วนร่วมดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า

1) การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้การพัฒนาขีดความสามารถของตนเอง โดยมี ส่วนร่วมในด้านของความคิด การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมคิดแก้ปัญหา การดำเนินการกิจกรรม ชุมชน และการร่วมวางแผนจนนำไปสู่ผลของการปฏิบัติ

2) บุคคลหรือกลุ่มคนต้องมีความคิดเห็นในทิศทางเดียวกัน โดยเข้าร่วม รับผิดชอบหรือเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมด้วยความเต็มใจและมีความรู้สึกเป็น เจ้าของโครงการ

3) การมีส่วนร่วมจะต้องขึ้นอยู่กับความเต็มใจที่จะเข้าร่วม โดยต้องมีอิสรภาพที่จะมีส่วนร่วม เพื่อดำเนินการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ต้องการ

4) ลักษณะการกระทำจะผ่านกลุ่มหรือองค์กร เพื่อให้บรรลุถึงการเปลี่ยนแปลง ที่พึงประสงค์มีเป้าหมายมุ่งที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรและครอบครัวที่เป็นประชาชน ส่วนใหญ่ในชนบทให้มีความเป็นอยู่ที่ดี และสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างถาวร

3.2 ลักษณะรูปแบบ ขั้นตอน และการจำแนกประเภทของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม (participation) เป็นแนวทางการที่องค์ประกอบต่างๆ ทั้งผู้นำ ชุมชน หรือสมาชิกชุมชนเข้าร่วมกันดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยในการดำเนินการนั้นมี ลักษณะของกระบวนการ (process) มีขั้นตอนที่มุ่งหมายจะให้เกิดการเรียนรู้ (learning) อย่าง ต่อเนื่องมีพลวัต (dynamic) คือมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอมีการแก้ปัญหา การร่วมกันกำหนดแผนงานใหม่ๆ เพื่อสร้างความยั่งยืนในความสัมพันธ์ของทุกฝ่ายที่เข้าร่วม ซึ่งมีความหลากหลายตามความเกี่ยวข้องของกิจกรรมที่จะทำ เนื่องจากหัวใจสำคัญของการมีส่วนร่วม นั้นคือ การระดมความคิด ซึ่งคือการกระจายอำนาจอย่างหนึ่งกับความสัมพันธ์ที่เป็นแนวราบเสมอ ภาคกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ซึ่งชุมชนในยุคปัจจุบันไม่ใช่ชุมชนตามความเข้าใจเดิมอีกต่อไป กล่าวคือ ชุมชนไม่เพียงแต่มีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์และอยู่ภายใต้วัฒนธรรมชุดเดียวกันเท่านั้น พร้อมทั้งไม่ใช่ชุมชนในความหมายที่เป็นหน่วยการปกครองของรัฐ หากแต่เป็นชุมชนแบบใหม่ที่

อาจเรียกว่า “ชุมชนโดยเจตนา” หรือ Intentional Community ซึ่งหมายถึงผู้คนจำนวนหนึ่งที่อาจอยู่ในพื้นที่เดียวกันหรือต่างพื้นที่มารวมกลุ่มกันภายใต้เจตนาที่จะดำเนินกิจกรรมหรือภารกิจอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน มีความสัมพันธ์กันในระยะเวลาที่ต่อเนื่อง ดังนั้นการพิจารณาศึกษาถึงลักษณะรูปแบบ ขั้นตอน และการจำแนกประเภทของการมีส่วนร่วมของชุมชนจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ

3.2.1 ลักษณะรูปแบบการมีส่วนร่วม

ไพรัช เชชะรินทร์ (2527: 13) ได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท ดังนี้

- 1) ร่วมทำการศึกษา ค้นคว้าปัญหา และหาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนรวมถึงความต้องการของชุมชน
 - 2) ร่วมคิด สร้างรูปแบบ และวิธีการพัฒนา เพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชนหรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน
 - 3) ร่วมงานนโยบาย แผนงาน โครงการ หรือกิจกรรม เพื่อจัดและแก้ไข ปัญหาและสนองความต้องการของชุมชน
 - 4) ร่วมการตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
 - 5) ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
 - 6) ร่วมลงทุนในกิจกรรม โครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเอง และหน่วยงาน
 - 7) ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรม ให้บรรลุเป้าหมายตามที่วางไว้
 - 8) ร่วมควบคุมติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการหรือกิจกรรมที่ได้ทำโดยเอกชน และรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป
- สรุปได้ว่าลักษณะของการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการศึกษา ค้นคว้า หาสาเหตุของปัญหาเพื่อนำไปสู่การวางแผนในการแก้ไขปัญหา ร่วมกันตลอดจนมีส่วนร่วมในกระบวนการติดตามประเมินผล

Cohen and Uphoff, N.T. (1977: 10-17) ได้กำหนดรูปแบบการมีส่วนร่วม 4 แบบ คือ

- 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
- 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม
- 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์
- 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

Cohen & Uphoff (1980: 219 -222) ได้สร้างกรอบพื้นฐานเพื่อการอธิบายและวิเคราะห์ลักษณะการมีส่วนร่วมในแง่ของรูปแบบของการมีส่วนร่วม โดยแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ คือ

- 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อาจเป็นการตัดสินใจตั้งแต่ในระยะเริ่มการตัดสินใจในช่วงของกิจกรรม และการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม
- 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจการ อาจเป็นไปในรูปของการเข้าร่วมโดยให้มีการสนับสนุนทางด้านทรัพยากร การเข้าร่วมในการบริหารและการร่วมมือ รวมทั้งการเข้าร่วมในการร่วมแรงร่วมใจ
- 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อาจจะเป็นผลประโยชน์ทางวัตถุทางสังคม หรือโดยส่วนตัว
- 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล นับเป็นการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด และเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป

อุดม แต้มนาค (2537: 33) ได้รวบรวมรูปแบบการมีส่วนร่วมไว้ 3 รูปแบบ คือ

- 1) การมีส่วนร่วมแบบเป็นไปเอง เป็นโดยการอาสาสมัครหรือรวมตัวกันเองขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาของตนเอง โดยเป็นการกระทำที่มิได้รับความช่วยเหลือจากภายนอก ซึ่งเป็นรูปแบบที่เป็นเป้าหมาย
- 2) การมีส่วนร่วมแบบชักนำ เป็นการเข้าร่วมโดยความต้องการความเห็นชอบหรือการสนับสนุนโดยรัฐบาล ซึ่งเป็นรูปแบบที่เป็นลักษณะทั่วไปของประเทศกำลังพัฒนา
- 3) การมีส่วนร่วมแบบบังคับ เป็นผู้มีส่วนร่วมภายใต้การดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาล ภายใต้การจัดการโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือโดยการบังคับโดยตรง รูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่ผู้กระทำได้รับผลในทันที แต่จะไม่ได้ผลในระยะยาว และจะมีผลเสียที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในที่สุด

Fonaroff : Alene (1981: 104) ซึ่งเสนอว่ากระบวนการมีส่วนร่วมนั้นจะประกอบด้วยอย่างน้อย 1 ใน 4 ประเภทของการมีส่วนร่วม คือ

- 1) การวางแผน ซึ่งรวมถึงการตัดสินใจในการกำหนดเป้าหมาย กลวิธีของทรัพยากรที่ต้องการใช้ ตลอดจนการติดตามและประเมินผล
- 2) การดำเนินงาน
- 3) การใช้บริการของโครงการ
- 4) การมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์

Chapin (1979 : 312) ได้ศึกษาแบบของการมีส่วนร่วมและได้แบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 แบบ ดังนี้

- 1) การมีส่วนร่วมประชุม (attendance at meeting)
- 2) การมีส่วนร่วมออกเงิน (financial contribution)
- 3) การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ(membership on committees)
- 4) การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ (position of leadership)

Lee J Care (1976 :144) กล่าวว่ารูปแบบของผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วม หมายถึง การเป็นผู้สัมภาษณ์(interviewer) ผู้ชักชวน(solicitor) ผู้ใช้แรง(manual worker) รวมทั้งเป็นผู้ค้นหาความช่วยเหลือสนับสนุนในผลของการกระทำ(to help support the outcome of the action) นอกจากนี้ ลี เจ แครี ได้แบ่งรูปแบบของการมีส่วนร่วมไว้เป็น 5 รูปแบบ ดังนี้

- 1) การเป็นสมาชิก(membership)
- 2) การเป็นสมาชิกผู้เข้าประชุม(attendance at meeting)
- 3) การเป็นสมาชิกผู้บริจาคเงิน (financial Contribution)
- 4) การเป็นกรรมการ (membership on committees)
- 5) การเป็นประธาน (position leadership)

3.2.2 ขั้นตอนการมีส่วนร่วม

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization :WHO) อ้างถึงใน จำเนียร ศิลปอาชา (2540: 6) ได้เสนอรูปแบบของการมีส่วนร่วมที่ถือว่าเป็นรูปแบบที่แท้จริงหรือสมบูรณ์ จะต้องประกอบด้วยกระบวนการ 4 ขั้นตอน คือ

- 1)วางแผน ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา จัดอันดับความสำคัญ ตั้งเป้าหมาย กำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนดวิธีการติดตาม ประเมินผล และการตัดสินใจด้วยตัวเอง
- 2)การดำเนินกิจกรรม ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการบริหาร และการจัดการใช้ทรัพยากร
- 3)การใช้ประโยชน์ ประชาชนจะต้องมีความสามารถในการนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเพิ่มระดับของการพึ่งตนเอง
- 4)การได้รับประโยชน์ ประชาชนจะต้องได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์จากชุมชนในพื้นที่เท่ากัน

ฉอาน วุฒิชรรรรกษา (2526: 16) ไดัจ้ําแนกการเข้ามามีส่วนร่วมไว้เป็น 5 ขั้นตอน คือ

- 1) ขั้นตอนกำหนดความต้องการ
- 2) ขั้นตอนวางแผนการดำเนินงาน
- 3) ขั้นตอนตัดสินใจ
- 4) ขั้นตอนดำเนินการ
- 5) ขั้นตอนติดตามผล

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2523: 10) ได้สรุปการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 4 ขั้นตอน คือ

- 1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา
- 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินงานกิจกรรม
- 3) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน
- 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

3.2.3 การจำแนกประเภทการมีส่วนร่วม

ชูชาติ ม่วงสมจิตร (2540: 28-29) ได้สรุปว่าการมีส่วนร่วมอาจพิจารณาได้ในมิติที่ต่างกัน กล่าวคือ

1) การจำแนกประเภทของการมีส่วนร่วมโดยพิจารณาถึงระดับการอาสาสมัครเข้ามามีส่วนร่วม เป็นการจำแนกที่อยู่บนพื้นฐานของความเต็มใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งจำแนกเป็นการเข้ามามีส่วนร่วมด้วยความเต็มใจไม่มีการบังคับ และการเข้ามามีส่วนร่วมโดยการถูกบังคับให้เข้าร่วม

2) การจำแนกประเภทของการมีส่วนร่วมตามวิธีการที่เข้าไปเกี่ยวข้อง จำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ การมีส่วนร่วมโดยตรง (direct participation) เช่น การเข้าร่วมประชุม ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมสละแรงกาย ร่วมสละเวลา ร่วมสละทรัพยากรวัสดุ สนับสนุนแรงงาน ออกเสียงลงคะแนน ประชญา เวสารัชช (2530: 11-12) และการมีส่วนร่วมโดยอ้อม (indirect participation) โดย คูสิต เวชกิจ (2535:13) ได้จำแนกการมีส่วนร่วมโดยอ้อมไว้ 2 ประเภท คือ การมีส่วนร่วมโดยผ่านกลุ่ม และการมีส่วนร่วมโดยผ่านตัวแทน

3) การจำแนกประเภทของการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการวางแผนการพัฒนา การจำแนกการมีส่วนร่วมลักษณะนี้จะสัมพันธ์กับขั้นตอนของกระบวนการจัดทำแผนพัฒนา ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527: 6-7) และ เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2527: 214) กล่าวถึง ขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบทประกอบด้วย การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนปฏิบัติงาน การวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง การวางแผนปฏิบัติงาน การยอมรับแผน การปฏิบัติตามแผน และการประเมินผล

นอกจากนี้ สมศักดิ์ สุขวงศ์ (2532: 102-115) ยังได้จำแนกการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนของกระบวนการวางแผนได้ดังนี้ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (decision making) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (implementation) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (benefits) และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (evaluation)

4) การจำแนกประเภทของการมีส่วนร่วมลักษณะชั้นขององค์การ การจำแนกในลักษณะนี้เป็นการจำแนกตามระดับขององค์การ โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

- (1) การมีส่วนร่วมในระดับล่างขององค์การ
- (2) การมีส่วนร่วมในระดับกลางขององค์การ
- (3) การมีส่วนร่วมในระดับสูงขององค์การ

5) การจำแนกประเภทการมีส่วนร่วมตามความเข้มข้นและความถี่ของกิจกรรม จำแนกออกเป็น 2 ประเภท คือ

- การมีส่วนร่วมที่มีความถี่ของกิจกรรมสม่ำเสมอ เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้น เมื่อมีการทำกิจกรรมบ่อยครั้งหรือเป็นประจำ เช่น มีการประชุมกลุ่มทุกสัปดาห์ มีการประชุมและทำกิจกรรมร่วมกันเป็นประจำทุกวัน
- การมีส่วนร่วมที่มีกิจกรรมไม่สม่ำเสมอ เป็นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นไม่บ่อยครั้งนัก เช่น มีการจัดประชุมหลายๆ ครั้ง หรือการมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ที่นานๆ ครั้งจึงจะเกิดขึ้น

นอกจากนี้ยังกล่าวได้ว่าการมีผู้นำที่ดีและกระตือรือร้น หรือสมาชิกที่มีความกระตือรือร้น สามารถกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างสม่ำเสมอได้

6) การจำแนกประเภทของการมีส่วนร่วมตามระดับการเข้ามามีส่วนร่วม จำแนกออกเป็น 7 ประเภท เริ่มจากการที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมจากน้อยไปจนถึงมาก ดังนี้

- (1) การมีส่วนร่วมโดยการชักนำ
- (2) การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ให้ข้อมูลข่าวสาร
- (3) การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ให้การศึกษาหารือ
- (4) การมีส่วนร่วมโดยได้รับสิ่งจูงใจ
- (5) การมีส่วนร่วมเพื่อปฏิบัติภาระหน้าที่
- (6) การมีส่วนร่วมแบบปฏิสัมพันธ์กัน
- (7) การมีส่วนร่วมโดยพลังของประชาชนเอง

กล่าวโดยสรุปหากต้องการให้มีการพัฒนาที่ยั่งยืนแล้ว การมีส่วนร่วมต้องเป็นประเภทที่ (5) ขึ้นไปถึงประเภทที่ (7) กล่าวคือ ประชาชนต้องมีโอกาสเข้าร่วมในการคิดและทำ

ด้วยพลังของกลุ่ม เพื่อให้สามารถจัดการทรัพยากรต่างๆ และการดำเนินงานให้บรรลุผลตาม วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้ (Pretty and other, 1955: 62 อ้างใน เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ 2547: 293)

ดังนั้นสรุปได้ว่าขั้นตอนของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้ควรประกอบด้วย

- 1) ร่วมทำการศึกษา ค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมถึงจนถึงความต้องการของชุมชน
- 2) ร่วมค้นหา และสร้างรูปแบบ และวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชน หรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน
- 3) ร่วมวางแผนนโยบาย หรือแผนงาน หรือโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อจัดและแก้ไขและสนองความต้องการของชุมชน
- 4) ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
- 5) ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
- 6) ร่วมการลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเองและของหน่วยงาน
- 7) ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงานโครงการ และกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้
- 8) ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษา โครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไว้ทั้งโดยเอกชน และรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ตลอดไป รวมทั้งแบ่งลักษณะการเข้าร่วม ออกเป็น ร่วมประชุม ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมออกแรง ร่วมออกเงิน วัสดุอุปกรณ์ ร่วมเป็นกรรมการ

3.3.3 ระดับ และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน

1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ณรงค์ มหรรณพ และคูสิต เวชกิจ (2534: 28) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อองค์กรประชาชนในท้องถิ่น 7 ระดับ จากน้อยไปหามาก ดังนี้

ระดับที่ 1 ไม่มีส่วนร่วมเลย ประชาชนเข้าร่วมโครงการเพราะถูกบังคับ

ระดับที่ 2 มีส่วนร่วมน้อยมาก ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยการถูกล่อใจ

ด้วยผลประโยชน์บางอย่าง

ระดับที่ 3 มีส่วนร่วมน้อย ประชาชนจะถูกชักชวนให้ความร่วมมือเพราะ การโฆษณาการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งพยายามชี้ให้เห็นถึงความคิดของ โครงการให้ ประชาชนหลงเชื่อจนให้ความร่วมมือ

ระดับที่ 4 มีส่วนร่วมปานกลาง ประชาชนจะถูกเรียกประชุมแล้วสอบถาม หรือสัมภาษณ์ว่ามีปัญหาความต้องการอะไร ทางราชการจะเป็นผู้หาทางแก้ไขและวางแผนการ ปฏิบัติให้

ระดับที่ 5 มีส่วนร่วมค่อนข้างสูง ประชาชนเริ่มเข้าไปมีส่วนร่วมในการ เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผน และการดำเนินงานบ้าง แต่การตัดสินใจยังเป็นส่วนของ ราชการ

ระดับที่ 6 มีส่วนร่วมสูง ประชาชนมีโอกาสในการให้คำปรึกษาหารืออย่าง ใกล้ชิดมีโอกาสในการตัดสินใจปัญหา และหาทางแก้ไขด้วยตนเอง จนกระทั่งมีสิทธิ์เสนอ โครงการ และเข้าร่วมปฏิบัติด้วย

ระดับที่ 7 มีส่วนร่วมในอุดมคติ ประชาชนจะเป็นหลักสำคัญของการ ตัดสินใจในทุกเรื่อง ตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติงาน และการประเมินโครงการ สรุปได้ว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนระดับต่าง ๆ ดังนี้
ระดับ 1-3 เริ่มจากไม่มีส่วนร่วมเลย จนถึงมีส่วนร่วมเล็กน้อย
ระดับ 4-6 มีส่วนร่วมปานกลาง จนถึงระดับสูง
ระดับ 7 เป็นการมีส่วนร่วมในอุดมคติ ถ้าประชาชนในท้องถิ่นมีส่วน ร่วมกับองค์กรประชาชนจนถึงระดับนี้ การดำเนินงานส่งเสริมย่อมจะบรรลุวัตถุประสงค์ได้โดยง่าย

2) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม

ปัจจัยต่างๆ ที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมต่างๆ จะมี มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับอิทธิพลของปัจจัยหลายประการ ได้มีผู้ศึกษาและเสนอแนะปัจจัยที่มี ความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วม ดังนี้

ชูเกียรติ ภัยลี (2536: 19) ได้แบ่งปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมเป็น 3 ปัจจัย คือ

- 1) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ลักษณะส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ การศึกษา เป็นต้น
- 2) ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ สถานภาพ ระยะเวลาในการ ดำรงตำแหน่ง เป็นต้น
- 3) ปัจจัยทางด้านการติดต่อสื่อสาร ได้แก่ การติดต่อรับฟังข่าวสารต่างๆ

องค์การอนามัยโลก อ้างใน สายสุนีย์ ปวุฒินันท์ (2541: 41)) ได้เสนอปัจจัยของการมีส่วนร่วมไว้ 3 ประการ คือ

1) ปัจจัยของสิ่งจูงใจ หมายถึง การที่ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดๆ นั้น จะมีเหตุผลที่สำคัญ คือ ประการแรกมองเห็นว่าตนจะได้รับผลตอบแทนในสิ่งที่ทำไป และประการที่สองการได้รับการบอกกล่าวหรือได้รับการชักชวนจากบุคคลอื่นให้เข้าร่วม โดยมีสิ่งจูงใจเป็นตัวนำ

2) ปัจจัยโครงสร้างของโอกาสหรือช่องทางในการเข้าร่วม หมายถึง การมองเห็นช่องทางในการมีส่วนร่วม และมองเห็นประโยชน์ที่จะได้รับหลังการมีส่วนร่วม ดังนั้นพื้นฐานทางด้านโครงสร้างของช่องทางความร่วมมือ การมีลักษณะดังนี้ ประการแรกเปิดโอกาสให้ทุกคนในชุมชนมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ประการที่สองมีกำหนดเวลาที่ชัดเจนแน่นอน เพื่อผู้ที่เข้าไปมีส่วนร่วมจะสามารถกำหนดเงื่อนไขตามสภาพที่เป็นจริงของตนได้ และประการที่สามมีการกำหนดลักษณะของกิจกรรมที่แน่นอนว่าจะทำอะไร

3) ปัจจัยด้านอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนสามารถกำหนดเป้าหมาย วิธีการ และผลประโยชน์ของกิจกรรมได้

สมใจ เข้มเจริญ (2531: 15) ได้กล่าวถึงปัจจัยทางวัฒนธรรมที่มีความสัมพันธ์กับความมีส่วนร่วม ซึ่งได้แก่ลักษณะส่วนบุคคลต่างๆ คือ

- (1) อายุ
- (2) เพศ
- (3) สถานภาพทางสังคม
- (4) อาชีพ
- (5) การศึกษา
- (6) ถิ่นที่อยู่อาศัย
- (7) ระยะเวลาที่อยู่ในท้องถิ่น
- (8) ปัจจัยอื่นๆ เช่น การอาศัยในเมืองหรือชานเมือง ค่านิยม และทัศนนิยม

Reeder (1974: 39 – 53) ได้สรุปปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 11 ประการ ดังนี้

1) การปฏิบัติตนให้คล้อยตามความเชื่อพื้นฐาน กล่าวคือ บุคคลและกลุ่มบุคคลดูเหมือนจะเลือกแบบ วิธีการปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องและคล้ายคลึงกับความเชื่อพื้นฐานของตนเอง

- 2) มาตรฐานคุณค่า บุคคลและกลุ่มบุคคลดูเหมือนจะปฏิบัติในลักษณะที่สอดคล้องกับมาตรฐานคุณค่าของตนเอง
 - 3) เป้าหมาย บุคคลและกลุ่มบุคคลดูเหมือนจะส่งเสริม ปกป้อง และรักษาเป้าหมายของตนเอง
 - 4) ประสบการณ์ที่ผิดปกติธรรมดา พฤติกรรมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล บางครั้งมีรากฐานมาจากประสบการณ์ที่ผิดปกติธรรมดา
 - 5) ความคาดหวัง บุคคลและกลุ่มบุคคลจะประพฤติตามแบบที่ตนคาดหวังว่าจะต้องประพฤติในสถานการณ์เช่นนั้น ทั้งยังชอบปฏิบัติต่อผู้อื่นในลักษณะที่ตนคาดหวังจากผู้อื่นด้วย
 - 6) การมองแต่ตัวเอง บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่างๆ ซึ่งคิดว่าตัวเองควรต้องกระทำเช่นนั้น
 - 7) การบีบบังคับ บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่างๆ ด้วยความรู้สึกว่าตนถูกบีบบังคับให้ทำ
 - 8) นิสัยและประเพณี บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่างๆ ซึ่งเรามีนิสัยชอบกระทำเมื่ออยู่ในสถานการณ์นั้นๆ
 - 9) โอกาส บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบการปฏิบัติของสังคม โดยเฉพาะในทางที่เกี่ยวข้อกับจำนวนและชนิดของโอกาส ซึ่งโครงสร้างของสังคมเอื้ออำนวยให้เข้ามามีส่วนร่วมในการกระทำเช่นนั้นเท่าที่พวกเขาได้รับรู้มา
 - 10) ความสามารถ บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมบางอย่างที่ตนเห็นว่าสามารถทำในสิ่งที่ต้องการให้เขาทำในสถานการณ์เช่นนั้น
 - 11) การสนับสนุน บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเริ่มปฏิบัติเมื่อเขารู้สึกว่าเขาได้รับการสนับสนุนที่ดี เพื่อให้กระทำการเช่นนั้น
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2531: 20) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมดังนี้ คือ
- 1) ความศรัทธาที่มีต่อความเชื่อถือบุคคลและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เช่น การลงแขก การบำเพ็ญประโยชน์ การสร้างโบสถ์ วิหาร
 - 2) ความเกรงใจที่มีต่อบุคคลที่เคารพนับถือหรือมีเกียรติยศหรือตำแหน่ง ทำให้เกิดความเกรงใจที่จะกระทำ เช่น ผู้ใหญ่ออกปากขอแรงผู้น้อยก็ช่วย
 - 3) อำนาจบังคับที่เกิดจากคนที่มีอำนาจเหนือกว่า ทำให้เกิดการบีบบังคับให้มีส่วนร่วมในการกระทำต่างๆ เช่น บีบบังคับให้ทำงานเยี่ยงทาส

Harrell อ้างใน ปรีชากร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535: 145 – 153) กล่าวว่า ปัจจัยหรือองค์ประกอบที่ใช้เป็นเครื่องมือชี้ปัญหาที่เกี่ยวกับความพึงพอใจในการทำงานมี 3 ประการ คือ

1) ปัจจัยด้านบุคคล (personal factors) หมายถึง คุณลักษณะส่วนตัวของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับงาน ได้แก่ ประสบการณ์ในการทำงาน เพศ จำนวนสมาชิกในครอบครัว ผิดชอบ อายุ เวลาในการทำงาน การศึกษา เงินเดือน ความสนใจ เป็นต้น

2) ปัจจัยด้านงาน (factors in the job) ได้แก่ ลักษณะงาน ทักษะในการทำงาน ฐานะทางวิชาชีพ ขนาดของหน่วยงาน ความห่างไกลของบ้านและที่ทำงาน สภาพทางภูมิศาสตร์ เป็นต้น

3) ปัจจัยด้านการจัดการ (factors controllable by management) ได้แก่ ความมั่นคงในงาน รายรับ ผลประโยชน์ โอกาสก้าวหน้า อำนาจ ตำแหน่งหน้าที่ สภาพการทำงาน เพื่อนร่วมงาน ความรับผิดชอบ การสื่อสารกับผู้บังคับบัญชา ความศรัทธาในตัวผู้บริหาร การนิเทศ เป็นต้น

Cohhen and Uphoff (1980 : 17-19) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน มีหลายประการ ได้แก่

- 1) อายุและเพศ
- 2) สถานภาพในครอบครัว
- 3) ระดับการศึกษา
- 4) สถานภาพทางสังคม
- 5) อาชีพ
- 6) รายได้และทรัพย์สิน
- 7) ระยะเวลาที่อยู่ในท้องถิ่นและระยะเวลาที่อยู่ในโครงการ
- 8) พื้นที่ที่ดินที่ถือครองและสภาพการทำงาน

Alvin Bernard (1985: 147-156) ได้กล่าวถึงปัจจัยทางวัฒนธรรมที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม ได้แก่ ลักษณะส่วนบุคคลต่างๆ คือ

- 1) อายุ
- 2) เพศ
- 3) สถานภาพทางสังคม
- 4) อาชีพ
- 5) การศึกษา
- 6) ถิ่นที่อยู่อาศัย

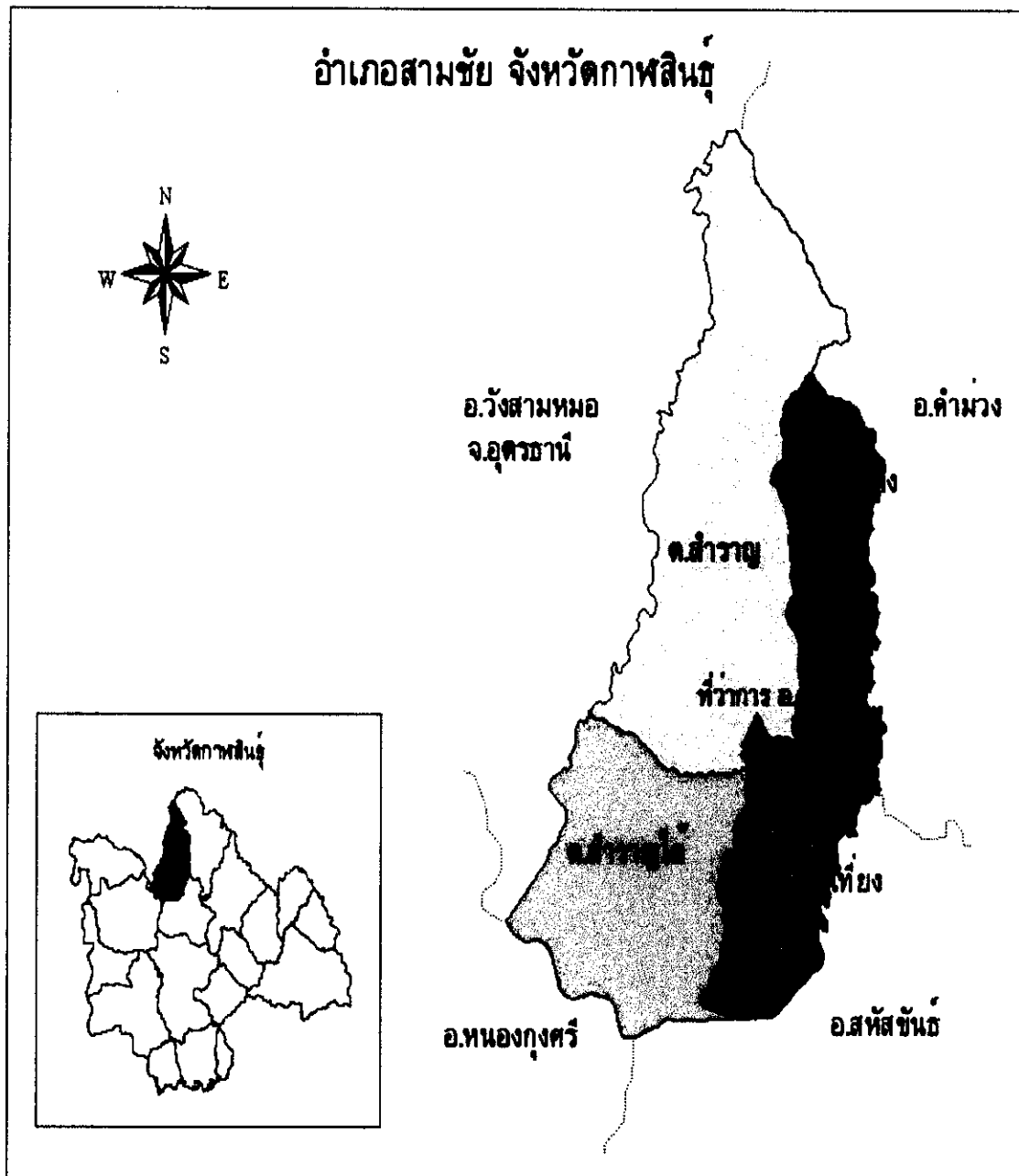
7. ระยะเวลาที่อยู่ในท้องถิ่นและระยะเวลาที่อยู่ในโครงการ

8. ปัจจัยอื่นๆ เช่น การอาศัยในเมือง หรือชานเมือง ค่านิยม และทัศนคติ

จากการทบทวนวรรณกรรมเรื่องการมีส่วนร่วมและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม ผู้ศึกษาจึงได้นำแนวคิดของโคเฮนและอ็พพออฟฟ์ (1980: 222) มาเป็นกรอบพื้นฐานในการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ เนื่องจากแนวคิดดังกล่าวมีความครอบคลุมกิจกรรมต่างๆ ที่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนต้องนำมาใช้ในการดำเนินงานพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนให้ประสบผลสำเร็จ แบ่งเป็น 4 รูปแบบ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึงสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในด้านบริหาร ด้านการผลิต ด้านการตลาดและเครือข่าย
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ หมายถึง สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในขั้นตอนต่างๆ ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในด้านบริหาร ด้านการผลิต ด้านการตลาดและเครือข่าย
3. การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ หมายถึง สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในด้านบริหาร ด้านการผลิต ด้านการตลาดและเครือข่าย
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล หมายถึง สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในการทบทวนกิจกรรมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในด้านบริหาร ด้านการผลิต ด้านการตลาดและเครือข่าย ให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด ร่วมในการสรุปวิเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งรับทราบข้อมูล

4. สภาพทั่วไปของ วิสาหกิจชุมชนอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์



ภาพที่ 2.1 แผนที่อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอสามชัย, 2551: 1

อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ตั้งอยู่ทางทิศเหนือ ของจังหวัดกาฬสินธุ์ มีระยะทางห่างจากจังหวัดกาฬสินธุ์ 86 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด 550.85 ตารางกิโลเมตรหรือ 344,283 ไร่ แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 4 ตำบล 47 หมู่บ้านและมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลผาสุก อำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี และตำบลนาทัน อำเภอก้ามวง จังหวัดกาฬสินธุ์
- ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลโนนศิลา อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลทุ่งคลอง และตำบลโพน อำเภอก้ามวง จังหวัดกาฬสินธุ์
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลวังสามหมอ และตำบลหนองกุงทับม้า อำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี

อำเภอสามชัย มีจำนวนประชากรทั้งสิ้นรวม 200,30 คน แยกเป็นประชากรชาย จำนวน 10,073 คนประชากรหญิงจำนวน 9,957 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตร คือ ทำนา ทำไร่ อ้อย ไร่ มันสำปะหลัง ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้นและมีอาชีพเสริมจากกิจกรรมอื่นๆอีกหลากหลาย เช่น การทอผ้า การจักสาน เลี้ยงสัตว์ และทำการประมงจากแหล่งน้ำธรรมชาติ

ข้อมูลทั่วไปของวิสาหกิจชุมชนอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ (สำนักงานเกษตรอำเภอสามชัย 2553: 5) ที่จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนและขอจดทะเบียนดำเนินกิจการต่อ กับสำนักงานเกษตรอำเภอสามชัย ณ วันที่ 30 มกราคม 2553 มีจำนวน 52 วิสาหกิจ สมาชิกจำนวน 550 คน แบ่งเป็นวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิต มีกิจกรรม เช่น การจักสานไม้ไผ่ ปลูก,แปรรูปสมุนไพร ทอผ้าไหมแพรวา ทอผ้าฝ้าย ทอเสื่อกก ผลิตภัณฑ์จักสานจากกก ตัดเย็บเสื้อผ้า แปรรูปปลาและการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ จำนวน 45 กลุ่ม สมาชิกจำนวน 409 คน ใน 4 ตำบล คือ ตำบลสำราญ จำนวน 113 คน ตำบลสำราญใต้ จำนวน 92 คน ตำบลคำสร้างเที่ยง จำนวน 101 คน และตำบลหนองช้าง จำนวน 103 คน ส่วนวิสาหกิจชุมชนประเภทบริการ มีจำนวน 7 กลุ่ม มีสมาชิกจำนวน 141 คน มีกิจกรรมการบริการ เช่น กลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ กลุ่มธุรกิจร้านค้าชุมชน ดังแสดงในตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 แสดงข้อมูลวิสาหกิจชุมชน อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

ลำดับ ที่	ชื่อวิสาหกิจชุมชน	ที่ตั้งวิสาหกิจ ชุมชน	ประเภท กิจการ
1.	กลุ่มเลี้ยงโคแม่พันธุ์ดี บ้านคำแคน ม. 3	ต. คำสร้างเที่ยง	ผลิต
2.	ผ้าไหมแพรวาหนองซ้าง	ต. หนองซ้าง	ผลิต
3.	กลุ่มเกษตรกรชาวนา	ต. ตำราญใต้	ผลิต
4.	กลุ่มแม่บ้านทอผ้าฝ้ายลายน้ำไหล	ต. ตำราญ	ผลิต
5.	กลุ่มเลี้ยงสัตว์ตำราญ	ต. ตำราญ	ผลิต
6.	กลุ่มจักสานบ้านคำแคน	ต. คำสร้างเที่ยง	ผลิต
7.	กลุ่มธนาคารหมู่บ้านคำน้ำใส ม. 11	ต. ตำราญ	บริการ
8.	กลุ่มทอผ้าไหมแพรวาคำสร้างเที่ยง ม. 1	ต. คำสร้างเที่ยง	ผลิต
9.	การผลิตปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดตำราญ	ต. ตำราญ	ผลิต
10.	กลุ่มผู้ปลูกและแปรรูปสมุนไพรพื้นบ้าน บ้านโนนแต่	ต. ตำราญ	ผลิต
11.	กลุ่มทอผ้าไหมแพรวา ม. 5	ต. หนองซ้าง	ผลิต
12.	กลุ่มทอผ้าลายจิต ม.5 ต.หนองซ้าง	ต. หนองซ้าง	ผลิต
13.	การผลิตปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด ม.2	ต. ตำราญ	ผลิต
14.	กลุ่มจักสานบ้านหนองซ้าง	ต. หนองซ้าง	ผลิต
15.	ทอผ้าไหมบ้านคำแคนใต้ ม.6	ต. คำสร้างเที่ยง	ผลิต
16.	กลุ่มจักสาน ม. 5 ต.หนองซ้าง	ต. หนองซ้าง	ผลิต
17.	กลุ่มแปรรูปจากปลาบ้านหนองแสงใหม่ ม.3	ต. ตำราญใต้	ผลิต
18.	กลุ่มเลี้ยงไหมพื้นเมือง	ต. หนองซ้าง	ผลิต
19.	กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า หนองแสงใหม่ ม.3 ต.ตำราญใต้	ต. ตำราญใต้	บริการ
20.	แปรรูปอาหารจากปลา ม.5 ต.คำสร้างเที่ยง	ต. คำสร้างเที่ยง	ผลิต
21.	กลุ่มสตรีผ้าไหมแพรวาบ้านค้อ ม.1 ต.หนองซ้าง	ต. หนองซ้าง	ผลิต
22.	กลุ่มเลี้ยงโคบ้านท่ามาจาม ม.4 ต.คำสร้างเที่ยง	ต. คำสร้างเที่ยง	ผลิต
23.	กลุ่มเลี้ยงสัตว์ ม. 7 บ. ท่าสะอาด ต.คำสร้างเที่ยง	ต. คำสร้างเที่ยง	ผลิต
24.	ดอกไม้ประดิษฐ์บ้านสามชัย ม.4 ต. ตำราญ	ต. ตำราญ	ผลิต
25.	กลุ่มส่งเสริมอาชีพแม่บ้านเลี้ยงสุกรคำน้ำใส	ต. ตำราญ	ผลิต

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ลำดับ ที่	ชื่อวิสาหกิจชุมชน	ที่ตั้งวิสาหกิจ ชุมชน	ประเภท กิจการ
26.	กลุ่มเลี้ยงสัตว์ ม. 5 บ้านกุดแห่ ต.สำราญใต้	ต. สำราญใต้	ผลิต
27.	กลุ่มผลิตผ้าไหมแพรวา บ้านหนองกุงกลาง ม.8	ต. สำราญ	ผลิต
28.	กลุ่มเลี้ยงโคเนื้อบ้านหนองกุงกลาง ม.8	ต. สำราญ	ผลิต
29.	กลุ่มทำน้ำยาล้างจานจากน้ำค้างจิ้งเถ้า	ต. คำสร้างเที่ยง	ผลิต
30.	กลุ่มทอผ้าแพรวา,ผ้าฝ้าย บ้านน้อยนาไร่เดียว ม.2	ต. คำสร้างเที่ยง	ผลิต
31.	กลุ่มผลิตภัณฑ์แปรรูปจากต้นกก	ต. คำสร้างเที่ยง	ผลิต
32.	กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านคำสร้างเที่ยง	ต. คำสร้างเที่ยง	ผลิต
33.	กลุ่มเกษตรกรเลี้ยงโคเนื้อ ม.9 บ้านหนองกุงน้อย	ต. สำราญใต้	ผลิต
34.	กลุ่มทอผ้าไหมบ้านค้อ ม.1 ต.หนองซ้าง อ.สามชัย	ต. หนองซ้าง	ผลิต
35.	กลุ่มเลี้ยงโคกุดแห่ ม. 5 ต.สำราญใต้	ต. สำราญใต้	ผลิต
36.	ธนาคารหมู่บ้านตามแนว พระราชดำริ ม.1	ต. สำราญ	บริการ
37.	กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป ม.4 บ้านท่านาจาน	ต. คำสร้างเที่ยง	บริการ
38.	กลุ่มเลี้ยงโค ต. หนองซ้าง	ต. หนองซ้าง	ผลิต
39.	กลุ่มผู้ปลูกไม้ยูคาลิปตัสตำบลสำราญ	ต. สำราญ	ผลิต
40.	กลุ่มกรองน้ำคิม ม.6 ต.สำราญใต้	ต. สำราญใต้	ผลิต
41.	กลุ่มเลี้ยงโค ม.9 ต.สำราญ อ. สามชัย	ต. สำราญ	ผลิต
42.	ปลูกพืชฤดูแล้ง (แฟงสด)	ต. สำราญใต้	ผลิต
43.	กลุ่มปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ด ม.4	ต. สำราญใต้	ผลิต
44.	กลุ่มโครงการแบบผสมผสานในเขตปฏิรูปที่ดิน	ต. สำราญ	บริการ
45.	กลุ่มเกษตรกรผู้ทำไร่ในเขตปฏิรูปที่ดิน บ้านหนองสิม	ต. สำราญ	ผลิต
46.	กลุ่มเฟอร์นิเจอร์บ้านคำเชื่อนแก้ว	ต. สำราญใต้	บริการ
47.	ปฏิรูปที่ดิน บ้านหนองสิม ม.2	ต. สำราญ	ผลิต
48.	กลุ่มทำปลาร้า บ้านคำแคนใต้	ต. คำสร้างเที่ยง	ผลิต
49.	กลุ่มทอผ้าฝ้ายสีธรรมชาติ ม.11	ต. สำราญ	ผลิต

ตารางที่ 2.1 ต่อ)

ลำดับ ที่	ชื่อวิสาหกิจชุมชน	ที่ตั้งวิสาหกิจ ชุมชน	ประเภท กิจการ
50.	กลุ่มข้าวเหนียวผลไม้พื้กทอง	ต. สำราญใต้	ผลิต
51.	กลุ่มโครงการเกษตรแบบผสมผสานในเขตปฏิรูปที่ดิน อ.สามชัย	ต. สำราญ	ผลิต
52.	กลุ่มสหกรณ์การเพื่อการเกษตรบ้านสามชัย	ต. สำราญ	บริการ
รวมทั้งหมด 52 กลุ่ม			

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอสามชัย(2552:7)

5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้รวบรวมผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยสรุปตามตัวแปรดังนี้

5.1 เพศ

สุพรชัย มั่งมีสิทธิ์ (2535: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการจัดการป่าชุมชนในโครงการปลูกป่าของชุมชนศูนย์พัฒนาหมู่บ้านชนบทผสมผสานอำเภอบ้านไผ่พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการจัดการป่าชุมชน ได้แก่ เพศ

มนู รอดภัย (2545: 101) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ป่าชุมชนเขาปากกว้าง ตำบลธรรมเสน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่า ปัจจัยด้านการศึกษา การเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน ผลตอบแทน เพศ อายุ และรายได้รวมทั้งหมดของครัวเรือนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วม

5.2 อายุ

ปิยะพร บุญเพ็ญ (2531: 27) ศึกษาความรู้ ความคิดเห็น และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสหกรณ์การเกษตรของสตรีชนบท: ศึกษากรณีสหกรณ์การเกษตรเมืองสรรค์ จำกัด พบว่าระดับของอายุเป็นปัจจัยที่มีผลทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับวิธีการสหกรณ์ของสมาชิกสตรีกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกัน

สุรแสง พูนเพิ่มสุขสมบัติ (2548 : 92) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการแปรรูปกระท้อนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี พบว่า อายุ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการแปรรูปกระท้อนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี

ปราโมทย์ ยอดแก้ว (2544: 70) ศึกษา การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในโครงการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรมในเขตปฏิรูปที่ดินจังหวัดมุกดาหาร พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในโครงการฯในเชิงบวกได้แก่ อายุ ระดับความรู้ที่ได้รับจากแหล่งต่างๆ การได้รับการสนับสนุนภายใต้โครงการฯรายจ่ายและขนาดถือครองที่ดิน

5.3 ระดับการศึกษา

ธิดาวดี เหลืองธนะ โภค (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกรในโรงเรียนในจังหวัดเชียงใหม่พบว่า ปัจจัยด้าน ระดับการศึกษา การได้รับความไว้วางใจจากผู้บริหารและการได้รับผลตอบแทนจากการทำงานรวมกลุ่ม มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกยุวเกษตรกรในทางบวก

เทวินทร์ รวมสุขนิรันดร์ (2546 : 51) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของหมอดินอาสาประจำตำบลในการดำเนินงานพัฒนาที่ดินจังหวัดแพร่ พบว่าปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของหมอดินอาสาประจำตำบลที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาที่ดิน ได้แก่ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับการเป็นตัวแทนของกรมพัฒนาที่ดิน

5.4 ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร

นงกาญจน์ บุรณรักษ์ (2533: 91) ได้ศึกษาคุณภาพชีวิตและการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติของชาวกะเหรี่ยง ในจังหวัดกาญจนบุรีและราชบุรี ภายใต้โครงการของกรมประชาสงเคราะห์ พบว่า จำนวนที่ดินทำกิน ความดีในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล และความดีในการรับข่าวสารด้านการเกษตรและการดำรงชีพ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติของชาวกะเหรี่ยง

เทวินทร์ รวมสุขนิรันดร์ (2546 : 56) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของหมอดินอาสาประจำตำบลในการดำเนินงานพัฒนาที่ดิน คือ ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร

5.5 จำนวนแรงงานภายในครัวเรือน

กรณิศ เชื้อศิริถาวร (2544 : 83) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้แก่ จำนวนแรงงานภายในครัวเรือน

นพวรรณ เสวตานนท์ (2546 : 92) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภา จังหวัดสงขลาพบว่า จำนวนสมาชิกในครัวเรือน มีอิทธิพลต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภาในขั้นตอนตัดสินใจ

5.6 ผลตอบแทนที่ได้รับจากกลุ่ม

กรณิศ เชื้อศิริถาวร (2544 : 83) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้แก่ ผลตอบแทนที่ได้รับจากกลุ่ม

องค์การอนามัยโลก อ้างถึงใน ศรีสกุล อุทัยธรรม (2543: 15) ได้เสนอปัจจัยของการมีส่วนร่วม คือ ปัจจัยของสิ่งจูงใจ หมายถึง การที่ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดๆ นั้น จะมีเหตุผลที่สำคัญ คือ ประการแรกมองเห็นว่าตนจะได้รับผลตอบแทนในสิ่งที่ทำไป และประการที่สองการได้รับการบอกกล่าวหรือได้รับการชักชวนจากบุคคลอื่นให้เข้าร่วมโดยมีสิ่งจูงใจเป็นตัวนำ

5.7 รายได้ของครัวเรือน

บัวพันธ์ พรรคทิง และคณะ (2532: 86-87) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนาของชาวบ้าน ผลการวิจัย พบว่า ระดับการศึกษา รายได้ การเสนอความคิดเห็นในที่ประชุม มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา

มานะ ชิตตะสังคะ (2526: 36) พบว่า รายได้มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาของสตรีในชนบทว่ามีปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ สังคม

5.8 เงินทุน

ขวัญชัย วงศ์นิติกร (2532: 115) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของผู้อยู่อาศัยในเขตหมู่บ้านจัดสรรชานเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านจัดสรรเทพประทาน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี พบว่า ฐานะทางเศรษฐกิจ การเป็นผู้นำทั้งนอก และในชุมชน การเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรม การติดต่อกับผู้นำ และการได้รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมในชุมชน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของผู้อยู่อาศัย

5.9 สถานภาพภายในกลุ่ม

กรณิศ เชื้อศิริถาวร (2544 : 83) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้แก่ สถานภาพภายในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

สุเมธ แสงนันทนวล (2531 : 71) ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์ในกิจกรรมหมู่บ้านสหกรณ์ : ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านสหกรณ์เทศบาลสถานกรุงเทพ ฯ จำกัด โครงการ 4 พบว่า สถานภาพภายในกลุ่มมีผลต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิก

ชัยโรจน์ ธนสันติ (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของกรรมการสภาตำบลในงานอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ศึกษากรณีจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า การเป็นกรรมการในกลุ่มก่อให้เกิดความแตกต่างในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

5.10 ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่ม

นภพร เชื้อขำ (2531 : 74 - 76) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการส่งเสริมกิจกรรมสหกรณ์การเกษตรเมืองมินบุรี จำกัด กรุงเทพมหานครพบว่า ระยะเวลาในการเข้าเป็นสมาชิกจะมีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจกรรมด้านต่าง ๆ มากกว่าสมาชิกที่มีลักษณะตรงข้าม

กรณิศ เชื้อศิริถาวร (2544 : 83) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้แก่ ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่ม

5.11 การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น

จินตมาณี แสงกาญจนวนิช (2538 : 129-139) ศึกษาปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่มสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร คือ การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงาน การจัดฝึกอบรมด้านการเคหกิจเกษตร การแนะนำด้านการเกษตร การสาธิตด้านการเกษตรและการจัดฝึกอบรมด้านการเกษตร

เทวินทร์ รวมสุขนิรันดร์ (2546 : 56) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของหมอดินอาสาประจำตำบลในการดำเนินงานพัฒนาที่ดิน คือ การเป็นสมาชิกกลุ่ม

ขวัญชัย วงศ์นิติกร (2532 : 115) พบว่า การเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมอื่นจะมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

เกษตรฉัตร รัตนศรี (2544 : 58 - 60) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรภายใต้โครงการเพิ่มศักยภาพการผลิตของชุมชนในตำบลหลักใต้ พบว่า การเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมทางการเกษตร เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรภายใต้โครงการเพิ่มศักยภาพการผลิตของชุมชนในตำบลหลักใต้ในขั้นตอนการศึกษาศักยภาพและข้อมูลชุมชน และขั้นตอนการวิเคราะห์ปัญหาชุมชน

กรณิศ เชื้อศิริถาวร (2544 : 83) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้แก่ การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น

5.12 การรับข้อมูลข่าวสาร

นงกาญจน์ บุณรักษ์ (2533 : 91) พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติของชาวกะเหรี่ยง ได้แก่ ความถี่ในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล และความถี่ในการรับข่าวสารด้านการเกษตรและการดำรงชีพ

สโรชรัตน์ ศิริรัตน์ (2531 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของหัวหน้าครอบครัวในกิจกรรมกองทุนหมู่บ้าน บ้านจันทาร ตำบลจันทาร อำเภอเมืองจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การได้รับข่าวสาร การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน

สมพงษ์ เป้นทอง (2539 : บทคัดย่อ) ศึกษา การมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้แก่ การได้รับข่าวสารจากวิทยุ เอกสารสิ่งพิมพ์

5.13 การเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา และ ดูงาน

เพิ่มศักดิ์ สัจจะเวทนะ (2545 : บทคัดย่อ) ศึกษา การมีส่วนร่วมในการใช้ทรัพยากรน้ำจากโครงการชลประทาน กรณีศึกษา : โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยแอ่ง จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าเกษตรกรในเขตชลประทานโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยแอ่ง มีส่วนร่วมในการใช้น้ำจากโครงการชลประทานในระดับปานกลาง โดยขึ้นอยู่กับจำนวนพื้นที่เพาะปลูก ประเภทของพืชที่เพาะปลูก และการเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา ดูงาน

นพวรรณ เสวตานนท์ (2546 : 94) พบว่า การได้รับการฝึกอบรม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ลุ่มน้ำคลองอุตะเกาในทุกขั้นตอน

จากแนวคิดปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น ได้นำมากำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยศึกษาปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร จำนวนแรงงานภายในครัวเรือน ผลตอบแทนจากกลุ่ม รายได้ของครัวเรือน เงินทุน(เงินหุ้น)ในกลุ่ม ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ สถานภาพภายในกลุ่ม ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่ม การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน การเข้าร่วมประชุม การเข้ารับการฝึกอบรม/สัมมนา และ

การศึกษาดูงาน และ ศึกษาหาความสัมพันธ์ของปัจจัยดังกล่าวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
วิสาหกิจชุมชนในด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน การดำเนินงานด้านการผลิต การดำเนินงาน
ด้านการตลาดและเครือข่าย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษา ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ประชากรที่ศึกษา คือสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนและขอจดทะเบียนดำเนินการ กับสำนักงานเกษตรอำเภอสามชัย ณ วันที่ 30 มกราคม 2553 และมีกิจการเป็นประเภทการผลิตสินค้า จำนวน 45 วิสาหกิจ สมาชิกทั้งหมดจำนวน 409 คน จาก 4 ตำบล คือ ตำบลสำราญ ตำบลสำราญใต้ ตำบลหนองซ้าง และตำบลคำสร้างเที่ยง

1.1.1 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง

กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณหาจำนวนตัวอย่างของ Taro Yamane (1973: 725-727) โดยยอมให้มีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (ราย)

N = จำนวนประชากรทั้งหมด (ราย)

e = ความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้น

$$\begin{aligned}
 \text{แทนค่า } n &= \frac{409}{1+409*(0.05^2)} \\
 &= \frac{409}{1 + 1.0225} \\
 &= \frac{409}{2.0225} = 202.22
 \end{aligned}$$

ดังนั้นขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้ จำนวน 203 ราย คิดเป็นร้อยละ 49.63 ของประชากรที่เป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนทั้งหมด

1.1.2 เลือกกลุ่มตัวอย่าง

จากกลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยจำนวนทั้งสิ้น 409 คน จาก 4 ตำบล คือ ตำบลสำราญ จำนวน 113 คน ตำบลสำราญใต้ จำนวน 92 คน ตำบลหนองช้าง จำนวน 103 คน และตำบลคำสร้างเที่ยง จำนวน 101 คน ซึ่งในแต่ละตำบลมีจำนวนสมาชิกไม่เท่ากัน ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (stratified random sampling) ตามจำนวนตำบลโดยทอนสัดส่วนขนาดของกลุ่ม ตามจำนวนสมาชิกในแต่ละตำบลได้สมาชิกจาก ตำบลสำราญ จำนวน 56 คน ตำบลสำราญใต้ จำนวน 46 คน ตำบลหนองช้าง จำนวน 51 คน และตำบลคำสร้างเที่ยง จำนวน 50 คน แล้วจึงทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (simple random sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก เพื่อให้ได้ตัวอย่างของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ที่มีกิจการประเภทการผลิตสินค้า ตามต้องการ ดังแสดงในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 กลุ่มตัวอย่างของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ใช้ในการวิจัย

ลำดับที่	ตำบล	จำนวน (กลุ่ม)	ประชากร (คน)	ตัวอย่าง (คน)
1	สำราญ	13	113	56
2	สำราญใต้	8	92	46
3	หนองช้าง	12	103	51
4	คำสร้างเที่ยง	12	101	50
รวม 4 ตำบล		45	409	203

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ (interview schedule) ซึ่งมีลักษณะคำถามปลายปิด (closed – end question) และคำถามปลายเปิด (open – end question) โดยแบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ทางเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านความรู้ของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนใน อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

2.2 การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือในลักษณะการใช้แบบสัมภาษณ์ สำหรับสัมภาษณ์สมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

2.2.1 ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ (1) แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม (2) แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม(3) พระราชบัญญัติวิสาหกิจชุมชน (4) สภาพทั่วไปอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ (5) ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

2.2.2 การสร้างแบบสัมภาษณ์ นำผลจากการศึกษาค้นคว้าตามข้อ 1 มากำหนดในการสร้างแบบสัมภาษณ์ได้องค์ประกอบของตัวแปร ดังนี้

1) ตัวแปรอิสระ

(1) ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน

(2) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วย ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร จำนวนแรงงานภายในครัวเรือน ผลตอบแทนที่ได้รับจากกลุ่ม รายได้ของครัวเรือน และ เงินทุน(เงินหุ้น) ในกลุ่ม

(3) ปัจจัยทางสังคม ประกอบด้วย สถานภาพภายในกลุ่ม ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่ม การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน การเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม/สัมมนา การศึกษาดูงาน และความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

2) ตัวแปรตาม

- (1) การมีส่วนร่วมในด้านการบริหารจัดการ
- (2) การมีส่วนร่วมในด้านการผลิต
- (3) การมีส่วนร่วมในด้านการตลาด
- (4) การมีส่วนร่วมในด้านการเครือข่าย

2.2.3 การตรวจสอบความเหมาะสมของแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องสมบูรณ์ ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ไปให้คณะอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบความเหมาะสม และให้คำแนะนำแก้ไข

2.2.4 ทดสอบแบบสัมภาษณ์ โดยการนำแบบสัมภาษณ์โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแล้ว ไปทดสอบกับสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ที่มีกิจการเป็นประเภทการผลิตสินค้า ในอำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 ราย นำผลการสัมภาษณ์ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ไปทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (reliability consistency) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient of alpha หรือ Cronbach's alpha) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ผลการทดสอบค่าความเชื่อมั่น ดังนี้

- ในด้านการรับข้อมูลข่าวสารค่าความเชื่อมั่น = .8244
- ในด้านความคิดเห็นของสมาชิกต่องานวิสาหกิจชุมชน = .7175
- ในด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านการบริหารจัดการ = .8282
- ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านการผลิต = .8893
- ในด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านการตลาด = .7989
- ในด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย = .8318

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างใน เดือนเมษายน 2553 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์ มี 4 ขั้นตอน ตามแนวทางของเบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2547 : 313 - 315) ดังนี้

3.1 **ขั้นเตรียมการสัมภาษณ์** ผู้วิจัยต้องเตรียมการก่อนออกภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูล การสัมภาษณ์ในเรื่องต่อไปนี้

3.1.1 **การกำหนดวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์** ผู้วิจัยจะต้องมีการกำหนดวัน เวลา สถานที่ที่จะไปสัมภาษณ์รวมทั้งมีการนัดหมายล่วงหน้ากับผู้ให้สัมภาษณ์

3.1.2 **การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้เพื่อการสัมภาษณ์และการเดินทาง** เช่น ดินสอ ปากกา กระดาษช่วยจดบันทึก เวชภัณฑ์ประจำตัว แบบสัมภาษณ์ และยานพาหนะ

3.1.3 **ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง** เพื่อขอความอนุเคราะห์และอำนวยความสะดวกในการนัดหมายเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่จะให้สัมภาษณ์

3.2 **ขั้นการสัมภาษณ์** ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนในการ สัมภาษณ์ คือ

3.2.1 **แนะนำตัวผู้ให้สัมภาษณ์** แนะนำตัวว่าเป็นใคร ทำอะไร ที่ไหน และจะ มาทำอะไร ให้ผู้สัมภาษณ์รู้จักก่อนที่จะทำการสัมภาษณ์ เพื่อเป็นการสร้างความไว้วางใจและเป็น กันเองกับผู้รับการสัมภาษณ์

3.2.2 **ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย** เป็นอย่างไร เกี่ยวข้องกับผู้ให้สัมภาษณ์ อย่างไร และชี้แจงความสำคัญของข้อมูลงานวิจัยแก่กลุ่มเกษตรกรผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ เป็นจริงและครบถ้วน

3.2.3 **เริ่มดำเนินการสัมภาษณ์** เริ่มตามคำถามที่เตรียมไว้โดยใช้คำถามที่ทำให้ ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบอย่างง่าย พยายามให้ผู้สัมภาษณ์ตอบในประเด็นที่ต้องการถามทุกข้อตามลำดับ

3.3 **บันทึกผลการสัมภาษณ์** ในขณะที่ให้สัมภาษณ์จะต้องบันทึกผลการสัมภาษณ์ไป พร้อมกัน ซึ่งการบันทึกมีหลักปฏิบัติดังนี้

3.3.1 **บันทึกผลทันทีระหว่างการสัมภาษณ์** ทั้งคำถามปลายเปิดและปลายปิด

3.3.2 **บันทึกตามความเป็นจริงโดยไม่มีอคติ** ข้อมูลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ควรได้รับบันทึกตามความเป็นจริงโดยไม่มีอคติ

3.4 **ขั้นสิ้นสุดของการสัมภาษณ์** มีแนวทางปฏิบัติดังต่อไปนี้

3.4.1 **การทบทวนความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล** ข้อมูลที่ได้รับจาก การสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างควรได้รับการทบทวนความถูกต้องและความสมบูรณ์

3.4.2 **กล่าวขอบคุณ** กล่าวขอบคุณเกษตรกรผู้ให้สัมภาษณ์และผู้เกี่ยวข้องที่ให้ ความร่วมมือและสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลที่รวบรวมมาได้ ทำการลงรหัสข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติดังนี้

4.1 อธิบายลักษณะข้อมูลทั่วไป โดยใช้ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ค่าต่ำสุด (minimum) และค่าสูงสุด (maximum)

4.2 การกำหนดระดับการรับข้อมูลข่าวสารของสมาชิกกลุ่ม ของสมาชิกวิสาหกิจจากแหล่งรับข้อมูลต่างๆ โดยให้เกษตรกรแสดงความคิดเห็นด้านการรับข้อมูลข่าวสารจากแหล่งรับข้อมูลต่างๆ 3 ระดับดังนี้

น้อย	มีค่าเท่ากับ	1	คะแนน
ปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	2	คะแนน
มาก	มีค่าเท่ากับ	3	คะแนน

การแปลความหมายระดับความคิดเห็นของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากแหล่งรับข้อมูลต่างๆ โดยใช้วิธีนำค่าเฉลี่ยในแต่ละประเด็นมาเทียบกับเกณฑ์ดังนี้

ช่วงคะแนนเฉลี่ย	การแปลค่า
1.00 – 1.66	น้อย
1.67 – 2.33	ปานกลาง
2.34 – 3.00	มาก

4.3 การกำหนดระดับความคิดเห็นของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนต่องานวิสาหกิจชุมชน โดยกำหนดดังนี้

เห็นด้วยน้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ	1.00 – 1.80	คะแนน
เห็นด้วยน้อย	มีค่าเท่ากับ	1.81 – 2.60	คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	2.61 – 3.40	คะแนน
เห็นด้วยมาก	มีค่าเท่ากับ	3.41 – 4.20	คะแนน
เห็นด้วยมากที่สุด	มีค่าเท่ากับ	4.21 – 5.00	คะแนน

การแปลความหมายระดับความคิดเห็นของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนต่องานวิสาหกิจชุมชน โดยใช้วิธีนำค่าเฉลี่ยในแต่ละประเด็นมาเทียบกับเกณฑ์ ดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย	1.00 – 1.80	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด
ค่าคะแนนเฉลี่ย	1.81 – 2.60	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
ค่าคะแนนเฉลี่ย	2.61 – 3.40	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
ค่าคะแนนเฉลี่ย	3.41 – 4.20	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
ค่าคะแนนเฉลี่ย	4.21 – 5.00	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด

4.4 การกำหนดระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน โดยคิดเทียบ บัญญัติไตรยางค์จากจำนวนข้อของประเด็นการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน คือ ด้านการบริหาร จัดการวิสาหกิจชุมชน คิดเป็นร้อยละ 100 ด้านการผลิต คิดเป็นร้อยละ 100 ด้านการตลาด คิดเป็น ร้อยละ 100 ด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย คิดเป็น ร้อยละ 100 และด้านการดำเนินงาน วิสาหกิจชุมชนภาพรวม คิดเป็นร้อยละ 100 แล้วแบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 5 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์ ในการแปลความหมายข้อมูลดังนี้

ร้อยละ 1- 20	หมายถึง การมีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุด
ร้อยละ 21-40	หมายถึง การมีส่วนร่วมระดับน้อย
ร้อยละ 41- 60	หมายถึง การมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง
ร้อยละ 61-80	หมายถึง การมีส่วนร่วมระดับมาก
ร้อยละ 81- 100	หมายถึง การมีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด

4.5 ศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปร โดยใช้สถิติวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (multiple regression) หากความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ โดยสมการวิเคราะห์หามีดังนี้

$$Y = a + b_1X_1 + b_2X_2 + \dots\dots\dots b_nX_n + e$$

โดยที่ Y = ตัวแปรตาม

X = ตัวแปรอิสระ

a = ค่าคงที่ (constant) หรือส่วนตัดแกน Y

$b_1, b_2 \dots b_n$ = ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (regression coefficient)

e = ความคลาดเคลื่อนอย่างสุ่ม

4.6 ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาโดยจัดลำดับหมวดหมู่ความสำคัญแบบ ความเรียง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม

1.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

การศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ เกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สมาชิกในครัวเรือน สรุปดังนี้

ตารางที่ 4.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

				n = 203	
ปัจจัยส่วนบุคคล		จำนวน	ร้อยละ		
		(คน)			
1.1 เพศ					
ชาย		85	41.9		
หญิง		118	58.1		
1.2 อายุ (ปี)					
≤ 30		19	9.4		
31 – 40		72	35.5		
41 – 50		79	38.9		
51 – 60		28	13.8		
> 60		5	2.5		
$\bar{X} = 42.79$ S.D = 8.965 Min = 23 Max = 64		203	100		

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n = 203

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1.3 ระดับการศึกษา		
ไม่ได้รับการศึกษา	-	-
ประถมศึกษาปีที่ 4	75	36.9
ประถมศึกษาปีที่ 6	61	30.0
ม.ต้นหรือเทียบเท่า	34	16.7
ม.ปลายหรือเทียบเท่า(ปวช.)	22	10.8
อนุปริญญาหรือปวส.	5	2.5
ปริญญาตรี	6	3.0
1.4 สมาชิกในครัวเรือน(คน)		
1-2	8	3.9
3-4	89	43.8
5-6	86	42.4
7-8	68	8.9
9-10	2	1.0
$\bar{X} = 4.66$ $SD = 1.342$ $Min = 1$ $Max = 9$		

จากตารางที่ 4.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ผลการวิจัยพบว่า

1.1.1 เพศ สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 58.1 เป็นเพศหญิง และร้อยละ 41.9 เป็นเพศชาย

1.1.2 อายุ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนจำนวนมากสุด (ร้อยละ 38.9) มีอายุอยู่ในช่วง 41-50 ปี รองลงมา ร้อยละ 35.5 มีอายุอยู่ในช่วง 31-40 ปี อายุต่ำสุด 23 ปี อายุสูงสุด 64 ปี อายุเฉลี่ย 42.79 ปี

1.1.3 การศึกษา สมาชิกวิสาหกิจชุมชนจำนวนมากสุด (ร้อยละ 36.9) จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 รองลงมา ร้อยละ 30.0 จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือ ม.3 ร้อยละ 16.7 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า (ปวช.) ร้อยละ 10.8 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 3.0 และร้อยละ 2.5 จบการศึกษาระดับอนุปริญญาหรือ ปวส

1.1.4 สมาชิกในครัวเรือน จำนวนมากที่สุดร้อยละ 43.8 มีสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 3-4 คน รองลงมาร้อยละ 42.4 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 5-6 คน ร้อยละ 8.9 มีสมาชิกในครัวเรือน 7-8 คน สมาชิกในครัวเรือน ร้อยละ 3.9 มีสมาชิกในครัวเรือน 1-2 คน และร้อยละ 1.0 มีสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 9-10 คน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนโดยเฉลี่ย 4.66 คน

1.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

การศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนประกอบด้วย ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร จำนวนแรงงานในครัวเรือน ผลตอบแทนที่ได้รับจากกลุ่ม รายได้ของครัวเรือน และเงินลงทุน(เงินหุ้น) ในกลุ่ม สรุปดังนี้

ตารางที่ 4.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

				n = 203
ปัจจัยทางเศรษฐกิจ		จำนวน	ร้อยละ	
		(คน)		
2.1 ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร (ไร่)				
	≤ 20	102	50.2	
	21-30	31	15.3	
	31-40	31	15.3	
	41-50	32	15.8	
	>50	7	3.4	
$\bar{X} = 25.14$		S.D = 17.709	Min = 0	Max = 100
2.2 จำนวนแรงงานภายในครัวเรือน (คน)				
	< 3	71	35.0	
	3-5	124	61.1	
	6-8	8	3.9	
$\bar{X} = 3.49$		S.D = 1.325	Min = 1	Max = 8

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 203

ปัจจัยทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
2.3 ผลตอบแทนจากการดำเนินงานกลุ่ม (บาท) ต่อปี		
≤ 2,000	121	59.6
2,001 - 4,000	25	12.3
4,001 - 6,000	28	13.8
6,001 - 8,000	1	0.5
8,001 - 100,000	28	13.8
$\bar{X} = 4,913.79$ S.D = 10,650.636 Min = 0 Max = 100,000		
2.4 รายได้ของครัวเรือน (บาท) ต่อปี		
<50,000	74	36.5
50,000-70,000	28	13.8
70,001-90,000	20	9.9
90,001-110,000	27	13.3
>110,000	54	26.6
$\bar{X} = 97108.37$ S.D = 74,896.285 Min = 5000 Max = 400,000		
2.5 เงินลงทุน (เงินหุ้น)ในกลุ่ม (บาท)		
<300	159	78.3
300-500	14	6.9
501-700	1	.5
701-900	-	-
>900	29	14.3
$\bar{X} = 321.43$ S.D = 458.686 Min = 50 Max = 3,000		

จากตารางที่ 4.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ผลการวิจัยพบว่า

1.2.1 ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร สมาชิกวิสาหกิจชุมชนประมาณ ครั้งหนึ่ง (ร้อยละ 50.2) มีขนาดพื้นที่ทำการเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ไร่ รองลงมาร้อยละ 15.8 มีขนาดพื้นที่ทำการเกษตร อยู่ในช่วง 41-50 ไร่ ร้อยละ 15.3 มีขนาดพื้นที่ทำการเกษตรอยู่ในช่วง 21-30 และ ช่วง 31-40 ไร่ และมีพื้นที่ทำการเกษตรมากกว่า 50 ไร่ ร้อยละ 3.4 กลุ่มตัวอย่างมีขนาดพื้นที่ทำการเกษตรต่ำสุด 0 ไร่(ไม่มีพื้นที่ทำการเกษตร) สูงสุด 100 ไร่ เฉลี่ย 25.14 ไร่

1.2.2 จำนวนแรงงานภายในครัวเรือน สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกินครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 61.1) มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนอยู่ในช่วง 3-5 คน รองลงมาร้อยละ 35.0 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนน้อยกว่า 3 คน ร้อยละ 3.9 ที่มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนมากกว่า 5 คน หรืออยู่ในช่วง 6-8 คน จำนวนแรงงานในครัวเรือนต่ำสุด 1 คน สูงสุด 8 คน เฉลี่ย 3.49 คน

1.2.3 ผลตอบแทนที่ได้รับจากกลุ่ม สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 59.6) ได้ผลตอบแทนจากกลุ่มน้อยกว่าหรือเท่ากับ 2,000 บาท รองลงมาร้อยละ 13.8 มี 2 ช่วง คือ ได้ผลตอบแทนจากกลุ่มอยู่ในช่วง 4,001-6,000 และ มากกว่า 8,000 บาท ร้อยละ 12.3 ได้รับผลตอบแทนจากกลุ่มอยู่ในช่วง 2,001-4,000 บาท ร้อยละ 0.5 ได้รับผลตอบแทนจากกลุ่มอยู่ในช่วง 6,001-8,000 บาท ผลตอบแทนจากกลุ่มต่ำสุด 0 บาท สูงสุด 100,000 บาท เฉลี่ย 4,913.79 บาท

1.2.4 รายได้ของครัวเรือน สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 36.5 มีรายได้ของครัวเรือนต่อปี น้อยกว่า 50,000 บาท รองลงมาร้อยละ 26.6 มีรายได้ของครัวเรือนต่อปีมากกว่า 110,000 บาท ร้อยละ 13.8 มีรายได้ของครัวเรือนอยู่ในช่วง 50,000-70,000 บาท ร้อยละ 13.3 มีรายได้ของครัวเรือนอยู่ในช่วง 90,001-110,000 บาทและน้อยสุดร้อยละ 9.9 มีรายได้ของครัวเรือนอยู่ในช่วง 70,001-90,000 บาท รายได้ของครัวเรือนต่อปีต่ำสุด 5,000 บาท สูงสุด 400,000 บาท เฉลี่ย 97,108.37 บาท

1.2.5 เงินลงทุน (เงินหุ้น)ในกลุ่ม สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 78.3) มีเงินลงทุน(เงินหุ้น)ในกลุ่มน้อยกว่า 300 บาท รองลงมาร้อยละ 26.6 มีเงินลงทุนในกลุ่มมากกว่า 900 บาท ร้อยละ 6.9 มีเงินลงทุนในกลุ่มอยู่ในช่วง 300-500 บาท น้อยสุด ร้อยละ 0.5 มีเงินลงทุนในกลุ่มอยู่ในช่วง 501-700 บาท เงินลงทุน (เงินหุ้น)ในกลุ่มต่ำสุด 50 บาท สูงสุด 3,000 บาท เฉลี่ย 321.43 บาท

1.3 ปัจจัยทางด้านสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

การศึกษาปัจจัยทางสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย สถานภาพภายในวิสาหกิจชุมชน ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น แหล่งการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน การเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา ดูงาน และความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน สรุปดังนี้

ตารางที่ 4.3 ปัจจัยทางสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

n =203		
ปัจจัยทางสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3.1 สถานภาพภายในกลุ่ม		
ประธาน(คณะกรรมการ)	56	27.6
สมาชิก	147	72.4
3.2 ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (ปี)		
< 2	27	13.3
2 - 4	153	75.4
> 4	23	11.3
$\bar{X} = 3.10$ S.D = 1.286 Min = 1 Max = 6	203	100
3.3 การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น		
1. ไม่เป็น	29	14.3
2. เป็น*	174	85.7
กลุ่มเกษตรกร	74	36.5
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	57	28.1
กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน	139	68.5
กลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส.	113	55.7
กลุ่มสหกรณ์การเกษตร	31	15.3
กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	84	41.4
$\bar{X} = 2.50$ S.D = 1.775 Min = 0 Max = 6		
รวมการเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ		

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

		n = 203	
ปัจจัยทางสังคม		จำนวน (คน)	ร้อยละ
1-2 กลุ่ม		89	51.1
3-4 กลุ่ม		52	29.9
5-6 กลุ่ม		33	19.0
$\bar{X} = 2.50$	S.D 1.775 Min = 0 Max = 6		

*ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 4.3 ปัจจัยทางสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ผลการวิจัยพบว่า

1.3.1 สถานภาพภายในกลุ่ม สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมากกว่าครึ่ง(ร้อยละ72.4)มีสถานภาพเป็นสมาชิกและร้อยละ 27.6 มีสถานภาพเป็นประธานหรือคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน

1.3.2 ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมากกว่าครึ่งหนึ่ง(ร้อยละ 75.4) มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนอยู่ในช่วง 2-4 ปี รองลงมา ร้อยละ 13.3 มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนน้อยกว่า 2 ปี และร้อยละ 11.3 ที่มีระยะเวลาในการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมากกว่า 4 ปี ระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนต่ำสุด 1 ปี สูงสุด 6 ปี เฉลี่ย 3.10 ปี

1.3.3 การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเป็นสมาชิกกลุ่มอื่นทั้งหมดมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 68.5) เป็นสมาชิกกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน รองลงมา ร้อยละ 55.7 เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส. ร้อยละ 41.4 เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ร้อยละ 36.5 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ร้อยละ 28.1 เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และร้อยละ 15.3 เป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์การเกษตร

1.3.4 การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน ของสมาชิกวิสาหกิจจากแหล่งรับข้อมูลต่างๆ โดยให้เกษตรกรแสดงความคิดเห็นด้านการรับข้อมูลข่าวสารจากแหล่งรับข้อมูลต่างๆ ดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

n=203

ปัจจัยทางสังคม	ระดับการรับข้อมูลข่าวสาร (จำนวนคน/ร้อยละ)				$\bar{X}/S.D.$	แปลค่า
	ไม่ได้รับ	น้อย	ปานกลาง	มาก		
3.4. การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน						
นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ในพื้นที่	-	41 (20.2)	73 (36.0)	89 (43.8)	2.24 (.766)	ปานกลาง
ประธานกลุ่มและ คณะกรรมการกลุ่ม	2 (1.0)	10 (4.9)	91 (44.8)	100 (44.9)	2.45 (.590)	มาก
ผู้นำท้องถิ่น(ผู้ใหญ่บ้านกำนัน/ หัวหน้ากลุ่มต่างๆ)	30 (14.8)	55 (27.1)	84 (41.4)	34 (16.7)	1.88 (.709)	ปานกลาง
เจ้าหน้าที่ของรัฐจาก หน่วยงานอื่น	22 (10.8)	71 (35.0)	78 (38.4)	32 (15.8)	1.78 (.725)	ปานกลาง
สื่อสิ่งพิมพ์	61 (30.0)	91 (44.8)	32 (15.8)	19 (9.4)	1.49 (.722)	น้อย
สื่อวิทยุกระจายเสียง	68 (33.5)	86 (42.4)	41 (20.2)	8 (3.9)	1.42 (.604)	น้อย
สื่อวิทยุโทรทัศน์	75 (36.9)	65 (32.0)	53 (26.1)	10 (4.9)	1.57 (.636)	น้อย
เฉลี่ยรวม		$\bar{X} = 1.94$	$S.D. = .386$			ปานกลาง

*n = จำนวนสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับความรู้จากแหล่งต่างๆ

จากตารางที่ 4.4 การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน ผลการวิจัยพบว่า

สมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนจากแหล่งข้อมูลข่าวสารจากประธานกลุ่มและคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนได้รับในระดับมาก ($\bar{X} = 2.45$) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ ได้รับในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.24$) ผู้นำท้องถิ่น (ผู้ใหญ่บ้าน/กำนัน/หัวหน้า กลุ่มต่างๆ) ได้รับในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.88$) เจ้าหน้าที่ของรัฐจาก

หน่วยงานอื่นได้รับในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.78$) สื่อสิ่งพิมพ์ได้รับในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.43$) สื่อวิทยุกระจายเสียงได้รับในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.42$) สื่อวิทยุโทรทัศน์ได้รับในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.57$)

สรุปการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 1.94$)

1.3.5 การเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา และดูงานเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

ตารางที่ 4.5 การเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา และดูงานเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน (ปัจจัยทางสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ต่อ)

n=203

ปัจจัยทางสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3.5 การเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา และดูงานเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน		
สัมมนา และดูงานเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน		
ไม่เคยเข้าร่วม	101	49.8
เคยเข้าร่วม * (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	102	50.2
ประชุม	97	47.8
ฝึกอบรมสัมมนา	62	30.5
ดูงาน	53	26.1
3.5.1 การเข้าร่วมประชุม		
ไม่ได้ประชุม	106	52.2
ประชุม	97	47.8
1-3 ครั้ง	61	30.0
4-6 ครั้ง	17	8.4
7-9 ครั้ง	2	1.0
≥ 10 ครั้ง	17	8.4
$\bar{X} = 1.74$ S.D = 1.139 Min = 1 Max = 20		

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

n=203

ปัจจัยทางสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3.5.2 การเข้าอบรม/สัมมนา		
ไม่เคยอบรมสัมมนา	141	69.5
ฝึกอบรมสัมมนา	62	30.5
1 - 3 ครั้ง	41	20.2
4 - 6 ครั้ง	11	5.4
7 - 9 ครั้ง	2	1.0
≥ 10 ครั้ง	8	3.9
$\bar{X} = 1.63$ S.D = 1.044 Min = 1 Max = 15		
3.5.3 การดูงาน		
ไม่เคยดูงาน	150	73.9
ดูงาน (ครั้ง)	53	26.1
1 - 3	45	22.2
4 - 6	8	3.9
7 - 9	-	-
$\bar{X} = 1.15$ S.D = 0.361 Min = 1 Max = 15		

จากตารางที่ 4.5 การเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา และดูงานเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 50.2) ไม่เคยเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรมสัมมนาและดูงานเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 49.8 เคยเข้าร่วมเคยประชุม ฝึกอบรมสัมมนาและดูงานเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน จากการเคยเข้าร่วมเคยประชุม ฝึกอบรม สัมมนาและดูงานเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน พบว่าส่วนมาก(ร้อยละ 47.8) เคยเข้าร่วมประชุม ร้อยละ 30.5 เคยเข้าร่วมฝึกอบรมสัมมนา และร้อยละ 26.1 เคยศึกษาดูงานเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

1.3.6 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน
 ตารางที่ 4.6 ประเด็นความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

n=203

ประเด็นคำถาม	คำตอบที่ ถูกต้อง	ผู้ตอบได้ถูกต้อง		อันดับ
		จำนวนคน	ร้อยละ	
ประเด็นความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน				
1. การยื่นขอจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนจะต้องมีสมาชิกตั้งแต่ 7 คนขึ้นไป	✓	195	96.1	1
2. การยื่นขอจดทะเบียนเป็นคนในครอบครัวเดียวกันหลายๆ คนก็ได้	✗	144	70.9	5
3. สมาชิกหนึ่งคนสามารถขึ้นทะเบียนได้หลายวิสาหกิจ	✗	111	54.7	7
4. การต่อทะเบียนวิสาหกิจชุมชนสามารถต่อได้เมื่อครบวันจดทะเบียน	✗	24	11.8	9
5. ถ้าไม่ต่อทะเบียนวิสาหกิจชุมชนเกินสองปีนายทะเบียนสามารถยกเลิกทะเบียนวิสาหกิจชุมชนนั้น	✓	183	90.1	3
6. การคัดเลือกสมาชิกเพื่อมอบอำนาจให้ทำการแทนสมาชิกในการขอจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนสามารถคัดเลือกได้จำนวน 3 คน	✓	127	62.6	6
7. กลุ่มที่จะขอจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนได้จะต้องเป็นนิติบุคคล	✗	78	38.4	8
8. การขอต่อทะเบียนวิสาหกิจสามารถยื่นขอต่อได้ที่สำนักงานเกษตรอำเภอนั้นๆ	✓	185	91.1	2
9. วิสาหกิจชุมชนเป็นกิจกรรมที่มุ่งกำไรเป็นหลัก	✗	162	79.8	4
10. กลุ่มที่จะขอจดทะเบียนวิสาหกิจได้จะต้องเป็นกลุ่มที่มีกิจกรรมเพื่อการผลิตเท่านั้น	✗	23	11.3	10

จากตารางที่ 4.6 สรุปประเด็นความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนที่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนตอบถูก มีดังนี้
 ประเด็นความรู้เรื่อง การยื่นขอจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนจะต้องมีสมาชิกตั้งแต่ 7 คนขึ้นไป สมาชิกตอบถูก (ร้อยละ 96.1) รองลงมาคือประเด็นการขอต่อทะเบียนวิสาหกิจสามารถยื่นขอต่อได้ที่สำนักงานเกษตรอำเภอนั้นๆ (ตอบถูกร้อยละ 91.1) ประเด็นถ้าไม่ต่อทะเบียนวิสาหกิจชุมชนเกินสองปีนายทะเบียนสามารถยกเลิกทะเบียนวิสาหกิจชุมชนนั้น (ตอบถูกร้อยละ 90.1) ประเด็นที่ตอบถูกน้อยสุดร้อยละ 11.3 มีความรู้ประเด็น กลุ่มที่จะขอจดทะเบียนวิสาหกิจได้ไม่จำเป็นต้องเป็นกลุ่มที่มีกิจกรรมเพื่อการผลิตอย่างเดียว

ตาราง ที่ 4.7 สรุปจำนวนข้อความรู้ที่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนตอบได้ถูก

n=203		
จำนวนข้อความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนที่ตอบถูก(ข้อ)	จำนวน(คน)	ร้อยละ
2 - 4 ข้อ	39	19.2
5 - 7 ข้อ	145	71.4
8 - 10 ข้อ	19	9.4
$\bar{X} = 5.40$: S.D = 1.322 : Min = 2 : Max = 9		

จากตารางที่ 4.7 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนมาก(ร้อยละ 71.4) ตอบถูกระหว่าง 5-7 ข้อ รองลงมา (ร้อยละ 19.2) ตอบถูกระหว่าง 2-4 ข้อ ตอบถูกน้อยสุด ช่วง 8 - 10 ข้อ (ร้อยละ 9.4) ตอบถูกน้อยสุด 2 ข้อ ตอบถูกสูงสุด 9 ข้อ เฉลี่ยตอบถูก 5.40 ข้อ

สรุปตามประเด็นคำตอบที่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนตอบถูกมากที่สุดคือการยื่นขอจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนจะต้องมีสมาชิกตั้งแต่ 7 คนขึ้นไป (ร้อยละ 96.1) ประเด็นที่สมาชิกตอบถูกน้อยที่สุด (ร้อยละ 11.3) คือ กลุ่มที่จะขอจดทะเบียนวิสาหกิจได้จะต้องเป็นกลุ่มที่มีกิจกรรมเพื่อการผลิตเท่านั้น

ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านความคิดเห็นของสมาชิกต่องานวิสาหกิจชุมชนของสมาชิก
วิสาหกิจชุมชนอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

ปัจจัยด้านความคิดเห็นของสมาชิกต่องานวิสาหกิจชุมชน ประเด็น การรวมกลุ่มวิสาหกิจทำให้เกิดการเพิ่มมูลค่าของผลผลิต การรวมกลุ่มวิสาหกิจทำให้ชุมชนเกิดการพึ่งพาตนเอง การรวมกลุ่มวิสาหกิจทำให้สมาชิกมีขวัญกำลังใจที่ดี วิสาหกิจชุมชนทำให้เกิดการเชื่อมโยงกิจกรรมและเครือข่ายต่างๆ วิสาหกิจชุมชนทำให้เกิดการจัดการทรัพยากรและรักษาทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน วิสาหกิจชุมชนทำให้เกิดการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้การรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนก่อให้เกิดความเข้มแข็งของกลุ่มและชุมชน การรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทำให้สมาชิกมีความสามัคคีกลมเกลียว สรุปดังนี้

ตารางที่ 4.8 ปัจจัยด้านความคิดเห็นของสมาชิกต่องานวิสาหกิจชุมชน

การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน	ไม่มี ส่วน ร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม(จำนวน/ร้อยละ)					X̄ / SD	ความ หมาย
		น้อย		ปาน กลาง	มาก			
		น้อย ที่สุด	มาก ที่สุด					
1.การรวมกลุ่มวิสาหกิจทำให้เกิดการเพิ่มมูลค่าของผลผลิต	0 0.00	0 0.00	6 (30.0)	123 (60.6)	53 (26.1)	21 (10.3)	3.44/ .717	มาก
2.การรวมกลุ่มวิสาหกิจทำให้ชุมชนเกิดการพึ่งพาตนเอง	10 (4.9)	0 0.00	5 (2.5)	65 (32.0)	73 (36.0)	50 (24.6)	3.87/ .828	มาก
3.การรวมกลุ่มวิสาหกิจทำให้สมาชิกมีขวัญกำลังใจที่ดี	0 0.00	0 0.00	7 (3.4)	76 (37.4)	79 (38.9)	41 (20.2)	3.76/ .812	มาก
4.วิสาหกิจชุมชนทำให้เกิดการเชื่อมโยงกิจกรรมและเครือข่ายต่างๆ	0 0.00	2 (1.0)	12 (5.9)	73 (36.0)	76 (37.4)	40 (19.7)	3.69/ .888	มาก

n=203

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน	ไม่มี ส่วน ร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม(จำนวน/ร้อยละ)					\bar{X} / SD	ความ หมาย
		น้อย		ปาน กลาง	มาก			
		น้อย ที่สุด	มาก ที่สุด					
รักษาทรัพยากรธรรมชาติ ในชุมชน	(3.9)	(1.0)	(10.8)	(33.0)	(21.2)	(30.0)	1.060	
6.วิสาหกิจชุมชนทำให้เกิด การลดรายจ่าย เพิ่มรายได้	0	1	12	55	60	75	3.97/	มาก
7.การรวมกลุ่มวิสาหกิจ ชุมชนก่อให้เกิดความ เข้มแข็งของกลุ่มและ ชุมชน	0	8	3	64	88	40	3.73/	มาก
8.การรวมกลุ่มวิสาหกิจ ชุมชนทำให้สมาชิกมีความ สามัคคีกลมเกลียว	0.00	(3.9)	(1.5)	(31.5)	(43.3)	(19.7)	.927	
	8	10	4	64	48	69	3.83/	มาก
	(3.9)	(4.9)	(2.0)	(31.5)	(23.6)	34.0	1.097	
รวมเฉลี่ย				$\bar{X} = 3.83$			S.D = .674	มาก

จากตารางที่ 4.8 ปัจจัยด้านความคิดเห็นของสมาชิกต่องานวิสาหกิจชุมชนผลการวิจัยพบว่า

สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความคิดเห็นต่องานวิสาหกิจชุมชนในด้านวิสาหกิจชุมชนทำให้เกิดการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ การรวมกลุ่มวิสาหกิจทำให้ชุมชนเกิดการพึ่งพาตนเอง การรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทำให้สมาชิกมีความสามัคคีกลมเกลียว การรวมกลุ่มวิสาหกิจทำให้สมาชิกมีขวัญกำลังใจที่ดี การรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนก่อให้เกิดความเข้มแข็งของกลุ่มและชุมชน วิสาหกิจชุมชนทำให้เกิดการจัดการทรัพยากรและรักษาทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนวิสาหกิจชุมชนทำให้เกิดการเชื่อมโยงกิจกรรมและเครือข่ายต่างๆ การรวมกลุ่มวิสาหกิจทำให้เกิดการเพิ่มมูลค่าของผลผลิต ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$ 3.87 3.83 3.76 3.73 3.71 3.69 และ 3.44) ค่าเฉลี่ยรวมในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$)

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

การศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในด้านการบริหารจัดการ ด้านการผลิต และด้านการตลาดและการสร้างเครือข่าย ดังนี้

ตารางที่ 4.9 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

		ระดับการมีส่วนร่วม(จำนวน/ร้อยละ)					\bar{X}	ความ
		ไม่มี				(SD)	หมาย	
การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน	ไม่มีส่วนร่วม	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด		
		ด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน						
1. ด้านการวางแผนการดำเนินงาน		$\bar{X} = 3.42$ $S.D = .812$						มาก
1.1 การวิเคราะห์ปัญหาของกลุ่ม	0	20	20	82	47	34	3.27/	ปานกลาง
	0.00	(9.9)	(9.9)	(40.4)	(23.2)	(16.7)	1.152	
1.2 การกำหนดเป้าหมายและทิศทางของกลุ่ม	0	8	21	96	54	24	3.32/	ปานกลาง
	0.00	(3.9)	(10.3)	(47.3)	(26.6)	(11.8)	.950	
1.3 การจัดทำแผนกิจกรรมต่างๆของกลุ่ม	0	8	17	97	48	33	3.40/	ปานกลาง
	0.00	(3.9)	(8.4)	(47.8)	(23.6)	(16.3)	.987	
1.4 การจัดทำแผนการผลิต	0	12	12	70	78	31	3.51/	มาก
	0.00	(5.9)	(5.9)	(34.5)	(38.4)	(15.3)	1.016	
1.5 การจัดทำแผนการตลาด	0	7	13	80	54	49	3.62/	มาก
	0.00	(3.4)	(6.4)	(39.4)	(26.6)	(24.1)	1.029	
1.6 การกำหนดขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติงานของกลุ่ม	0	5	16	81	71	30	3.52/	มาก
	0.00	(2.5)	(7.9)	(39.9)	(35.0)	(14.8)	.925	

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

								n=203
การดำเนินงานวิสาหกิจ ชุมชน	ไม่มี ส่วน ร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม(จำนวน/ร้อยละ)					\bar{X} (SD)	ความ หมาย
		น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด		
2. ด้านคณะกรรมการกลุ่ม		$\bar{X} = 3.22$ S.D = .819						ปานกลาง
2.1 ออกแบบโครงสร้าง คณะกรรมการกลุ่ม	0 0.00	23 (11.3)	39 (19.2)	76 (37.4)	59 (29.1)	6 (3.0)	2.93/ 1.027	ปาน กลาง
2.2 การกำหนดบทบาท หน้าที่ของกรรมการ	0 0.00	12 (5.9)	14 (6.9)	84 (41.4)	84 (41.4)	9 (4.4)	3.32/ .895	ปาน กลาง
2.3 การติดตามประเมินผล การทำงานของ คณะกรรมการ	0 0.00	11 (5.4)	11 (5.4)	106 (52.2)	48 (23.6)	28 (13.3)	3.34/ .964	ปาน กลาง
2.4 การประสานงานระ หว่างคณะกรรมการ กับสมาชิก	0 0.00	7 (3.4)	25 (12.3)	90 (44.3)	63 (31.0)	18 (8.9)	3.30/ .918	ปาน กลาง
3. ด้านสมาชิกกลุ่ม		$\bar{X} = 3.43$ S.D = 0.669						ปานกลาง
3.1 การให้สมาชิกมีส่วน ร่วมในการทำ กิจกรรมกลุ่ม	0 0.00	0 0.00	17 (8.4)	89 (43.8)	71 (35.0)	26 (12.8)	3.52/ .822	มาก
3.2 การแบ่งบทบาท หน้าที่ของสมาชิก	0 0.00	0 0.00	19 (9.4)	101 (49.8)	67 (33.0)	16 (7.9)	3.39/ 1.766	ปาน กลาง
3.3 การจัดประชุมสมาชิก ประจำปี	0 0.00	0 0.00	8 (3.9)	83 (40.9)	83 (40.9)	29 (14.3)	3.66/ .770	มาก
3.4 การจัดกิจกรรมให้ คำแนะนำ ปรัชญา และแก้ไขปัญหา	0 0.00	12 (5.9)	18 (8.9)	71 (35.0)	58 (33.5)	34 (16.7)	3.46/ 1.059	มาก

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

การดำเนินงาน วิสาหกิจชุมชน	ไม่มี ส่วน ร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม(จำนวน/ร้อยละ)					\bar{X} / (SD)	ความ หมาย
		น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด		
		n=203						
3.5 การพัฒนาความรู้ ให้กับสมาชิก วิสาหกิจชุมชน โดยการไปศึกษา งาน ฝึกอบรม ประชุม/สัมมนา	0 0.00	13 (6.4)	25 (12.3)	92 (45.3)	35 (17.2)	38 (18.7)	3.30/ 1.104	ปาน กลาง
3.6 การสร้างขวัญและ กำลังใจให้สมาชิก	0 0.00	13 (6.4)	30 (14.8)	76 (37.4)	58 (28.6)	26 (12.8)	3.27/ 1.066	ปาน กลาง
4.ด้านการเงิน				$\bar{X} = 3.16$	$S.D = .939$			ปานกลาง
4.1 การระดมหุ้น/ เงินทุนหมุนเวียน ภายในกลุ่ม	0 0.00	10 (4.9)	30 (14.8)	96 (47.3)	50 (24.6)	17 (8.4)	3.17/ .950	ปาน กลาง
4.2 การจัดทำระบบ บัญชีของกลุ่ม	0 0.00	18 (8.9)	31 (15.3)	98 (48.3)	40 (19.7)	16 (7.9)	3.02/ 1.012	ปาน กลาง
4.3 การจัดหาแหล่ง เงินทุน สิ้นเชื้อ	0 0.00	22 (10.8)	31 (15.3)	65 (32.0)	36 (17.7)	49 (24.1)	3.29/ 1.286	ปาน กลาง
5. การจัดสรรผลประโยชน์				$\bar{X} = 3.12$	$S.D = .931$			ปานกลาง
5.1 การจัดสรร ประโยชน์หรือผล กำไรให้กับสมาชิก	0 0.00	16 (7.9)	22 (10.8)	94 (46.3)	55 (27.1)	16 (7.9)	3.16/ .994	ปาน กลาง
5.2 การจัดสรร	0	13	41	72	62	15	3.12/	

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

การดำเนินงานวิสาหกิจ ชุมชน	ไม่มี ส่วน ร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม(จำนวน/ร้อยละ)					\bar{X} / (SD)	ความ หมาย
		น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด		
ประโยชน์ให้กับ ชุมชน	0.00	(6.4)	(20.2)	(35.5)	(30.5)	(7.4)	1.024	ปาน กลาง
5.3 การจัดสวัสดิการ ให้กับสมาชิกกลุ่ม	0	26	26	82	43	26	3.08	ปาน กลาง
	0.00	(12.8)	(12.8)	(40.4)	(21.2)	(18.8)	1.168	กลาง
6. การประเมินผลวิสาหกิจชุมชน		$\bar{X} = 3.09$		S.D = 0.898				ปานกลาง
6.1 การประเมิน ศักยภาพวิสาหกิจ ชุมชน	9	12	29	93	26	34	3.21	ปาน กลาง
	(4.4)	(5.9)	(14.3)	(45.8)	(12.8)	(16.7)	1.092	กลาง
6.2 การติดตามและ ประเมินผลสำเร็จ ของแผนปฏิบัติ งานตามที่กำหนด ไว้	9	9	25	72	76	12	3.29	ปาน กลาง
	(4.4)	(4.4)	(12.3)	(35.5)	(37.4)	(5.9)	.934	กลาง
เฉลี่ยรวมทั้งหมด		$\bar{X} = 3.24$		S.D = .737				ปานกลาง

จากตารางที่ 4.9 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการของ
สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ปรากฏผลดังนี้

ด้านการวางแผนการดำเนินงาน สมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานในด้าน การจัดทำแผนการตลาด ,การกำหนดขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติงานของกลุ่ม การจัดทำแผนการผลิต ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$ 3.52 และ 3.51) รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในด้านการจัดทำแผนต่างๆของกลุ่ม การกำหนดเป้าหมายทิศทางของกลุ่ม การวิเคราะห์ปัญหาของกลุ่ม การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.40$, 3.32 และ 3.27) โดยค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในด้านการวางแผนการดำเนินงานอยู่ในระดับ มีส่วนร่วมมาก ($\bar{X} = 3.42$)

ด้านคณะกรรมการกลุ่ม สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในด้านการ การติดตาม ประเมินผลการทำงานของคณะกรรมการ การกำหนดบทบาทหน้าที่ของกรรมการ การ ประสานงานระหว่างคณะกรรมการกับสมาชิก การออกแบบโครงสร้างคณะกรรมการในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 3.34$ 3.32 3.30 และ 2.93) โดยเฉลี่ยสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในด้าน คณะกรรมการในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.22$)

ด้านสมาชิกกลุ่ม สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในด้านการจัดประชุมสมาชิก ประจำปี การให้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่มและการจัดกิจกรรมให้คำแนะนำ ปรึกษา และ แก้ปัญหาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$ 3.52 และ 3.46) รองลงมาคือการมีส่วนร่วมของสมาชิก ในด้านการแบ่งบทบาทหน้าที่ การพัฒนาความรู้ให้กับสมาชิกโดยการฝึกอบรม ประชุม/สัมมนา ไป ศึกษาดูงาน และการสร้างขวัญและกำลังใจให้สมาชิก ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.39$ 3.30 และ 3.20) โดยเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในด้านสมาชิกกลุ่มอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.43$)

ด้านการเงิน สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วม ในการจัดหาแหล่งเงินทุน (สินเชื่อ) การระดมหุ้น/เงินทุนหมุนเวียนภายในกลุ่ม การจัดทำบัญชีของกลุ่ม ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.29$ 3.17 และ 3.02) ค่าเฉลี่ยในการมีส่วนร่วมด้านการเงินในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.16$)

การจัดสรรผลประโยชน์ สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ในการจัดสรรประโยชน์หรือผล กำไรให้กับสมาชิก การจัดสรรประโยชน์ให้กับชุมชน และการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกวิสาหกิจ ชุมชนในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.16$ 3.12 และ 3.08) โดยเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการจัดสรร ผลประโยชน์อยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.12$)

การประเมินผลวิสาหกิจชุมชน สมาชิกวิสาหกิจชุมชนในด้านการประเมิน ศักยภาพวิสาหกิจชุมชน การติดตามและประเมินผลสำเร็จของแผนปฏิบัติงานตามที่กำหนดไว้ อยู่ ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.29$ และ 3.21) ค่าเฉลี่ยด้านการประเมินผลวิสาหกิจชุมชน ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.09$)

ตารางที่ 4.10 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการผลิตของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

		ระดับการมีส่วนร่วม(จำนวน/ร้อยละ)					$\bar{X}/$	ความ	
การดำเนินงาน วิสาหกิจชุมชน	ไม่มี ส่วน ร่วม	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด	(SD)	หมาย	
	ด้านการผลิต								
1. กระบวนการผลิต		$\bar{X} = 3.41$ S.D = .673						มาก	
1.1 การวิเคราะห์สถานการณ์เบื้องต้น		$\bar{X} = 3.15$ S.D = .998						มาก	
1.1.1 การวิเคราะห์แหล่ง ปริมาณ คุณภาพ วัตถุดิบ		8 (3.9)	15 (7.4)	23 (11.3)	90 (44.3)	51 (25.1)	16 (7.9)	3.15/ .998	ปาน กลาง
1.1.2 การวิเคราะห์ ผลิตภัณฑ์ที่ผลิต		17 (8.4)	7 (3.4)	38 (18.7)	86 (42.4)	41 (20.2)	14 (6.9)	3.09/ .934	ปาน กลาง
1.1.3 การวิเคราะห์ความ ต้องการผลิตภัณฑ์ ของตลาด		10 (4.9)	3 (1.5)	38 (18.7)	82 (40.4)	27 (13.3)	43 (21.2)	3.36/ 1.081	ปาน กลาง
1.1.4 การวิเคราะห์ ศักยภาพของผู้ผลิต		8 (3.9)	15 (7.4)	21 (10.3)	95 (46.8)	45 (22.2)	19 (9.4)	3.16/ 1.007	ปาน กลาง
1.1.5 การวิเคราะห์ ต้นทุน กำไร ใน การผลิต		10 (4.9)	2 (1.0)	28 (13.8)	107 (52.7)	30 (14.8)	26 (12.8)	3.26/ .904	ปาน กลาง
1.2 การวางแผนการผลิต		$\bar{X} = 3.49$ S.D = .752						มาก	
1.2.1 การจัดหา การใช้ วัตถุดิบ		21 (10.3)	2 (1.0)	15 (7.4)	73 (36.0)	47 (23.2)	45 (22.2)	3.65/ .979	มาก
1.2.2 การแบ่งหน้าที่ของ สมาชิกที่ทำการ ผลิต		10 (4.9)	15 (7.4)	23 (11.3)	84 (41.4)	57 (28.1)	14 (6.9)	3.17/ .997	ปาน กลาง

n=203

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

การดำเนินงาน วิสาหกิจชุมชน	ไม่มี ส่วน ร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม(จำนวน/ร้อยละ)					\bar{X} (SD)	ความ หมาย
		น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด		
n=203								
1.2.3 การกำหนด แหล่งที่มาของ วัตถุดิบ	1 (.5)	11 (5.4)	30 (14.8)	75 (36.9)	58 (28.6)	28 (13.8)	3.31/ 1.058	ปาน กลาง
1.3 การจัดการสถานที่ ผลิตให้ถูก สุขลักษณะ	0 0.00	12 (5.9)	14 (6.9)	91 (44.8)	65 (32.0)	21 (10.3)	3.34/ .964	ปาน กลาง
1.4 การจัดการวัสดุ อุปกรณ์ในการ ผลิต	0 0.00	23 (11.3)	21 (10.3)	77 (37.9)	64 (31.5)	18 (8.9)	3.16/ 1.098	ปาน กลาง
1.5 การควบคุมและ ตรวจสอบคุณภาพ ของผลิตภัณฑ์	0 0.00	23 (11.3)	29 (14.3)	72 (35.5)	52 (25.6)	27 (13.3)	3.15/ 1.169	ปาน กลาง
1.6 การดำเนินการผลิต	0 0.00	20 (9.9)	35 (17.2)	77 (37.9)	48 (23.65)	23 (11.3)	3.09/ 1.120	ปาน กลาง
2. การจัดการผลผลิต								
2.1 การแปรรูปผลผลิต	0 0.00	38 (18.7)	26 (12.8)	73 (36.0)	51 (25.1)	15 (7.4)	2.90/ 1.192	ปาน กลาง
2.2 การบรรจุภัณฑ์	0 0.00	56 (29.6)	35 (12.7)	77 (37.9)	23 (11.3)	12 (5.9)	2.51/ 1.179	น้อย
2.3 การจำหน่าย (ขาย ส่ง/ ขายปลีก)	0 0.00	35 (17.2)	18 (8.5)	85 (41.9)	38 (18.7)	27 (13.3)	3.02/ 1.227	ปาน กลาง
2.4 การขนส่ง การ กระจายผลิตภัณฑ์	0 0.00	30 (14.8)	36 (17.7)	91 (44.8)	21 (10.3)	25 (12.3)	2.88/ 1.164	ปาน กลาง

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

การดำเนินงานวิสาหกิจ ชุมชน	ไม่มี ส่วน ร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม(จำนวน/ร้อยละ)					\bar{X} (SD)	ความ หมาย
		น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด		
		2.5 การรวบรวม ผลิตภัณฑ์	-	52 (25.6)	25 (12.3)	78 (38.4)		
2.6 การรับรองมาตรฐาน ผลิตภัณฑ์	-	29 (14.3)	10 (4.9)	91 (44.8)	37 (18.2)	36 (17.7)	3.20/ 1.216	ปาน กลาง
รวมเฉลี่ยทั้งหมด (ด้านการผลิต)		$\bar{X} = 3.25$		S.D = .692		ปานกลาง		

n=203

จากตารางที่ 4.10 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการผลิตของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน
ปรากฏผลดังนี้

กระบวนการผลิต สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกือบทั้งหมด มีส่วนร่วมในการวางแผนการผลิตทั้งในด้านการจัดหาการใช้วัตถุดิบ การแบ่งหน้าที่ของสมาชิกที่ทำการผลิตและการกำหนดแหล่งที่มาของวัตถุดิบ ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.49$) รองลงมาสมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนมากมีส่วนร่วมในการจัดการสถานที่ให้ถูกสุขลักษณะ การจัดการวัสดุ อุปกรณ์ในการผลิต การวิเคราะห์สถานการณ์เบื้องต้น(การวิเคราะห์ความต้องการผลิตภัณฑ์ของตลาด การวิเคราะห์ต้นทุน กำไร ในการผลิต การวิเคราะห์แหล่ง ปริมาณ คุณภาพวัตถุดิบ การวิเคราะห์ศักยภาพของผู้ผลิต การวิเคราะห์แหล่ง ปริมาณ คุณภาพวัตถุดิบ และการวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ที่ผลิต) การควบคุมและตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ สมาชิกมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.34$ 3.16 3.15 และ 3.15 ตามลำดับ) โดยเฉลี่ยสมาชิกมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตในระดับมาก ($\bar{X} = 3.41$)

การจัดการผลผลิต สมาชิกวิสาหกิจชุมชนทั้งหมด (ร้อยละ 100) มีส่วนร่วมในการในการจัดการผลผลิตในด้านการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ การจำหน่าย (ขายส่ง/ขายปลีก) การแปรรูปผลผลิต การขนส่ง การกระจายผลิตภัณฑ์ และการรวบรวมผลิตภัณฑ์ สมาชิกมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.20$ 3.02 2.90 2.88 และ 2.67 ตามลำดับ) สมาชิกมีส่วนร่วมในด้านการบรรจุภัณฑ์ ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.51$) โดยเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการจัดการผลผลิตในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.86$)

ตารางที่ 4.11 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการตลาดและเครือข่ายของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

การดำเนินงาน วิสาหกิจชุมชน	ไม่มี ส่วน ร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม(จำนวน/ร้อยละ)					\bar{X} / (SD)	ความ หมาย
		น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด		
		$\bar{X} = 3.17$ S.D = .834						
1.ด้านการตลาด								
1.1การกำหนดแหล่ง จำหน่ายสินค้า	0 0.00	39 (19.2)	28 (13.8)	57 (28.1)	53 (26.1)	26 (12.8)	3.00/ 1.299	ปาน กลาง
1.2 การจัดทำรูปแบบการ จำหน่าย	0 0.00	39 (19.2)	32 (15.8)	59 (29.1)	48 (23.6)	25 (12.3)	2.94/ 1.288	ปาน กลาง
1.3 การกำหนดราคา	0 0.00	26 (12.8)	27 (13.3)	86 (42.4)	57 (28.1)	7 3.4)	2.96/ 1.033	ปาน กลาง
1.4 การติดถ่านวม กำไร ขาดทุน	0 0.00	17 (8.4)	39 (19.2)	63 (31.1)	74 (36.5)	10 (4.9)	3.10/ 1.041	ปาน กลาง
1.5 การส่งเสริมการขาย	1 (.5)	29 (14.3)	25 (12.3)	70 (34.5)	66 (32.5)	12 (5.9)	3.03/ 1.126	ปาน กลาง
1.6 การประชาสัมพันธ์ สินค้าและผลิตภัณฑ์	0 0.00	26 (12.8)	27 (13.3)	86 (42.4)	57 (28.1)	7 3.4)	2.96/ 1.033	ปาน กลาง
1.7 การประเมินการตลาด	18 (8.9)	20 (9.9)	21 (10.3)	69 (34.0)	63 (31.0)	12 (5.9)	3.14/ 1.046	ปาน กลาง
2.ด้านเครือข่าย								
2.1 การเชื่อมโยงเครือข่ายภายในชุมชน				$\bar{X} = 2.94$	S.D = .836			ปานกลาง
2.1.1 การเชื่อมโยง เครือข่ายการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้	12 (5.9)	14 (6.9)	50 (24.6)	81 (39.9)	37 (18.2)	9 (4.4)	2.88/ .963	ปาน กลาง

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

การดำเนินงาน วิสาหกิจชุมชน	ไม่มี ส่วน ร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม(จำนวน/ร้อยละ)					\bar{X} (SD)	ความ หมาย
		น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด		
2.1.2 การเชื่อมโยง เครือข่ายการผลิต	20 (9.9)	7 (3.4)	55 (27.1)	90 (44.3)	25 (12.3)	6 (3.0)	2.83/ .833	ปาน กลาง
2.1.3 การเชื่อมโยง เครือข่ายการตลาด	17 (8.4)	6 (3.0)	49 (24.1)	78 (38.4)	31 (15.3)	22 (10.8)	3.08/ 1.015	ปาน กลาง
2.2 การเชื่อมโยงเครือข่ายภายนอกชุมชน	$\bar{X} = 3.00$ S.D = .921							ปานกลาง
2.2.1 การเชื่อมโยง เครือข่ายการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้	18 (8.9)	13 (6.4)	38 (18.7)	91 (44.8)	33 (16.3)	10 (4.9)	2.94/ 9.393	ปาน กลาง
2.2.2 การเชื่อมโยง เครือข่ายการผลิต	15 (7.4)	11 (5.4)	52 (26.5)	84 (41.4)	27 (13.3)	14 (6.9)	2.90/ .973	ปาน กลาง
2.2.3 การเชื่อมโยง เครือข่ายการตลาด	20 (9.9)	11 (5.4)	42 (20.7)	83 (40.9)	16 (7.9)	31 (15.3)	3.08/ 1.112	ปาน กลาง
รวมเฉลี่ยทั้งหมด	$\bar{X} = 3.17$		S.D = .832					ปานกลาง

จากตารางที่ 4.11 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการตลาดและการเชื่อมโยงเครือข่ายของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ปรากฏผลดังนี้

ด้านการตลาด สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกือบทั้งหมด มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์สินค้าและผลิตภัณฑ์ การประเมินการตลาด การคิดคำนวณ กำไร ขาดทุน การกำหนดแหล่งจำหน่ายสินค้า การส่งเสริมการขาย การกำหนดราคา และการจัดทำรูปแบบการจำหน่ายในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.28$ 3.14 3.10 3.00 3.03 2.96 และ 2.94 ตามลำดับ) โดยภาพรวมสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในด้านการตลาดในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.17$)

การเชื่อมโยงเครือข่ายภายในชุมชน สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกือบทั้งหมดมีส่วนในการเชื่อมโยงเครือข่ายภายในชุมชนในด้านการเชื่อมโยงเครือข่ายการตลาด การเชื่อมโยงเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการเชื่อมโยงเครือข่ายการผลิต สมาชิกมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง

($\bar{X} = 3.08$ 2.88 และ 2.83 ตามลำดับ) โดยสรุปการเชื่อมโยงเครือข่ายภายในชุมชนในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.94$)

การเชื่อมโยงเครือข่ายภายนอกชุมชน สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกือบทั้งหมดมีส่วนร่วมในการเชื่อมโยงเครือข่ายภายนอกชุมชนในด้าน การเชื่อมโยงเครือข่ายการตลาด การเชื่อมโยงเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการเชื่อมโยงเครือข่ายการผลิตสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.08$ 2.94 และ 2.90 ตามลำดับ) โดยสรุปสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในการเชื่อมโยงเครือข่ายภายนอกชุมชนในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.00$)

สรุปโดยรวมด้านเครือข่ายสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในการเชื่อมโยงเครือข่ายภายในและภายนอกชุมชนในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.17$)

ตอนที่ 4 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

4.1 การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรต่างๆ การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม 1 ตัว กับตัวแปรอิสระหลายตัว โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุ (multiple regression analysis) เพื่อพยากรณ์ว่าตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางใด กับตัวแปรตามและมีความสัมพันธ์มากน้อยเพียงใด ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ขนาดพื้นที่ถือครอง จำนวนแรงงานในครัวเรือน ผลตอบแทนที่ได้จากกลุ่ม รายได้ของครัวเรือน เงินทุน(เงินหุ้น)ในกลุ่ม ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่ม การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น การรับข่าวสาร นักวิชาการส่งเสริมฯในพื้นที่ การรับข่าวสารจากประธานกลุ่มหรือคณะกรรมการ การรับข่าวสารจากผู้นำท้องถิ่น การรับข่าวสารจากหน่วยงานอื่น การรับข่าวสารจากสื่อสิ่งพิมพ์ การรับข่าวสารจากสื่อวิทยุกระจายเสียง การเข้าร่วมประชุม การเข้ารับการฝึกอบรม/สัมมนา การศึกษาดูงาน และความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

ในการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรต่างๆ โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ค่าเฉลี่ยของตัวแปรอิสระ ได้แก่ 1) เพศ 2) อายุ 3) ระดับการศึกษา 4) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 5) พื้นที่การเกษตร 6) จำนวนแรงงาน 7) ผลตอบแทนที่ได้รับจากกลุ่ม

8) รายได้ครัวเรือน 9) เงินลงทุน(เงินหุ้น)ในกลุ่ม 10) ระยะเวลาการเป็นสมาชิก 11) จำนวนกลุ่มที่เป็นสมาชิก 12) สถานภาพภายในกลุ่ม 13) แหล่งรับข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน 14) การเข้าร่วมประชุม 15) การเข้ารับการฝึกอบรม/สัมมนา 16) การศึกษาดูงาน และ 17) ความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

ค่าเฉลี่ยตัวแปรตาม ได้แก่ 1) การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน 2) การผลิต 3) การตลาด 4) การเชื่อมโยงเครือข่าย และ 5) ภาพรวมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน และการแสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4.12 สัญลักษณ์ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่ใช้ในการวิเคราะห์ถดถอยพหุ

n = 203

สัญลักษณ์และอักษรย่อของตัวแปร	สัญลักษณ์	Mean	S.D.
1. ตัวแปรอิสระ			
1.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล			
- เพศ (=0, = 1)	X1	0.58	.495
- อายุ (ปี)	X2	42.79	8.965
- ระดับการศึกษา (ชั้น) (ไม่ได้รับการศึกษา = 0 ประถมศึกษาปีที่ 4 = 4 : ประถมศึกษาปีที่ 6 = 6 ม.ต้นหรือเทียบเท่า = 9 ม.ปลายหรือเทียบเท่า = 12 อนุปริญญาหรือปวส. = 14 ปริญญาตรี = 16)	X3	3.21	1.277
- จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	X4	4.66	1.342
2. ปัจจัยทางเศรษฐกิจของเกษตรกร			
- ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร (ไร่)	X5	25.14	17.709
- จำนวนแรงงานภายในครัวเรือน (คน)	X6	3.49	1.325
- ผลตอบแทนที่ได้รับจากกลุ่ม(บาท) ต่อปี	X7	4913.79	10650.636
- รายได้ของครัวเรือน (บาท)ต่อปี	X8	97108.37	74896.285
- เงินลงทุน (เงินหุ้น)ในกลุ่ม(บาท)	X9	321.43	458.686

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

n = 203

สัญลักษณ์และอักษรย่อของตัวแปร	สัญลักษณ์	Mean	S.D.
3. ปัจจัยทางสังคม			
- ระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน(ปี)	X10	3.10	1.286
- การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น (กลุ่ม)	X11	2.5	1.775
- สถานภาพภายในกลุ่ม(ประธาน=1,สมาชิก=0)	X12	0.28	0.448
- การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน (รับ=1,ไม่ได้รับ= 0)	X13	2.24	0.766
- การเข้าร่วมประชุม (ครั้ง)	X14	1.92	3.367
- การเข้ารับการฝึกอบรม/สัมมนา(ครั้ง)	X15	1.15	2.850
- การศึกษาดูงาน (ครั้ง)	X16	.57	1.189
- ความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน(ข้อ)	X17	5.40	1.322
2. ตัวแปรตาม (การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน วิสาหกิจชุมชน)			
- ด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน (Y1)	Y1	3.24	0.737
- ด้านการผลิต (Y2)	Y2	3.25	0.692
- ด้านการตลาด (Y3)	Y3	3.17	0.834
- ด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย (Y4)	Y4	2.95	0.828
- การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนภาพรวม (Y5)	Y5	3.22	0.617

จากตารางที่ 4.12 ปรากฏผลดังนี้

สมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีทั้งเพศหญิงและชายปริมาณใกล้เคียงกัน มีอายุเฉลี่ย 42.79 ปี ระดับการศึกษาเฉลี่ย 3.21 (ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6) จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.66 คน พื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 25.14 ไร่ จำนวนแรงงานเกษตรในครัวเรือนเฉลี่ย 3.49 คน ผลตอบแทนที่ได้รับจากกลุ่มเฉลี่ย 4913.79 บาท รายได้ของครัวเรือนเฉลี่ย 97,108.37 บาท เงินลงทุน(เงินหุ้น)ในกลุ่มเฉลี่ย 321.43 บาท ระยะเวลาการเป็นสมาชิกเฉลี่ย 3.10 ปี การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่นเฉลี่ย 2.50 กลุ่ม การรับข้อมูลข่าวสารด้านวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 1.9388 (รับในระดับปานกลาง)การเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา และดูงานเฉลี่ย 3.66 ครั้ง จำนวนความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนสามารถตอบถูกเฉลี่ย 5.40 ข้อ

4.2 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งหมดที่ใช้ในการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4. 13 ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งหมดที่ใช้ในการวิเคราะห์ถดถอยแต่ละคู่ โดยแสดงในรูปแบบเมทริกซ์สัมพันธ์ (correlation matrix)

Model	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8	X9	X10	X11	X12	X13	X14	X15	X16	X17
X1	1.000	-.440	.132	-.078	-.191	-.087	.045	.119	.043	-.144	-.165	-.249	-.100	-.143	-.257	-.093	-.110
X2		1.000	-.380	.098	.149	.122	.063	-.026	-.112	.016	.204	.168	-.080	.111	.155	.105	.092
X3			1.000	.011	.068	-.021	-.092	.211	.127	.186	-.066	-.024	.214	.179	.182	.219	.048
X4				1.000	.101	.641	.047	-.031	-.030	.218	-.183	.128	.050	.003	.035	.098	.155
X5					1.000	.110	-.058	.205	-.106	-.019	-.041	.049	-.249	.273	.337	.234	.133
X6						1.000	.068	.031	.011	.050	.141	.187	.111	-.077	-.009	-.022	.034
X7							1.000	-.077	.081	.098	.298	.154	.102	.150	.077	.084	.005
X8								1.000	-.130	.086	.030	-.050	-.100	-.083	-.081	-.057	-.037
X9									1.000	-.011	-.023	.034	.173	.105	.153	.044	-.148
X10										1.000	.200	.295	.224	.220	.289	.312	.145
X11											1.000	.191	.024	.246	.214	.144	.118
X12												1.000	.349	.219	.351	.298	.195
X13													1.000	.228	.156	.150	-.167
X14														1.000	.588	.702	.146
X15															1.000	.741	.022
X16																1.000	.091
X17																	1.000

จากตารางที่ 4.13 ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งหมดที่ใช้ในการวิเคราะห์ถดถอยแต่ละคู่ โดยแสดงในรูปเมตริกสัมพันธ (correlation matrix) ปรากฏผลดังนี้ ตัวแปรอิสระใช้ในการวิเคราะห์ทุกตัวมีความสัมพันธ์กันต่ำ คือ ความสัมพันธ์ในทางบวกมีค่าอยู่ระหว่าง 0.003 ถึง 0.741 และความสัมพันธ์ในทางลบมีค่าอยู่ระหว่าง -0.011 ถึง -0.440 ไม่มีตัวแปรอิสระคู่ใดมีความสัมพันธ์สูง (เกินกว่า 0.80) จึงไม่ก่อให้เกิดปัญหา multicollinearity ซึ่งจะเป็นการละเมิดข้อสมมติฐานที่เกี่ยวกับเทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ ดังนั้น จึงสามารถทำการวิเคราะห์ถดถอยพหุ โดยนำเอาตัวแปรอิสระทุกตัวเข้าสมการหาความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ซึ่ง กัลยา วานิชย์บัญชา (ม.ป.ป.: 386) ระบุว่า เป็นเทคนิคการเลือกตัวแปรอิสระเข้าสมการความถดถอยในขั้นตอนเดียว ผู้ใช้จะต้องเป็นผู้ตัดสินใจว่า ตัวแปรอิสระตัวใดบ้างที่ควรอยู่ในสมการ ความถดถอยโดยพิจารณาจากค่าสถิติทดสอบหรือค่า significance ของสถิติทดสอบ นอกจากนั้นผู้ใช้จะต้องเป็นผู้ตรวจสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ โดยพิจารณาจากค่าสถิติที่ได้จากผลลัพธ์ ผลการวิเคราะห์ปรากฏ ดังตารางที่ 4.14-4.19

4.3 การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ

การแสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ มีจุดมุ่งหมายเพื่ออธิบายตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เข้าสมการพยากรณ์ และอธิบายรูปแบบสมการพยากรณ์การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ มีรายละเอียดดังนี้

4.3.1 ด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน

ตารางที่ 4.14 การวิเคราะห์ถดถอยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ในด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน

ตัวแปรอิสระ	ค่าสัมประสิทธิ์	t	Sig.
	ถดถอย(b)		
ค่าคงที่	12.965	4.029	.000
1. เพศ (X1)	.477	.745	.457
2. อายุ (X2)	.005	.137	.891
3. ระดับการศึกษา (X3)	.126	1.288	.199

n = 203

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	ค่าสัมประสิทธิ์ ถดถอย(b)	t	n=203	
				Sig.
4. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน(X4)	-.056	-.183		.855
5. ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร (X5)	-.079	-4.152		.000
6. จำนวนแรงงานภายในครัวเรือน (X6)	.283	.944		.346
7. ผลตอบแทนที่ได้รับจากกลุ่ม (X7)	-1.720E-05	-.646		.519
8. รายได้ของครัวเรือน (X8)	1.825E-05	4.678		.000
9. เงินลงทุน (เงินหุ้น)ในกลุ่ม (X9)	.001	1.525		.129
10.สถานภาพภายในกลุ่ม(X10)	1.573	2.262		.025
11. ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน(X11)	.137	.511		.610
12. การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น (X12)	.136	.746		.457
13.การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน(X13)	.615	2.882		.004
14. การเข้าร่วมประชุม (X14)	.090	.732		.465
15. การเข้ารับการฝึกอบรม/สัมมนา (X15)	.141	.897		.371
16.การอบรม/ดูงาน(X16)	-.259	-.646		.519
17. ความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน(X17)	-.182	-.815		.416
R ² = .366 SEE = 3.69097 F = 6.239		Sig. of F = .000		
* มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05				
** มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01				

จากตารางที่ 4.14 ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุได้ค่า $F = 6.239$ Sig of F = .000 หมายความว่า มีตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม (การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน) ในรูปเชิงเส้น โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ของการตัดสินใจเชิงพหุ (multiple coefficient of determination; R²) มีค่าเท่ากับ 0.366 แสดงว่าตัวแปรอิสระทั้งหมด 17 ตัวแปร สามารถอธิบายความผันแปรการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามได้ร้อยละ 36.6 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละตัวกับตัวแปรตามที่ระดับนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ .01 พบว่ามีจำนวน 3 ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์เชิงบวก ได้แก่ รายได้ของครัวเรือน และการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ในเชิงลบ ได้แก่ ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร ตัวแปรตามที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่

.05 พบว่ามีจำนวน 1 ตัวแปร เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชิงบวก ได้แก่ สถานภาพภายในกลุ่ม ส่วนเพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานภายในครัวเรือน ผลตอบแทนที่ได้รับจากกลุ่ม เงินลงทุน(เงินหุ้น)ในกลุ่ม ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่ม วิสาหกิจชุมชน การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น การเข้าร่วมประชุม การฝึกอบรม/สัมมนา การฝึกอบรม/ดูงาน และความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน

ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุได้สมการพยากรณ์การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ดังนี้

$$Y1 = 12.965 + .477x1 + .005x2 + .126x3 - .056x4 - .079x5 + .283x6 - 1.720E-05x7 + 1.825E-05x8 + .001x9 + 1.573x10 + .137x11 + .136x12 + .615x13 + .090x14 + .141x15 - .259x16 - .182x17$$

4.3.2 ด้านการผลิต

ตารางที่ 4.15 การวิเคราะห์ถดถอยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการผลิต

ตัวแปรอิสระ	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย(b)	t	Sig.	n=203
ค่าคงที่	3.565	2.950	.004	
1. เพศ (X1)	.319	1.294	.198	
2. อายุ (X2)	.027	1.872	.063	
3. ระดับการศึกษา (X3)	.008	.197	.844	
4. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน X4	.046	.390	.697	
5. ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร (X5)	-.015	-1.989	.048	
6. จำนวนแรงงานภายในครัวเรือน (X6)	.059	.535	.593	
7. ผลตอบแทนที่ได้รับจากกลุ่ม (X7)	3.384E-06	.345	.730	

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	ค่าสัมประสิทธิ์ ถดถอย(b)	t	Sig.	n=203
8. รายได้ของครัวเรือน (X8)	-4.063E-08	-.023	.982	
9. เงินลงทุน (เงินหุ้น)ในกลุ่ม (X9)	.000	.980	.328	
10.สถานภาพภายในกลุ่ม(X10)	.219	.810	.419	
11. ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน(X11)	-.107	-.971	.333	
12. การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น(X12)	-.002	-.023	.982	
13.การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน(X13)	.170	1.967	.051	
14. การเข้าร่วมประชุม (X14)	.037	.812	.418	
15. การเข้ารับการฝึกอบรม/สัมมนา (X15)	-.026	-.450	.653	
16.การอบรม/ดูงาน(X16)	.149	.975	.331	
17. ความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน(X17)	.042	.494	.622	
R ² = .156 SEE = 1.34112 F = 1.737		Sig. of F = .041		

* มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.15 ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุได้ค่า ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุได้ค่า $F = 1.737$ Sig of $F = .041$ หมายความว่า มีตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวแปร ที่มี ความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม (การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านการผลิต) ในรูป เชิงเส้น โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ของการตัดสินใจเชิงพหุ (multiple coefficient of determination ; R^2) มีค่าเท่ากับ 0.156 แสดงว่าตัวแปรอิสระทั้งหมด 17 ตัวแปร สามารถอธิบายความผันแปรการ เปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามได้ร้อยละ 15.6 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละ ตัวกับตัวแปรตามที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 พบว่ามีจำนวน 1 ตัวแปร เป็นตัวแปรอิสระที่มี ความสัมพันธ์เชิงลบ ได้แก่ ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร ส่วนเพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวน สมาชิกในครัวเรือน ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร จำนวนแรงงานภายในครัวเรือน ผลตอบแทนที่ ได้รับจากกลุ่ม รายได้ของครัวเรือน สถานภาพภายในกลุ่ม ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกวิสาหกิจ ชุมชน เงินลงทุน(เงินหุ้น)ในกลุ่ม การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น การเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม/สัมมนา การฝึกอบรม/ดูงาน และ ความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน พบว่าไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับการมี ส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านการผลิต

ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุได้สมการพยากรณ์การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
วิสาหกิจชุมชนด้านการผลิต ดังนี้

$$Y2 = 3.565 + .319x1 + .027x2 + .008x3 + .046x4 - .015x5 + .059x6 \\ + 3.384E-06x7 - 4.063E-08x8 + .000x9 + .219x10 - .107x11 - .002x12 \\ + .170x13 + .037x14 - .026x15 + .149x16 + .042x17$$

4.3.3 ด้านการตลาด

ตารางที่ 4.16 การวิเคราะห์ถดถอยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจ
ชุมชนในอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ในด้านการตลาด

ตัวแปรอิสระ	ค่าสัมประสิทธิ์ ถดถอย(b)	t	Sig.	n=203
ค่าคงที่	12.082	2.492	.014	
1. เพศ (X1)	-.264	-.267	.790	
2. อายุ (X2)	.019	.345	.731	
3. ระดับการศึกษา (X3)	.076	.495	.621	
4. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน X4	.248	.531	.596	
5. ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร (X5)	-.051	-1.688	.093	
6. จำนวนแรงงานภายในครัวเรือน (X6)	.157	.349	.727	
7. ผลตอบแทนที่ได้รับจากกลุ่ม (X7)	-1.280E-05	-3.223	.747	
8. รายได้ของครัวเรือน (X8)	1.267E-05	1.792	.075	
9. เงินลงทุน (เงินหุ้น)ในกลุ่ม (X9)	.001	1.017	.311	
10. สถานภาพภายในกลุ่ม (X10)	1.156	1.075	.284	
11. ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (X11)	.062	.143	.886	

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	ค่าสัมประสิทธิ์ ถดถอย(b)	t	Sig.	n=203			
12. การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น (X12)	-.801	-2.839	.005				
13. การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน(X13)	1.318	3.855	.000				
14. การเข้าร่วมประชุม (X14)	.216	1.181	.239				
15. การเข้ารับการศึกษาอบรม/สัมมนา (X15)	.157	.677	.499				
16. การอบรม/ดูงาน(X16)	-.126	-.212	.832				
17. ความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน(X17)	.090	.252	.802				
R ² =.219		SEE = 5.43207	F = 2.717	Sig. of F = .001			

* มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.16 ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุได้ค่า $F = 2.717$ Sig of $F = .001$ หมายความว่า มีตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม (การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านการตลาด) ในรูปเชิงเส้น โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ของการตัดสินใจเชิงพหุ (multiple coefficient of determination ; R^2) มีค่าเท่ากับ 0.219 แสดงว่าตัวแปรอิสระทั้งหมด 17 ตัวแปร สามารถอธิบายความผันแปรการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามได้ร้อยละ 21.9 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละตัวกับตัวแปรตามที่ระดับนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ .01 พบว่ามีจำนวน 2 ตัวแปร แยกเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกได้แก่ การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน และตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ในเชิงลบ ได้แก่ การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น ส่วนเพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร จำนวนแรงงานในครัวเรือน ผลตอบแทนที่ได้จากกลุ่มรายได้ของครัวเรือน เงินทุน(เงินหุ้น)ในกลุ่ม สถานภาพภายในกลุ่ม ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน การเข้าร่วมประชุม การเข้ารับการศึกษาอบรม/สัมมนา การฝึกอบรม/ศึกษาดูงาน และความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน พบว่าไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านการตลาด

ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุได้สมการพยากรณ์การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

วิสาหกิจชุมชนด้านการตลาดและเครือข่าย ดังนี้

$$Y3 = 12.082 - .264x1 + .019x2 + .076x3 + .248x4 - .051x5 + .157x6 \\ - 1.280E-05x7 + 1.267E-05x8 + .001x9 + 1.156x10 + .062x11 - .801x12 \\ + 1.318x13 + .216x14 + .157x15 - .126x16 + .090x17$$

4.3.4 ด้านเครือข่าย

ตารางที่ 4.17 การวิเคราะห์ถดถอยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิก
วิสาหกิจชุมชนในอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านเครือข่าย

n=203				
ตัวแปรอิสระ	ค่าสัมประสิทธิ์ ถดถอย(b)	t	Sig.	
ค่าคงที่	8.123	1.941	.054	
1. เพศ (X1)	-1.637	-1.875	.063	
2. อายุ (X2)	-.004	-.077	.939	
3. จำนวนปีที่ศึกษา (X3)	-.034	-.251	.802	
4. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน X4	1.269	3.092	.002	
5. ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร (X5)	-.045	-1.745	.083	
6. จำนวนแรงงานภายในครัวเรือน (X6)	-.472	-1.201	.232	
7. ผลตอบแทนที่ได้รับจากกลุ่ม (X7)	2.358E-05	.691	.490	
8. รายได้ของครัวเรือน (X8)	1.747E-05	2.859	.005	
9. เงินลงทุน (เงินหุ้น) ในกลุ่ม (X9)	.001	.811	.419	
10. สถานภาพภายในกลุ่ม (X10)	-.345	-.361	.718	
11. ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (X11)	.869	2.260	.025	
12. การจำนวนกลุ่มเป็นสมาชิกทั้งหมด (X12)	-.077	-.313	.755	
13. การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน (X13)	.267	.875	.383	
14. การเข้าร่วมประชุม (X14)	.077	.487	.627	
15. การเข้ารับการฝึกอบรม/สัมมนา (X15)	.045	.224	.823	
16. การอบรม/ดูงาน (X16)	.308	.589	.557	
17. ความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน (X17)	.540	1.682	.094	
R ² = .210 SEE = 4.65323 F = 2.522		Sig. of F = .001		

* มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.17 ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุได้ค่า $F = 2.522$ Sig of $F = .001$ หมายความว่า มีตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม (การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย) ในรูปเชิงเส้น โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ของการตัดสินใจเชิงพหุ (multiple coefficient of determination ; R^2) มีค่าเท่ากับ .210 แสดงว่าตัวแปรอิสระทั้งหมด 17 ตัวแปร สามารถอธิบายความผันแปรการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามได้ร้อยละ 21.0 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละตัวกับตัวแปรตามที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 พบว่ามีจำนวน 2 ตัวแปร เป็นตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์เชิงบวก ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และรายได้ของครัวเรือน สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละตัวกับตัวแปรตามที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 พบว่ามีจำนวน 1 ตัวแปร เป็นตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์เชิงบวก ได้แก่ ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ส่วนเพศ อายุ ระดับการศึกษา ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร จำนวนแรงงานในครัวเรือน ผลตอบแทนที่ได้รับจากกลุ่ม เงินลงทุน(เงินหุ้น)ในกลุ่ม สถานภาพภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน การเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม/สัมมนา การฝึกอบรม/ดูงาน และ ความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน พบว่าไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านเครือข่าย

$$\begin{aligned}
 Y4 = & 8.123 -1.637x1 -0.004x2 -0.034x3 +1.269x4 -0.045x5 -0.472x6 \\
 & +2.358E-05x7 + 1.747E-05x8 + .001x9 -0.345x10 + .869x11 \\
 & -0.077x12 + .267x13 + .077x14 +.045x15 + .308x16 + .540x17
 \end{aligned}$$

4.3.5 การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนภาพรวม

ตารางที่ 4.18 การวิเคราะห์ถดถอยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน
ภาพรวม n=203

ตัวแปรอิสระ	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย(b)	t	Sig.
ค่าคงที่	7.713	3.509	.001
1. เพศ (X1)	-.012	-.027	.979
2. อายุ (X2)	.013	.488	.626
3. จำนวนปีที่ศึกษา (X3)	.016	.223	.824
4. จำนวนสมาชิกในครัวเรือนX4	.315	1.428	.155
5. ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร (X5)	-.021	-1.494	.137
6. จำนวนแรงงานภายในครัวเรือน (X6)	-.128	-.626	.532
7. ผลตอบแทนที่ได้รับจากกลุ่ม (X7)	1.201E-06	.068	.946
8. รายได้ของครัวเรือน (X8)	5.179E-06	1.596	.113
9. เงินลงทุน (เงินหุ้น)ในกลุ่ม (X9)	.000	1.100	.273
10.สถานภาพภายในกลุ่ม(X10)	.425	.825	.411
11. ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน(X11)	.113	.544	.587
12. การจำนวนกลุ่มเป็นสมาชิกทั้งหมด (X12)	-.135	-1.021	.309
13.การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน(X13)	.340	2.046	.043
14. การเข้าร่วมประชุม (X14)	.029	.344	.732
15. การเข้ารับการฝึกอบรม/สัมมนา(X15)	-.016	-.154	.878
16.การอบรม/ดูงาน(X16)	.254	.893	.373
17. ความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน(X17)	.185	1.095	.275
R ² = .139 SEE = 2.41811 F = 1.463		Sig. of F = .115	

* มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.18 ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุได้ค่า $F = 1.463$ Sig of $F = .115$ หมายความว่า มีตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม (การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนภาพรวม) ในรูปเชิงเส้น โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ของการตัดสินใจเชิงพหุ (multiple coefficient of determination ; R^2) มีค่าเท่ากับ .139 แสดงว่าตัวแปรอิสระทั้งหมด 17 ตัวแปร สามารถอธิบายความผันแปรการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามได้ร้อยละ 13.9 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละตัวกับตัวแปรตามที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 พบว่ามีจำนวน 1 ตัวแปร เป็นตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์เชิงบวก ได้แก่ การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน ส่วนเพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร จำนวนแรงงานภายในครัวเรือน ผลตอบแทนที่ได้รับจากกลุ่ม รายได้ของครัวเรือน เงินลงทุน(เงินหุ้น)ในกลุ่ม สถานภาพภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น การเข้าร่วมประชุม การฝึกอบรม/สัมมนา การฝึกอบรม/ดูงาน และความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน พบว่าไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนภาพรวม

ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุได้สมการพยากรณ์การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนภาพรวม ดังนี้

$$\begin{aligned}
 Y5 &= 7.713 - .012x_1 + .013x_2 + .016x_3 + .315x_4 - .021x_5 - .128x_6 \\
 &+ 1.201E-06x_7 + 5.179E-06x_8 + .000x_9 + .425x_{10} + .113x_{11} \\
 &- .135x_{12} + .340x_{13} + .029x_{14} - .016x_{15} + .254x_{16} + .185x_{17}
 \end{aligned}$$

สำหรับสรุปการวิเคราะห์ถดถอยปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย (1) ด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน (2) ด้านการผลิต (3) ด้านการตลาด (4) ด้านเครือข่าย (5) การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในภาพรวม ได้แสดงไว้ในตารางที่ 4.19

ตารางที่ 4.19 สรุปการวิเคราะห์ถดถอยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
วิสาหกิจชุมชนในอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

กิจกรรม	สมการถดถอย	นัยสำคัญทางสถิติ
1. ด้านการ บริหารจัดการ	$Y1 = 12.965 + .477x1 + .005x2 + .126x3 - .056x4 - .079x5 + .283x6 - 1.720E-05x7 + 1.825E-05x8 + .001x9 + 1.573x10 + .137x11 + .136x12 + .615x13 + .090x14 + .141x15 - .259x16 - .182x17$	ระดับ 0.01 -เชิงบวก ได้แก่ รายได้ของครัวเรือน และการรับข้อมูลข่าวสาร -เชิงลบ ได้แก่ ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร ระดับ 0.05 -เชิงบวก ได้แก่ สถานภาพภายในกลุ่ม
	$R^2 = .366$	
2. ด้านการ ผลิต	$Y2 = 3.565 + .319x1 + .027x2 + .008x3 + .046x4 - .015x5 + .059x6 + 3.384E-06x7 - 4.063E-08x8 + .000x9 + .219x10 - .107x11 - .002x12 + .170x13 + .037x14 - .026x15 + .149x16 + .042x17$	ระดับ 0.05 -เชิงลบ ได้แก่ ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร
	$R^2 = .156$	
3. ด้าน การตลาด	$Y3 = 12.082 - .264x1 + .019x2 + .076x3 + .248x4 - .051x5 + .157x6 - 1.280E-05x7 + 1.267E-05x8 + .001x9 + 1.156x10 + .062x11 - .801x12 + 1.318x13 + .216x14 + .157x15 - .126x16 + .090x17$	ระดับ 0.01 -เชิงบวก ได้แก่ การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน -เชิงลบ ได้แก่ การเป็นสมาชิกอื่น
	$R^2 = .219$	

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

กิจกรรม	สมการถดถอย	นัยสำคัญทางสถิติ
4. ด้านการ เชื่อมโยง เครือข่าย	$Y_4 = 8.123 - 1.637x_1 - 0.004x_2 - .034x_3 + 1.269x_4 - .045x_5 - .472x_6 + 2.358E-05x_7 + 1.747E-05x_8 + .001x_9 - .345x_{10} + .869x_{11} - .077x_{12} + .267x_{13} + .077x_{14} + .045x_{15} + .308x_{16} + .540x_{17}$ $R^2 = .210$	<p>ระดับ 0.01</p> <p>-เชิงบวก ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และรายได้ของครัวเรือน</p> <p>ระดับ 0.05</p> <p>-เชิงบวก ได้แก่ ระยะเวลาในการเป็นสมาชิก</p>
5. การดำเนินงาน วิสาหกิจชุมชน ภาพรวม	$Y_5 = 7.713 - .012x_1 + .013x_2 + .016x_3 + .315x_4 - .021x_5 - .128x_6 + 1.201E-06x_7 + 5.179E-06x_8 + .000x_9 + .425x_{10} + .113x_{11} - .135x_{12} + .340x_{13} + .029x_{14} - .016x_{15} + .254x_{16} + .185x_{17}$ $R^2 = .139$	<p>ระดับ 0.05</p> <p>-เชิงบวก ได้แก่ การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน</p>

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะการในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนของสมาชิก
วิสาหกิจชุมชนอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

5.1 ปัญหาการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

ตารางที่ 4.20 ปัญหาการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

ประเด็นปัญหา	n = 203	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน		
1.1 การจัดทำ ข้อตกลง /ระเบียบ / ข้อบังคับ / กติกา หรือกฎเกณฑ์ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนไม่เหมาะสม	63	31.0
1.2. ไม่มีการจัดสรรประโยชน์หรือผลกำไรให้กับสมาชิก	67	33
1.3. การเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการแต่งตั้งคณะกรรมการกลุ่ม / แบ่งหน้าที่ของสมาชิก	55	27.1
1.4. การจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกกลุ่มและชุมชนไม่ทั่วถึง	40	19.7
1.5. การจัดหาแหล่งเงินทุน สินเชื่อ	59	29.1
1.6. การศึกษาดูงาน / การฝึกอบรม / การประชุม/สัมมนาเพื่อพัฒนาความรู้ ในด้านการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนไม่เพียงพอ	70	34.5
1.7. การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนขาดความต่อเนื่อง	54	26.6
1.8. การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนขาดความต่อเนื่อง	72	35.5
1.9. การระดมหุ้น/เงินทุนหมุนเวียนภายในกลุ่มมีน้อย	101	49.8
1.10 การจัดทำระบบบัญชีของกลุ่ม		
1.10.1 ไม่เป็นระบบ	54	26.6
1.10.2 ขาดความรู้ในการจัดทำระบบบัญชี	81	39.9

ตารางที่ 4.20 (ต่อ)

n=203

ประเด็นปัญหา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ด้านการผลิต		
2.1 การจัดการสถานที่ / วัสดุ อุปกรณ์ในการผลิตไม่ถูกสุขลักษณะ	63	31.0
2.3 ไม่มีการควบคุม / ตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์	55	27.1
2.4 ผลิตไม่ทันตามความต้องการตลาด	68	33.5
2.5 เครื่องมือ อุปกรณ์ชำรุดหรือไม่ทันสมัยทำให้การผลิตล่าช้าไม่เพียงพอ	69	34.0
2.6 ขาดความรู้ ในการผลิตและแปรรูปผลผลิต	66	32.5
2.7 งบประมาณไม่เพียงพอในการผลิต	95	46.8
2.8 บรรจุภัณฑ์ไม่น่าสนใจ/ไม่เหมาะสม/ไม่ตรงกับความต้องการของตลาด	61	30.0
2.9 ไม่มีการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์	59	29.1
2.10 การรวบรวมผลิตภัณฑ์ การขนส่ง การกระจายผลิตภัณฑ์ไม่ทันต่อ ความต้องการของตลาด	58	28.6
ด้านการตลาดและเครือข่าย		
3.1 ไม่มีตลาดรองรับผลผลิต	66	32.5
3.2 ตลาดไม่แน่นอน กำหนดราคาไม่ได้	53	26.1
3.3 ขาดความรู้ ประสบการณ์ การกำหนดราคา คิดคำนวณ กำไร ขาดทุน ไม่แน่นอน	48	23.6
3.4 ไม่มีการประชาสัมพันธ์และ การประเมินการตลาด	52	25.6
3.5 ขาดการเชื่อมโยงเครือข่ายตลาดภายในชุมชน ภายนอกชุมชน	70	34.5

จากตารางที่ 4.20 สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ให้ความสำคัญในประเด็นปัญหาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ดังนี้

ด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน สมาชิกวิสาหกิจชุมชน เกือบครึ่ง (ร้อยละ 49.8) มีปัญหาในประเด็นการระดมหุ้น/เงินทุนหมุนเวียนภายในกลุ่มมีน้อย รองลงมา ร้อยละ 46.8 มีปัญหาในประเด็นงบประมาณไม่เพียงพอในการผลิต ร้อยละ 39.9 มีปัญหาในประเด็นขาดความรู้ในการ

จัดทำระบบบัญชี ร้อยละ 35.5 มีปัญหาในประเด็นการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนขาดความต่อเนื่อง ร้อยละ 34.5 มีปัญหาในประเด็นการศึกษาดูงาน / การฝึกอบรม / การประชุม/สัมมนาเพื่อพัฒนาความรู้ในด้านการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนไม่ ร้อยละ 33.0 มีปัญหาในประเด็นไม่มีการจัดสรรประโยชน์หรือผลกำไรให้กับสมาชิก ร้อยละ 31.0 มีปัญหาในประเด็นการจัดทำ ข้อตกลง / ระเบียบ / ข้อบังคับ / กติกา หรือกฎเกณฑ์ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนไม่เหมาะสม ร้อยละ 29.1 มีปัญหาประเด็นการจัดหาแหล่งเงินทุน สินเชื่อ ร้อยละ 27.1 มีปัญหาในประเด็นการโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการแต่งตั้งคณะกรรมการกลุ่ม / แบ่งหน้าที่ของสมาชิก ร้อยละ 26.6 มีปัญหาในประเด็นการจัดทำระบบบัญชีของกลุ่มไม่เป็นระบบ ร้อยละ 26.6 มีปัญหาในประเด็นการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนขาดความต่อเนื่อง และร้อยละ 19.7 มีปัญหาในประเด็นการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกกลุ่มและชุมชนไม่ทั่วถึง

ด้านการผลิต สมาชิกและวิสาหกิจชุมชน เกือบครึ่ง (ร้อยละ 46.8) มีปัญหาในประเด็นงบประมาณไม่เพียงพอในการผลิต ร้อยละ 34.0 มีปัญหาในประเด็นเครื่องมือ อุปกรณ์ ขำรุดหรือไม่ทันสมัยทำให้การผลิตล่าช้าไม่เพียงพอ ร้อยละ 33.5 มีปัญหาในประเด็นผลิตไม่ทันตามความต้องการตลาด ร้อยละ 32.5 มีปัญหาในประเด็นขาดความรู้ ในการผลิตและแปรรูป ผลผลิต ร้อยละ 31.0 มีปัญหาในประเด็นการจัดการสถานที่ / วัสดุ อุปกรณ์ในการผลิตไม่ถูกสุขลักษณะ ร้อยละ 30.0 มีปัญหาในประเด็นบรรจุภัณฑ์ไม่น่าสนใจ/ไม่เหมาะสม/ไม่ตรงกับความต้องการของตลาด ร้อยละ 29.1 มีปัญหาในประเด็นไม่มีการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ร้อยละ 28.6 มีปัญหาในประเด็นการรวบรวมผลิตภัณฑ์ การขนส่ง การกระจายผลิตภัณฑ์ไม่ทันต่อความต้องการของตลาด ร้อยละ 27.1 มีปัญหาในประเด็นไม่มีการควบคุม / ตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ และร้อยละ 25.1 มีปัญหาในประเด็นการดำเนินการผลิตไม่เป็นระบบ

ด้านการตลาดและเครือข่าย สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ประมาณหนึ่งในสาม (ร้อยละ 34.5) มีปัญหาในประเด็นขาดการเชื่อมโยงเครือข่ายตลาดภายในชุมชน ภายนอกชุมชน ร้อยละ 32.5 มีปัญหาในประเด็นไม่มีตลาดรองรับผลผลิต ร้อยละ 26.1 มีปัญหาในประเด็นตลาดไม่แน่นอน กำหนดราคาไม่ได้ ร้อยละ 25.6 มีปัญหาในประเด็นไม่มีการประชาสัมพันธ์และ การประเมินการตลาด และร้อยละ 23.6 มีปัญหาในประเด็นขาดความรู้ ประสิทธิภาพ การกำหนดราคา คิดคำนวณ กำไร ขาดทุนไม่แน่นอน

5.2 ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

สมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้เสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน สรุปดังนี้

ตารางที่ 4.21 ข้อเสนอแนะปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

n = 203

ข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
	(คน)	
ด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน		
1. ควรมีการระดมหุ้นจากสมาชิกทุกคนเพื่อเป็นกองทุนกลุ่ม	12	5.9
2. ควรมีการประชุมปรึกษาหารือเพื่อพัฒนาวิสาหกิจอย่างต่อเนื่อง	15	7.4
3. ควรสนับสนุนแหล่งเงินทุนและสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำแก่วิสาหกิจชุมชนเพิ่มเติม	45	22.1
4. หน่วยงานควรมีการประเมินศักยภาพอย่างต่อเนื่อง	23	11.3
5. ควรมีการสัมมนา / ศึกษาดูงานการดำเนินงานวิสาหกิจที่มีพัฒนา / การบริหารงาน / การดำเนินงานวิสาหกิจอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นการกระตุ้นการมีส่วนร่วม	21	10.3
6. ควรมีการประชุมปรึกษาหารือเพื่อพัฒนาวิสาหกิจอย่างต่อเนื่อง	15	7.4
ด้านการผลิต		
1 จัดฝึกอบรม ในด้านการขอรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์	25	12.3
2. จัดฝึกอบรม ให้ความรู้ในด้านการผลิต การแปรรูป การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการบรรจุภัณฑ์	17	8.3
3. ควรมีการควบคุมหรือตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน	13	6.4
4. ควรมีจุดรวบรวมผลิตภัณฑ์และพัฒนาจุดรวบรวมผลิตภัณฑ์	27	13.2
5. ควรมีการฝึกอบรมการปรับปรุงการแปรรูปหรือปรับปรุงคุณภาพผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มผลิตขึ้นมาให้สวยงามและตลาดต้องการ ทันสมัย	31	15.2
6. ควรมีการสนับสนุนเงินทุนหรือกองทุนการแปรรูปวัตถุดิบที่มีในท้องถิ่นเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและสร้างอาชีพให้คนในชุมชนอย่างจริงจัง	30	14.7
ด้านการตลาด		
1. ให้ภาครัฐประกันราคาผลผลิตและผลิตภัณฑ์	18	8.8
2. ให้ภาครัฐจัดหาตลาดเพื่อจำหน่ายสินค้าที่ทางกลุ่มผลิต	25	12.3

ตารางที่ 4.21 (ต่อ)

	n =203	
ข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
	(คน)	
ด้านการตลาด (ต่อ)		
3. ภาครัฐควรมีการประสานเชื่อมโยงเครือข่ายวิสาหกิจต่างๆที่ผลิตสินค้าชนิดเดียวกันและหาจุดศูนย์กลางในการจำหน่ายสินค้า	17	8.3
4. ให้ทางราชการช่วยประชาสัมพันธ์สินค้าและรณรงค์การใช้สินค้าที่ทางวิสาหกิจผลิตขึ้นมา	21	10.3

จากตารางที่ 4.21 ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน สรุปดังนี้

ด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 22.1 เสนอแนะให้มีการสนับสนุนแหล่งเงินทุนและสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำแก่วิสาหกิจชุมชนเพิ่มเติม ร้อยละ 11.3 เสนอแนะให้หน่วยงานมีการประเมินศักยภาพอย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 10.3 เสนอแนะให้ควรมีการสัมมนา / ศึกษาดูงานการดำเนินงานวิสาหกิจที่มีพัฒนา / การบริหารงาน / การดำเนินงานวิสาหกิจอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นการกระตุ้นการมีส่วนร่วม ร้อยละ 7.4 เสนอแนะให้ควรมีการประชุมปรึกษาหารือเพื่อพัฒนาวิสาหกิจอย่างต่อเนื่อง และควรมีการประชุมปรึกษาหารือเพื่อพัฒนาวิสาหกิจอย่างต่อเนื่อง และร้อยละ 5.9 เสนอแนะควรมีการระดมทุนจากสมาชิกทุกคนเพื่อเป็นกองทุนกลุ่ม

ด้านการผลิต สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 15.2 เสนอแนะ ควรมีการฝึกอบรมการปรับปรุงการแปรรูปหรือปรับปรุงคุณภาพผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มผลิตขึ้นมาให้สวยงามและตลาดต้องการทันสมัย ร้อยละ 14.7 เสนอแนะ ควรมีการสนับสนุนเงินทุนหรือกองทุนการแปรรูปวัตถุดิบที่มีในท้องถิ่นเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและสร้างอาชีพให้คนในชุมชนอย่างจริงจัง ร้อยละ 13.2 เสนอแนะ ควรมีจួรวบรวมผลิตภัณฑ์และพัฒนาจួรวบรวมผลิตภัณฑ์ ร้อยละ 12.3 เสนอแนะ ให้จัดฝึกอบรม ในด้านการขอรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ร้อยละ 8.3 เสนอแนะ ให้จัดฝึกอบรม ให้ความรู้ในด้านการผลิต การแปรรูป การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการบรรจุภัณฑ์ และร้อยละ 6.4 เสนอแนะ ให้ควรมีการควบคุมหรือตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน

ด้านการตลาด สมาชิกวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 12.3 เสนอแนะให้ภาครัฐจัดหาตลาดเพื่อจำหน่ายสินค้าที่ทางกลุ่มผลิต ร้อยละ 10.3 เสนอแนะ ให้ทางราชการช่วยประชาสัมพันธ์สินค้า

และรณรงค์การใช้สินค้าที่ทางวิสาหกิจผลิตขึ้นมา ร้อยละ 8.8 เสนอแนะ ให้ภาครัฐประกันราคา
ผลผลิตและผลิตภัณฑ์ และร้อยละ 8.3 เสนอแนะ ให้ภาครัฐควรมีการประสานเชื่อมโยงเครือข่าย
วิสาหกิจต่างๆที่ผลิตสินค้าชนิดเดียวกันและหาจุดศูนย์กลางในการจำหน่ายสินค้า

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นสำคัญโดยจำแนกออกเป็น 4 ส่วน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ทางเศรษฐกิจ และสังคม ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน (2) ความรู้ของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน (3) ระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน (4) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน (5) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนและขอต่อทะเบียนดำเนินกิจการต่อ กับสำนักงานเกษตรอำเภอสามชัย ณ วันที่ 30 มกราคม 2553 และมีกิจการเป็นประเภทการผลิต จำนวน 45 กลุ่ม สมาชิกรวมทั้งสิ้นจำนวน 409 คน

กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณหาจำนวนตัวอย่างของ Yamane (1973) โดยยอมให้มีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 0.05 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 203 ราย คิดเป็นร้อยละ 49.63 ของประชากรทั้งหมด ทำการสุ่มตัวอย่างสุ่มแบบชั้นภูมิ โดยทอนสัดส่วนขนาดของกลุ่ม แล้วจึงทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (simple random sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์ทั้งชนิดปลายปิดและปลายเปิด ซึ่งสร้างจากกรอบแนวคิดในการวิจัย ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือตอนที่ 1 บัญญัติพื้นฐานส่วนบุคคล บัญญัติทางเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ตอนที่ 2 บัญญัติด้านความคิดเห็นของสมาชิกคองานวิสาหกิจชุมชน ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (pretest) โดยสัมภาษณ์สมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภอกำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 ราย แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha of coefficient) ได้ความเชื่อมั่น ดังนี้

- ในด้านการรับข้อมูลข่าวสารค่าความเชื่อมั่น = .8244
- ในด้านความคิดเห็นของสมาชิกคองานวิสาหกิจชุมชน = .7175
- ในด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านการบริหารจัดการ = .8282
- ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านการผลิต = .8893
- ในด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านการตลาด = .7989
- ในด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย = .8318

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ (1) ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด (2) หาความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ โดยการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (multiple regression) โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ .05

1.3 สรุปผลการวิจัย ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1.3.1 ข้อมูลส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม

- 1) บัญญัติพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน สมาชิกส่วนใหญ่เป็นหญิง มีอายุเฉลี่ย 42.79 ปี ส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
- 2) บัญญัติทางเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน สมาชิกมีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 25.14 ไร่ จำนวนแรงงานเกษตรในครัวเรือนเฉลี่ย 3.49 คน ผลตอบแทนที่ได้รับ

จากกลุ่มเฉลี่ย 4,913.79 บาท/ปี รายได้ของครัวเรือนเฉลี่ย 97,108.37 บาท/ปี เงินลงทุน(เงินหุ้น) ในกลุ่มเฉลี่ย 321.43 บาท

3) ปัจจัยทางสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน สมาชิกส่วนใหญ่มีสถานภาพภายในกลุ่มเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ระยะเวลาการเป็นสมาชิกเฉลี่ย 3.10 ปี มากกว่าครึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน สำหรับการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลจาก ประธานกลุ่มและนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ สมาชิกครึ่งหนึ่งเคยเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา และดูงานเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน ส่วนมากเป็นการเข้าร่วมกิจกรรมประชุม รองลงมาเป็นการฝึกอบรมสัมมนา มีส่วนน้อยเข้าร่วมดูงาน

4) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนเพียงครึ่งหนึ่งตอบถูก 5.40 ข้อ ประเด็นคำตอบที่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนตอบถูกมากที่สุดคือการยื่นขอจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนจะต้องมีสมาชิกตั้งแต่ 7 คนขึ้นไป ประเด็นที่สมาชิกตอบถูกน้อยที่สุดคือ กลุ่มที่จะขอจดทะเบียนวิสาหกิจได้จะต้องเป็นกลุ่มที่มีกิจกรรมเพื่อการผลิตเท่านั้น

1.3.2 ปัจจัยด้านความคิดเห็นของสมาชิกต่องานวิสาหกิจชุมชน สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความคิดเห็นต่องานวิสาหกิจชุมชน โดยเรียงตามลำดับ คือในด้านวิสาหกิจชุมชนทำให้เกิดการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ การรวมกลุ่มวิสาหกิจทำให้ชุมชนเกิดการพึ่งพาตนเอง การรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทำให้สมาชิกมีความสามัคคีกลมเกลียว การรวมกลุ่มวิสาหกิจทำให้สมาชิกมีขวัญกำลังใจที่ดี การรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนก่อให้เกิดความเข้มแข็งของกลุ่มและชุมชน วิสาหกิจชุมชนทำให้เกิดการจัดการทรัพยากรและรักษาทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนวิสาหกิจชุมชนทำให้เกิดการเชื่อมโยงกิจกรรมและเครือข่ายต่างๆ การรวมกลุ่มวิสาหกิจทำให้เกิดการเพิ่มมูลค่าของผลผลิต

1.3.3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

1) ด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน

(1) ด้านการวางแผนการดำเนินงาน สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ส่วนมากมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานในด้าน การจัดทำแผนการตลาด ,การกำหนดขั้นต้นและวิธีการปฏิบัติงานของกลุ่ม การจัดทำแผนการผลิต มีส่วนน้อยที่มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาของกลุ่ม

(2) ด้านคณะกรรมการกลุ่ม สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ส่วนมากมีส่วนร่วมในการ ติดตามประเมินผลการทำงานของคณะกรรมการ การกำหนดบทบาทหน้าที่ของกรรมการ

การประสานงานระหว่างคณะกรรมการกับสมาชิก มีส่วนน้อยที่มีส่วนร่วมในการออกแบบ
โครงสร้างคณะกรรมการ

(3) *ด้านสมาชิกกลุ่ม* สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ส่วนมากมีส่วนร่วมในการ
ในด้านการจัดประชุมสมาชิกประจำปี การให้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่มและการจัดกิจกรรม
ให้คำแนะนำ ปรีกษา และแก้ปัญหา มีส่วนน้อยที่มีส่วนร่วมในการสร้างขวัญและกำลังใจให้
สมาชิก

(4) *ด้านการเงิน* สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ส่วนมากมีส่วนร่วม ในการจัดหา
แหล่งเงินทุน สินเชื่อ รongลงมา ในการระดมหุ้นเงินทุนหมุนเวียนภายในกลุ่ม มีส่วนน้อยที่มีส่วน
ร่วม ในการจัดทำระบบบัญชีของกลุ่ม

(5) *การจัดสรรผลประโยชน์* สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ส่วนมากมีส่วนร่วม
ในการจัดสรรประโยชน์หรือผลกำไรให้กับสมาชิก รongลงมา มีส่วนร่วมในการจัดสรรประโยชน์
ให้กับชุมชน มีส่วนน้อยที่มีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกกลุ่ม

(6) *การประเมินผลวิสาหกิจชุมชน* สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ส่วนมากมี
ส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลสำเร็จของแผนปฏิบัติงานตามที่กำหนดไว้ มีส่วนน้อยที่มี
ส่วนร่วมใน การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน

2) *ด้านการผลิต*

(1) *กระบวนการผลิต* สมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีส่วนร่วมในกระบวนการ
ผลิตเรียงตามลำดับคือ การวางแผนการผลิตทั้งในด้านการจัดการใช้วัตถุดิบ การแบ่งหน้าที่ของ
สมาชิกที่ทำการผลิตและการกำหนดแหล่งที่มาของวัตถุดิบ รongลงมาสมาชิกวิสาหกิจชุมชน
ส่วนมาก มีส่วนร่วมในการจัดการสถานที่ให้ถูกสุขลักษณะ การจัดการวัสดุ อุปกรณ์ในการผลิต
การวิเคราะห์สถานการณ์เบื้องต้น(การวิเคราะห์ความต้องการผลิตภัณฑ์ของตลาด การวิเคราะห์
ต้นทุน กำไร ในการผลิต การวิเคราะห์แหล่ง ปริมาณ คุณภาพวัตถุดิบ การวิเคราะห์ศักยภาพของ
ผู้ผลิต การวิเคราะห์แหล่ง ปริมาณ คุณภาพวัตถุดิบ และการวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ที่ผลิต) การควบคุม
และตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์

(2) *การจัดการผลผลิต* สมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการ
ผลผลิตตามลำดับคือ การในการจัดการผลผลิตในด้านการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ การจำหน่าย
(ขายส่ง/ขายปลีก) การแปรรูปผลผลิต การขนส่ง การกระจายผลิตภัณฑ์ การรวบรวมผลิตภัณฑ์
และสมาชิกมีส่วนร่วมในด้านการบรรจุภัณฑ์

3) ด้านการตลาดและเครือข่าย

(1) ด้านการตลาด สมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีส่วนร่วมในด้านการตลาด เรียงตามลำดับคือ ประชาสัมพันธ์สินค้าและผลิตภัณฑ์ การประเมินการตลาด การศึกษาคำนวณ กำไร ขาดทุน การกำหนดแหล่งจำหน่ายสินค้า การส่งเสริมการขาย การกำหนดราคา และการ จัดทำรูปแบบการจำหน่าย

(2) ด้านเครือข่าย

(ก) การเชื่อมโยงเครือข่ายภายในชุมชน สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ส่วนมากมีส่วนร่วมในการเชื่อมโยงเครือข่ายภายในชุมชน เรียงตามลำดับคือ การเชื่อมโยงเครือข่าย ภายในชุมชนในด้านการเชื่อมโยงเครือข่ายการตลาด การเชื่อมโยงเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการเชื่อมโยงเครือข่ายการผลิต

(ข) การเชื่อมโยงเครือข่ายภายนอกชุมชน สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ส่วนมากมีส่วนร่วมในการเชื่อมโยงเครือข่ายภายนอกชุมชนในด้าน การเชื่อมโยงเครือข่ายการตลาด การเชื่อมโยงเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการเชื่อมโยงเครือข่ายการผลิต

4) ระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในภาพรวม การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนภาพรวม สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนมี ในการดำเนินงานด้านการผลิต และ ด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ส่วนในด้านการตลาดและเครือข่าย สมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีส่วนร่วมในระดับมาก

1.3.3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

1) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ .01 พบว่ามีจำนวน 4 ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์เชิงบวก ได้แก่ จำนวนแรงงาน การรับข้อมูลข่าวสารจากประธานหรือคณะกรรมการ และการรับข้อมูล ข่าวสารจากหน่วยงานอื่น ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ในเชิงลบ ได้แก่ ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรของครัวเรือน ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละตัวกับตัวแปรตามที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 พบว่ามีจำนวน 2 ตัวแปร ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชิงบวก ได้แก่ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อครัวเรือน ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ในเชิงลบ ได้แก่ ระยะเวลาในการเป็นสมาชิก

2) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้าน การผลิต ตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ .01 พบว่ามีจำนวน 2 ตัวแปร แยกเป็นตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์เชิงบวก ได้แก่

การรับข้อมูลข่าวสารจากประธานหรือคณะกรรมการกลุ่ม ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละตัวกับตัวแปรตามที่มีความสัมพันธ์เชิงลบ ได้แก่ ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรของครัวเรือน ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละตัวกับตัวแปรตามที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 มีจำนวน 3 ตัวแปร แยกเป็นตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์เชิงบวก ได้แก่ อายุ และการรับข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานอื่น ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์เชิงลบ ได้แก่ ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

3) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านการตลาด ตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ .01 พบว่ามีจำนวน 2 ตัวแปร แยกเป็นตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์เชิงบวก ได้แก่ การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนจากหน่วยงานอื่น ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์เชิงลบ ได้แก่ การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละตัวกับตัวแปรตามที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 พบว่ามีจำนวน 1 ตัวแปร เป็นตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์เชิงลบ ได้แก่ ขนาดพื้นที่ถือครองทำการเกษตร

4) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย ตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ .01 พบว่ามีจำนวน 1 ตัวแปร เป็นตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์เชิงบวก ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน สำหรับ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละตัวกับตัวแปรตามที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 พบว่ามีจำนวน 2 ตัวแปร ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์เชิงบวก ได้แก่ การรับข้อมูลข่าวสารจากผู้นำท้องถิ่น และการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนจากหน่วยงานอื่น

5) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนภาพรวม ตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ .01 พบว่ามีจำนวน 1 ตัวแปร เป็นตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์เชิงบวก ได้แก่ การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนจากหน่วยงานอื่น ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 พบว่ามีจำนวน 3 ตัวแปร แยกเป็นตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์เชิงบวก ได้แก่ ความรู้ความเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์เชิงลบ ได้แก่ ขนาดพื้นที่ถือครองทำการเกษตร และการเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น

1.3.4 ปัญหาการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

ด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาในด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเรียงลำดับได้ดังนี้ ปัญหาในการระดมหุ้น/เงินทุนหมุนเวียน

ภายในกลุ่มมีน้อย ปัญหาในประเด็นงบประมาณไม่เพียงพอในการผลิต ปัญหาขาดความรู้ในการจัดทำระบบบัญชี ปัญหาการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนขาดความต่อเนื่อง ปัญหาการศึกษาดูงาน / การฝึกอบรม / การประชุม/สัมมนาเพื่อพัฒนาความรู้ในด้านการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชน ปัญหาไม่มีการจัดสรรประโยชน์หรือผลกำไรให้กับสมาชิก ปัญหาการจัดทำ ข้อตกลง /ระเบียบ / ข้อบังคับ / กติกา หรือกฎเกณฑ์ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนไม่เหมาะสม ปัญหาการจัดหาแหล่งเงินทุน ปัญหาการเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการแต่งตั้งคณะกรรมการกลุ่ม / แบ่งหน้าที่ของสมาชิก ปัญหาการจัดทำระบบบัญชีของกลุ่มไม่เป็นระบบ ปัญหาในประเด็นการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนขาดความต่อเนื่อง ปัญหาการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกกลุ่มและชุมชนไม่ทั่วถึง

ด้านการผลิต สมาชิกและวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาในด้านการผลิตเรียงตามลำดับได้ดังนี้ ปัญหางบประมาณไม่เพียงพอในการผลิต ปัญหาเครื่องมือ อุปกรณ์ชำรุดหรือไม่ทันสมัยทำให้การผลิตล่าช้าไม่เพียงพอ ปัญหาในประเด็นขาดความรู้ ในการผลิตและแปรรูปผลผลิต ปัญหาในประเด็นผลิตไม่ทันตามความต้องการตลาด ปัญหาการจัดการสถานที่ / วัสดุ อุปกรณ์ในการผลิตไม่ถูกสุขลักษณะ มีปัญหาในประเด็นบรรจุภัณฑ์ไม่น่าสนใจ/ไม่เหมาะสม/ไม่ตรงกับความต้องการของตลาด ปัญหาการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ปัญหาการรวบรวมผลิตภัณฑ์ การขนส่ง การกระจายผลิตภัณฑ์ไม่ทันต่อความต้องการของตลาด ปัญหาไม่มีการควบคุม / ตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ และปัญหาในประเด็นการดำเนินการผลิตไม่เป็นระบบ

ด้านการตลาดและเครือข่าย สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาด้านการตลาดและเชื่อมโยงเครือข่ายเรียงตามลำดับคือ ขาดการเชื่อมโยงเครือข่ายตลาดภายในชุมชน ภายนอกชุมชนไม่มีตลาดรองรับผลผลิต ตลาดไม่แน่นอน กำหนดราคาไม่ได้ ไม่มีการประชาสัมพันธ์และ การประเมินการตลาด ปัญหาขาดความรู้ ประสบการณ์ การกำหนดราคา คิดคำนวณ กำไร ขาดทุนไม่แน่นอน กำหนดราคาไม่ได้

1.3.5 ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

สมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้เสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ในด้านต่างๆดังนี้

ด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน สมาชิกวิสาหกิจชุมชน เสนอแนะให้มีการสนับสนุนแหล่งเงินทุนและสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำแก่วิสาหกิจชุมชนเพิ่มเติม ให้หน่วยงานมีการประเมินศักยภาพอย่างต่อเนื่อง ควรมีการสัมมนา / ศึกษาดูงานการดำเนินงานวิสาหกิจที่มีพัฒนา / การบริหารงาน / การดำเนินงานวิสาหกิจอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นการกระตุ้นการมีส่วนร่วม ควรมี

การประชุมปรึกษาหารือเพื่อพัฒนาวิสาหกิจอย่างต่อเนื่อง การประชุมปรึกษาหารือเพื่อพัฒนาวิสาหกิจอย่างต่อเนื่อง และควรมีการระดมหุ้นจากสมาชิกทุกคนเพื่อเป็นกองทุนกลุ่ม

ด้านการผลิต สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเสนอแนะให้มีการฝึกอบรมการปรับปรุงการแปรรูปหรือปรับปรุงคุณภาพผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มผลิตขึ้นมาให้สวยงามและตลาดต้องการ ทันสมัย ควรมีการสนับสนุนเงินทุนหรือกองทุนการแปรรูปวัตถุดิบที่มีในท้องถิ่นเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและสร้างอาชีพให้คนในชุมชนอย่างจริงจัง ควรมีจตุรรวบรวมผลิตภัณฑ์และพัฒนาจตุรรวบรวมผลิตภัณฑ์ ให้จัดฝึกอบรม ในด้านการขอรับรองมาตรฐาน ให้จัดฝึกอบรม ให้ความรู้ในด้านการผลิต การแปรรูป การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการบรรจุภัณฑ์ และ ควรมีการควบคุมหรือตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน

ด้านการตลาด สมาชิกวิสาหกิจชุมชน เสนอแนะให้ภาครัฐจัดหาตลาดเพื่อจำหน่ายสินค้าที่ทางกลุ่มผลิต ให้ทางราชการช่วยประชาสัมพันธ์สินค้าและรณรงค์การใช้สินค้าที่ทางวิสาหกิจผลิตขึ้นมา ให้ภาครัฐประกันราคาผลผลิตและผลิตภัณฑ์ และให้ภาครัฐควรมีการประสานเชื่อมโยงเครือข่ายวิสาหกิจต่างๆที่ผลิตสินค้าชนิดเดียวกันและหาจุดศูนย์กลางในการจำหน่ายสินค้า

2. อภิปรายผล

2.1 ปัจจัยทางด้านสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

2.2.1 การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลจาก ประธานกลุ่มและนักวิชาการส่งเสริมในพื้นที่ อาจเป็นเพราะว่า สมาชิกส่วนใหญ่ให้ความเคารพและไว้วางใจผู้นำของตน(ประธาน)และเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดสมาชิกมากที่สุด รองลงมาจะเป็นนักวิชาการส่งเสริมที่เป็นผู้ดูแลกลุ่มและคอยติดตามงานเป็นประจำ ในบางกลุ่มประธานกับคณะกรรมการเป็นผู้ให้ข้อมูลข่าวสารเพราะประธานกับคณะกรรมการจะมีโอกาสเข้าประชุม ฝึกอบรม สัมมนาหรือติดต่อกับหน่วยงานราชการมากกว่า ในบางกลุ่มนักวิชาการส่งเสริมอาจจะได้ไม่ทั่วถึงก็จะมี การส่งข่าวผ่านประธาน คณะกรรมการซึ่งเป็นบุคคลที่สามารถกระจายข่าวสู่สมาชิกได้ตลอดเวลา

2.2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

2.2.1 ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

1) เพศ มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ด้านการผลิต อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ .01 และมีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหารจัดการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 แสดงให้เห็นว่า เพศ มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ มนุ รอดภัย (2545: 101) ที่พบว่า เพศ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ป่าชุมชน เขาป่ากกกว้าง เช่นเดียวกับ การศึกษาของ สุพรชัย มั่งมีสิทธิ์ (2535: บทคัดย่อ) ที่พบว่า เพศ เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการจัดการป่าชุมชนศูนย์พัฒนาหมู่บ้านชนบทผสมผสานอำเภอบ้านไผ่

2) การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหารงานกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่าถ้าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเป็นสมาชิกกลุ่มอื่นมากขึ้น จะมีผลทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ จินดาณิศา แสดงกาญจนวนิช (2538 : 129-139) ที่พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่มสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร คือ การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น เช่นเดียวกับ การศึกษาของชวัญชัย วงศ์นิติกร (2532 : 115) ที่พบว่า การเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมอื่นจะมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน และการวิจัยของ เกษตรจักร รัตนศรี (2544 : 58 - 60) ยังพบว่า การเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมทางการเกษตร เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรภายใต้โครงการเพิ่มศักยภาพการผลิตของชุมชนในตำบลหลักภาคใต้ในขั้นตอนการศึกษาศักยภาพและข้อมูลชุมชน และขั้นตอนการวิเคราะห์ปัญหาชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับกรณีศ เชื้อศิริถาวร (2544 : 83) ที่พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร คือ การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น

3) การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ด้านการตลาด การเชื่อมโยงเครือข่าย และการดำเนินงานวิสาหกิจโดยภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ .01 และมีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ด้านการผลิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าถ้าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนมากขึ้น จะมีผลทำให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นงกาญจน์ บุรณรักษ์

(2533 : 91) ที่พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติของชาวคะเหรียง ได้แก่ ความดีในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล และความดีในการรับข่าวสารด้านการเกษตรและการดำรงชีพ และจากการศึกษาของ อาสาฬห์ เกษทรัพย์ (2524 : 28) พบว่า การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลมาก จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนมากกว่าผู้ที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐน้อย เพราะก่อให้เกิดการถ่ายทอดข่าวสารขึ้น โดยที่หัวหน้าครัวเรือนเป็นผู้รับข่าวสารและทางราชการเป็นผู้ส่งข่าวสาร นอกจากนี้ สโรชรัตน์ คีร์รัตน์ (2531: บทคัดย่อ) กล่าวว่า การได้รับข่าวสาร การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรม นอกจากนี้การศึกษาของ สมพงษ์ แป้นทอง (2539 : บทคัดย่อ) ยังพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้แก่ การได้รับข่าวสารจากวิทยุ เอกสาร สิ่งพิมพ์

4) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิก

วิสาหกิจชุมชน ด้านการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าถ้าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากขึ้น จะมีผลทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กรณิศ เชื้อศิริถาวร (2544 : 83) ที่พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้แก่ จำนวนแรงงานภายในครัวเรือน นอกจากนี้ นพวรรณ เสวตานนท์ (2546 : 92) ยังพบว่า จำนวนสมาชิกในครัวเรือน มีอิทธิพลผลต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภาในขั้นตอนตัดสินใจ

2.2.2 ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

ก) อายุ

1) อายุ มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ด้านการผลิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ด้านการตลาด และการดำเนินงานในภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าสมาชิกยิ่งอายุมากขึ้นทำให้มีส่วนร่วมในด้านการผลิต การตลาดและการดำเนินงาน โดยภาพรวมน้อยไปด้วย

2) ความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหารจัดการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าสมาชิกยิ่งมีความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนน้อยยิ่งทำให้มีส่วนร่วมในด้านการบริหารจัดการในกลุ่มน้อยไปด้วย

3) การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ด้านการตลาด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าสมาชิกยังเป็นสมาชิกกลุ่มอื่นหลายกลุ่ม ยิ่งทำให้มีส่วนร่วมในด้านการตลาดของกลุ่มน้อยไปด้วย

4) จำนวนแรงงานในครัวเรือน มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าสมาชิกยังมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนน้อย ยิ่งทำให้มีส่วนร่วมในด้านการเชื่อมโยงเครือข่ายของกลุ่มน้อยไปด้วย

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

เพื่อที่จะทำให้การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนประสบผลสำเร็จ สามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน จึงมีข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยดังนี้

3.1.1 ด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน

- 1) ควรมีการสนับสนุนแหล่งเงินทุนและสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำแก่วิสาหกิจชุมชน
- 2) ให้หน่วยงานมีการประเมินศักยภาพอย่างต่อเนื่อง
- 3) จัดให้มีการสัมมนา / ศึกษาดูงานการดำเนินงานวิสาหกิจที่มีพัฒนา / การบริหารงาน / การดำเนินงานวิสาหกิจอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นการกระตุ้นการมีส่วนร่วมของสมาชิก ควรมีการประชุมปรึกษาหารือเพื่อพัฒนาวิสาหกิจอย่างต่อเนื่อง

- 4) ให้มีการประชุมปรึกษาหารือของกลุ่มเพื่อเป็นการพัฒนาวิสาหกิจอย่างต่อเนื่อง

- 5) สมาชิกควรมีการลงหุ้นเพื่อเป็นกองทุนกลุ่ม และสร้างความเข้มแข็งสามัคคีภายในกลุ่ม

3.1.2 ด้านการผลิต

- 1) ควรมีการจัดฝึกอบรมศึกษาดูงาน เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ให้ความรู้ด้านรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ การพัฒนาผลิตภัณฑ์และแปรรูปผลิตภัณฑ์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- 2) ควรมีการจัดรูปแบบการรวบรวมผลิตภัณฑ์ การขนส่ง การกระจายผลิตภัณฑ์ อย่างเป็นระบบ เพื่อประโยชน์ต่อการวางแผนการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ

- 3) ควรมีการสนับสนุนเงินทุนหรือกองทุนการแปรรูปวัตถุดิบที่มีในท้องถิ่น เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและสร้างอาชีพให้คนในชุมชนอย่างจริงจัง

- 4) ควรมีจุดรวบรวมผลิตภัณฑ์และพัฒนาจุดรวบรวมผลิตภัณฑ์
- 5) จัดฝึกอบรม ในด้านการขอรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ความรู้ในการผลิต การแปรรูป การพัฒนาผลิตภัณฑ์การบรรจุภัณฑ์ และการควบคุมหรือตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน

3.1.3 ด้านการตลาดและเครือข่าย

- 1) ควรให้มีการจัดฝึกอบรม สัมมนาและดูงาน ในเฉพาะเรื่อง เช่น การกำหนดราคา คิดคำนวณ กำไร ขาดทุน การประชาสัมพันธ์และการประเมินการตลาด การเชื่อมโยงเครือข่ายภายในชุมชน ภายนอกชุมชน
- 2) หน่วยงานของรัฐควรมีส่วนสนับสนุนช่วยเหลือด้านการตลาดแก่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนด้วย
- 3) ควรมีการประเมินการตลาด ประชาสัมพันธ์สินค้าและผลิตภัณฑ์อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องเป็นประจำ
- 4) ควรมีการประสานเชื่อมโยงเครือข่ายวิสาหกิจต่างๆที่ผลิตสินค้าชนิดเดียวกันและหาจุดศูนย์กลางในการจำหน่ายสินค้า

3.1.4 คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัด คณะอนุกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนอำเภอ และกรรมการวิสาหกิจชุมชน

- 1) จะต้องสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน โดยกำหนดไว้ในยุทธศาสตร์การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของจังหวัด ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ควรกำหนด เช่น การสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การจัดทำแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชนแบบมีส่วนร่วม ส่งเสริมและพัฒนาระบบบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน

3.1.5 ผู้รับผิดชอบงานวิสาหกิจชุมชนประจำจังหวัด และ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอ

- 1) ควรจัดทำระบบฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานให้ครอบคลุมครบถ้วน และวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อแก้ไขปัญหา ปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานให้มีผลในทางปฏิบัติมากยิ่งขึ้น
- 2) ควรมีการพัฒนาความรู้ด้านวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีประสบการณ์และเกิดความชำนาญในการปฏิบัติงานให้เป็นมืออาชีพในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนต่อไป

3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ในพื้นที่อำเภออื่นหรือทั้งจังหวัด เพื่อนำผลวิจัยมาพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอย่างเป็นระบบและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

3.2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชน เพื่อทราบปัจจัยที่สนับสนุนให้การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ประสบผลสำเร็จและปัจจัยที่ทำให้มีปัญหากในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

3.2.3 ควรศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็น ความพึงพอใจของสมาชิกในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน เพื่อที่จะนำผลการวิจัยมาวางแผนในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้ยั่งยืนและต่อเนื่องตลอดไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการเกษตร (2547) *คู่มือการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2548*
- กรมส่งเสริมการเกษตร (2548) "วิสาหกิจชุมชน" (อัคราเสนา)
- เกษตรฉัตร รัตนศรี (2544) "การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ภายใต้โครงการเพิ่มศักยภาพการผลิตของชุมชนในตำบลหลักภาคใต้" วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ขวัญชัย วงศ์นิติกร (2532) "ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของผู้อยู่อาศัย ในเขตหมู่บ้านจัดสรรเทพประทาน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี" วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- จินตมณี แสงกาญจนวนิช (2538) "ปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง" วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2526) *การบริหารการพัฒนาชนบท กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์*
- ฉอาน วุฒิชัยธรรมรักษา (2526) "ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ในโครงการสร้างงานในชนบท ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการที่ได้รับรางวัลดีเด่นของตำบลทุ่งพะยอม อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี" วิทยานิพนธ์ปริญญา สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ชัยโรจน์ ธนสันติ (2535) "การมีส่วนร่วมของกรรมการสภาตำบลในงานอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ: ศึกษากรณีจังหวัดอุบลราชธานี" วิทยานิพนธ์ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

- ชูเกียรติ ภัยลิ (2536) "การศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมระหว่างเขตพื้นที่ที่มีการปฏิบัติงาน กับพื้นที่ที่ไม่มีการปฏิบัติงานของตำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา" วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม ภาควิชาสังคมวิทยา และมนุษยวิทยา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ชูชาติ ม่วงสมจิตร (2540) "การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร" วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ณรงค์ มหรรณพ และคูสิต เวชกิจ (2534) "องค์กรประชาชนในการส่งเสริมการป่าไม้" ใน เอกสารการสอนชุดวิชา ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการส่งเสริมการป่าไม้ หน่วยที่ 8 หน้า 491 - 541 นนทบุรี สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ณรงค์ เพชรประเสริฐ(2542) *ธุรกิจชุมชน: เส้นทางที่เป็นไปได้* กรุงเทพมหานคร จัดพิมพ์โดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- คูสิต เวชกิจ (2535) "การมีส่วนร่วมของประชาชนและการระดมทรัพยากรเพื่อการป่าไม้ชุมชน" ใน เอกสารการสอนมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช หน่วยที่ 5 นนทบุรี สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- เทวินทร์ รวมสุขนิรันดร์ (2546) " การมีส่วนร่วมของหมอดินอาสาประจำตำบลในการดำเนินงานพัฒนาที่ดินจังหวัดแพร่ " วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ธิดาวดี เหลืองชนะโชค (2544) "ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกรในโรงเรียนในจังหวัดเชียงใหม่" วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) สาขาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- นงกาญจน์ บุณรักษ์ (2533) "คุณภาพชีวิตและการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติของชาวกะเหรี่ยงในจังหวัดกาญจนบุรีและราชบุรี ภายใต้โครงการของกรมประชาสัมพันธ์ ปี พ.ศ. 2533" วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต คณะเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

- นพวรรณ เสวตานนท์ (2546) "ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ
ทรัพยากรป่าไม้ลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภา จังหวัดสงขลา" วิทยานิพนธ์ปริญญา
เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- นภพร เชื้อจำ (2531) "ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการส่งเสริมกิจกรรมสหกรณ์
การเกษตรเมืองมีนบุรี จำกัด กรุงเทพมหานคร" วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527) *กลวิธี แนวทาง วิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงาน
พัฒนาชุมชน กรุงเทพมหานคร ศักดิ์โสภากการพิมพ์*
_____. (2531) *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา กรุงเทพมหานคร
ศักดิ์โสภากการพิมพ์*
- บัวพันธ์ พรรคทิง และคนอื่น ๆ (2532) "รายงานการวิจัยเรื่องการเข้าร่วมในขบวนการพัฒนา
ของชาวบ้าน กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์อาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2547) "การวิจัยการมีส่วนร่วมทางส่งเสริมการเกษตร" ใน *ประมวล
สาระชุดวิชาการวิจัยเพื่อการพัฒนาการส่งเสริมการเกษตร* หน้าที่ 9 หน้า 313-315
นนทบุรี สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ปราโมทย์ ยอดแก้ว (2544) "การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในโครงการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมที่เสื่อม
โทรม ในเขตปฏิรูปที่ดิน จังหวัดมุกดาหาร" วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตร
มหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ปรียากร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535) *จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล กรุงเทพมหานคร
สหมิตรออฟเซท*
- ปิยะพร บุญเพ็ง (2531) "ความรู้ ความคิดเห็น และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสหกรณ์การเกษตร
ของสตรีชนบท: ศึกษากรณีสหกรณ์การเกษตรเมืองสรรค์ จำกัด " วิทยานิพนธ์
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- "พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548" (2548, 18 มกราคม) *ราชกิจจานุเบกษา
ฉบับกฤษฎีกา* เล่ม 122 ตอนที่ 6 ก หน้า 1-20
- พัฒน์ บุญยรัตน์พันธ์ (2527) *หลักการพัฒนาชุมชนและหลักการพัฒนาชนบท กรุงเทพมหานคร
สำนักพิมพ์ไทยอนุเคราะห์*

- เพิ่มศักดิ์ ถังจะเวทะ (2545) " การมีส่วนร่วมในการใช้ทรัพยากรน้ำจากโครงการชลประทาน
กรณีศึกษา : โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยแอ่ง จังหวัดร้อยเอ็ด " วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
- ไพรัตน์ เดชะรินทร์ (2527) "นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การ
พัฒนาปัจจุบัน" *การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา* หน้า 6-7
กรุงเทพมหานคร สกดิ์โสภาการพิมพ์
- มนู รอดภัย (2545) " ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ป่าชุมชน
เขาปากกว้าง ตำบลธรรมเสน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี " วิทยานิพนธ์ปริญญา
เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช
- มาณะ จิตตะสังคะ (2526) "การพัฒนาสตรีชนบทในประเทศไทย" เอกสารประกอบคำบรรยาย
สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หน้า 36
- เมธี พยอมพงศ์ (2544) *เศรษฐกิจชุมชน : ทางเลือกเพื่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน* เชียงใหม่
คณะธุรกิจการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้
- บุญเด่น วุฒิเมธี (2526) *การพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ไทย
อนุเคราะห์ไทย
- วิจิต นันทสุวรรณ (2544) *แผนแม่บทการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน*. กรุงเทพมหานคร
เจริญวิทย์การพิมพ์
- ศรีสกุล อุทัยธรรม (2543) "ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการอนุรักษ์
แม่น้ำเพชรบุรี: ศึกษาเฉพาะกรณีเขตเทศบาลเมืองเพชรบุรี" ภาคนิพนธ์ปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต(พัฒนาสังคม) คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒน
บริหารศาสตร์
- สำนักงานเกษตรอำเภอสามชัย (2553) "รายงานผลการดำเนินงาน ปี 2552" กาฬสินธุ์ (อัครสำเนา)
- สโรชรัตน์ ศิริรัตน์ (2531) "ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของหัวหน้าครอบครัวในกิจกรรม
กองทุนพัฒนาหมู่บ้าน บ้านจันทาร ตำบลจันทาร อำเภอเมืองร้อยเอ็ด" วิทยานิพนธ์
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

- สมพงษ์ เป้ป็นทอง (2539) "การมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน" วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาการเกษตร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- สมใจ เข้มเจริญ (2531) "การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้: ศึกษากรณีตำบลสะเอียบ อำเภอสอง จังหวัดแพร่" วิทยานิพนธ์ปริญญา สังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
- เสรี พงศ์พิศ และ คณะ (2544) *วิสาหกิจชุมชน : แผนแม่บท แนวคิด แนวทาง ตัวอย่าง พระราชบัญญัติ* กรุงเทพมหานคร เจริญวิทย์การพิมพ์
- สุพรชัย มั่งมีสิทธิ์ (2535) "การมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการจัดการป่าชุมชนในโครงการขององค์กรพัฒนาเอกชน: ศึกษากรณีโครงการป่าชุมชนที่ริเริ่มโดยศูนย์พัฒนาหมู่บ้านชนบทผสมผสาน อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น" วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยาการพัฒนาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- สุเมธ แสงนันทนวล (2531) "ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์ในกิจกรรมหมู่บ้านสหกรณ์ : ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านสหกรณ์เทศบาลสถานกรุงเทพ ฯ จำกัด โครงการ 4 " วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- สุรแสง พูนเพิ่มสุขสมบัติ (2548) " การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการแปรรูปกระท้อนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี " วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สุรพล จันทราบัตย์ (2544) "หน่วยที่ 13 การนิเทศในการบริหารโครงการส่งเสริมการเกษตร" ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารและการนิเทศงานส่งเสริมการเกษตร เล่ม 2 นนทบุรี สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*
- อาภรณ์พันธ์ จันท์สว่าง (2522) "คำบรรยายลักษณะวิชาทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน 2 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประจำปีการศึกษา 2522 ภาคปลาย" (อัครา)
- อัจฉรา สุขสมบูรณ์ (2545) "วิสาหกิจชุมชน.....ทิศทางใหม่ของการพัฒนาภาคการเกษตร" *วารสารส่งเสริมการเกษตร (กันยายน) : 33,176*

- Cohen, J.M. and N.T. Uphoff (1977) *Rural Development Participation : Concept and Measures For Project Design, implementation and Evaluation*. New York : Cornell University
- Reeder, W.W. (1974). *Some Aspect of the Informal Social Participation of farm families in New York State*. New York : Cornell University.
- Taro Yamane (1973). *Statistics :An Introductory Analysis*. 3rd ed New York : Harper & Row Publishers.
- White, Alastair T. (1982) *The Community Participation A Discussion of the Agreements Community Participation : Current issue and Lesson Learned*. Learned. USA. The United Nations Children,s fund.
- <http://www.amphoe.com/picture/3/map1190624840> ค้นคืนวันที่ 10 เมษายน 2553

ภาคผนวก
แบบสัมภาษณ์

เลขที่แบบสัมภาษณ์ □□□

แบบสัมภาษณ์การวิจัย

เรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์



คำชี้แจง

ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ตอบฟัง แล้วผู้สัมภาษณ์ทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง ○ หน้าข้อความ และเติมข้อความลงในช่องว่างให้สมบูรณ์ตรงตามความเป็นจริง โดยแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม

ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านความคิดเห็นของสมาชิกต่องานวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม

1. ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

1.1 เพศ

○ 1. ชาย ○ 2. หญิง

1.2 ปัจจุบันท่านมีอายุ.....ปี (เกิน 6 เดือน ให้นับเป็น 1 ปี)

1.3 ระดับการศึกษาสูงสุดของท่านคือ

- 1. ไม่ได้รับการศึกษา ○ 4. มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า
 ○ 2. ประถมศึกษาปีที่ 4 ○ 5. มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.)
 ○ 3. ประถมศึกษาปีที่ 6 ○ 6. อนุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวส.)
 ○ 7.ปริญญาตรี

1.4 สมาชิกในครัวเรือน.....คน ชาย.....คน หญิง.....คน

2. ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

2.1 ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร รวมทั้งสิ้น.....ไร่

2.2 จำนวนแรงงานในครัวเรือน จำนวน.....คน

○ 1. ชาย จำนวน.....คน ○ 2. หญิง จำนวน.....คน

2.3 ผลตอบแทนที่ได้รับจากการดำเนินงานร่วมกับกลุ่ม จำนวน..... บาท/ปี
(ผลตอบแทนจากการขายสินค้า/บริการและอื่นๆทั้งหมด)

2.4 รายได้ของครัวเรือน จำนวน..... บาทต่อปี

2.5 ท่านมีเงินลงทุน(เงินหุ้น)ในกลุ่ม จำนวน.....บาท

3. ปัจจัยทางด้านสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

3.1 สถานภาพของท่านภายในวิสาหกิจชุมชน(ระหว่างเดือน มกราคม 2552 – มกราคม 2553)

1. เป็นประธานวิสาหกิจชุมชน
2. เป็นคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน (ระบุตำแหน่ง).....
3. เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

3.2 ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนทั้งหมด.....ปี

3.3 การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- | | | | | |
|--------------------------------|-----------------------|------|-----------------------|---------|
| 1. กลุ่มเกษตรกร | <input type="radio"/> | เป็น | <input type="radio"/> | ไม่เป็น |
| 2. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร | <input type="radio"/> | เป็น | <input type="radio"/> | ไม่เป็น |
| 3. กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน | <input type="radio"/> | เป็น | <input type="radio"/> | ไม่เป็น |
| 4. กลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส. | <input type="radio"/> | เป็น | <input type="radio"/> | ไม่เป็น |
| 5. สหกรณ์การเกษตร | <input type="radio"/> | เป็น | <input type="radio"/> | ไม่เป็น |
| 6. กลุ่มออสมทรัพย์เพื่อการผลิต | <input type="radio"/> | เป็น | <input type="radio"/> | ไม่เป็น |
| 7. อื่นๆ ระบุ..... | | | | |

รวม จำนวนกลุ่มที่เป็นสมาชิก.....กลุ่ม

3.4 แหล่งการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

[ให้เติมเครื่องหมาย ✓ ในตารางตามความเป็นจริง]

แหล่งรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน	การรับข้อมูลข่าวสาร			
	ไม่ได้รับ	ได้รับน้อย	ได้รับปานกลาง	ได้รับมาก
1. นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่				
2. ประชาชนกลุ่มและคณะกรรมการกลุ่ม				
3. ผู้นำท้องถิ่น(ผู้ใหญ่บ้าน/กำนัน/หัวหน้ากลุ่มต่างๆ)				
4. เจ้าหน้าที่ของรัฐจากหน่วยงานอื่น				
5. สื่อสิ่งพิมพ์				
6. สื่อวิทยุกระจายเสียง				
7. สื่อวิทยุโทรทัศน์				

3.5 การเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา และ ดูงานเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน ในระหว่าง

เดือนมกราคม 2552 – มกราคม 2553

 1. ไม่เคยได้เข้าร่วม 2. เคยเข้าร่วมในลักษณะ

() 1. ประชุม จำนวน.....ครั้งต่อปี

() 2. ฝึกอบรม สัมมนา จำนวน.....ครั้งต่อปี

() 3. ดูงาน จำนวน.....ครั้งต่อปี

รวม.....ครั้งต่อปี

3.6 ความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

[ให้เติมเครื่องหมาย ✓ ในตารางตามความเข้าใจ]

ประเด็นความรู้ความเข้าใจ	ใช่	ไม่ใช่
1. การยื่นขอจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนจะต้องมีสมาชิกตั้งแต่ 7 คนขึ้นไป		
2. การยื่นขอจดทะเบียนเป็นคนในครอบครัวเดียวกันหลายๆ คนก็ได้		
3. สมาชิกหนึ่งคนสามารถยื่นทะเบียนได้หลายวิสาหกิจ		
4. การต่อทะเบียนวิสาหกิจชุมชนสามารถต่อได้เมื่อครบวันจดทะเบียน		
5. ถ้าไม่ต่อทะเบียนวิสาหกิจชุมชนเกินสองปีนายทะเบียนสามารถยกเลิกวิสาหกิจนั้นได้		
6. การคัดเลือกสมาชิกเพื่อมอบอำนาจให้ทำการแทนสมาชิกในการขอจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนสามารถคัดเลือกได้จำนวน 3 คน		
7. กลุ่มที่จะขอจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนได้จะต้องเป็นนิติบุคคล		
8. การขอต่อทะเบียนวิสาหกิจสามารถยื่นขอต่อได้ที่สำนักงานเกษตรอำเภออื่นๆ		
9. วิสาหกิจชุมชนเป็นกิจกรรมที่มุ่งกำไรเป็นหลัก		
10. กลุ่มที่จะขอจดทะเบียนวิสาหกิจได้จะต้องเป็นกลุ่มที่มีกิจกรรมเพื่อการผลิตเท่านั้น		

ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านความคิดเห็นของสมาชิกต่องานวิสาหกิจชุมชน

[ให้เติมเครื่องหมาย ✓ ในตารางตามความคิดเห็น]

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น					
	ไม่เห็นด้วย	เห็นด้วย น้อยที่สุด	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย มากที่สุด
1.การรวมกลุ่มวิสาหกิจทำให้เกิดการเพิ่มมูลค่าของผลผลิต						
2.การรวมกลุ่มวิสาหกิจทำให้ชุมชนเกิดการพึ่งพาตนเอง						
3.การรวมกลุ่มวิสาหกิจทำให้สมาชิกมีขวัญกำลังใจที่ดี						

ตอนที่ 2 (ต่อ) ปัจจัยด้านความคิดเห็นของสมาชิกต่องานวิสาหกิจชุมชน

[ให้เติมเครื่องหมาย ✓ ในตารางตามความคิดเห็น]

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น					
	ไม่เห็นด้วย	เห็นด้วยน้อยที่สุด	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยมากที่สุด
4.วิสาหกิจชุมชนทำให้เกิดการเชื่อมโยงกิจกรรมและเครือข่ายต่างๆ						
5.วิสาหกิจชุมชนทำให้เกิดการจัดการทรัพยากรและรักษาทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน						
6.วิสาหกิจชุมชนทำให้เกิดการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้						
7.การรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนก่อให้เกิดความเข้มแข็งของกลุ่มและชุมชน						
8.การรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทำให้สมาชิกมีความสามัคคีกลมเกลียว						

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านบริหารจัดการ ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

[ให้เติมเครื่องหมาย ✓ ในตารางตามความคิดเห็น]

การดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	การมีส่วนร่วม					
	ไม่มีส่วนร่วม	ร่วมน้อยที่สุด	ร่วมน้อย	ร่วมปานกลาง	ร่วมมาก	มากที่สุด
1. ด้านการวางแผนกลุ่ม						
1.1 การวิเคราะห์ปัญหาของกลุ่ม						
1.2 การกำหนดเป้าหมายและทิศทางของกลุ่ม						
1.3 การจัดทำแผนกิจกรรมต่างๆของกลุ่ม						
1.4 การจัดทำแผนการผลิต						
1.5 การจัดทำแผนการตลาด						
1.6 การกำหนดขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติงานของกลุ่ม						
2. ด้านคณะกรรมการกลุ่ม						
2.1 การออกแบบโครงสร้างคณะกรรมการกลุ่ม						
2.2 การกำหนดบทบาทหน้าที่ของกรรมการ						
2.3 การติดตามประเมินผลการทำงานของคณะกรรมการ						
2.4 การประสานงานระหว่างคณะกรรมการกับสมาชิก						
3. ด้านสมาชิกกลุ่ม						
3.1 การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม						
3.2 การแบ่งบทบาทหน้าที่ของสมาชิก						
3.3 การร่วมประชุมสมาชิกประจำปี						
3.4 การจัดกิจกรรมให้คำแนะนำ/ปรึกษา/แก้ไขปัญหาในกลุ่ม						
3.5 การพัฒนาความรู้ให้กับสมาชิกวิสาหกิจชุมชน โดยการไปศึกษาดูงาน/ฝึกอบรม / ประชุม/สัมมนา						
3.6 การสร้างขวัญ / กำลังใจให้สมาชิก						

ตอนที่ 3 (ต่อ) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านบริหารจัดการ ของสมาชิก

วิสาหกิจชุมชน อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

[ให้เติมเครื่องหมาย ✓ ในตารางตามความคิดเห็น]

การดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	การมีส่วนร่วม					
	ไม่มี ส่วน ร่วม	ร่วม น้อย ที่สุด	ร่วม น้อย	ร่วม ปาน กลาง	ร่วม มาก	มาก ที่สุด
4. ด้านการเงิน						
4.1 การระดมหุ้น/เงินทุนหมุนเวียนภายในกลุ่ม						
4.2 การจัดทำระบบบัญชีของกลุ่ม						
4.3 การจัดหาแหล่งเงินทุน สินเชื่อ						
5. ด้านการจัดสรรผลประโยชน์						
5.1 การร่วมจัดสรรผลกำไรให้กับสมาชิก						
5.2 การร่วมจัดสรรประโยชน์ต่างๆให้กับชุมชน						
5.3 การร่วมจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกกลุ่ม						
6. ด้านการประเมินผลวิสาหกิจชุมชน						
6.1 การร่วมประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน						
6.2 การติดตาม / ประเมินผลสำเร็จของแผนปฏิบัติงาน ตามที่กำหนดไว้						

ตอนที่ 3 (ต่อ) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านการผลิต ของสมาชิกวิสาหกิจ
ชุมชน อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์
[ให้เติมเครื่องหมาย ✓ ในตารางตามความคิดเห็น]

การดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	การมีส่วนร่วม					
	ไม่มี ส่วน ร่วม	ร่วม น้อย ที่สุด	ร่วม น้อย	ร่วม ปาน กลาง	ร่วม มาก	มาก ที่สุด
1. ด้านกระบวนการผลิต						
1.1 การวิเคราะห์สถานการณ์เบื้องต้น						
1.1.1 การวิเคราะห์แหล่ง / ปริมาณ / คุณภาพวัตถุดิบ						
1.1.2 การวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ที่ผลิต						
1.1.3 การวิเคราะห์ความต้องการผลิตภัณฑ์ของตลาด						
1.1.4 การวิเคราะห์ศักยภาพของผู้ผลิต						
1.1.5 การวิเคราะห์ต้นทุน / ค่าไร ในการผลิต						
1.2 การวางแผนการผลิต						
1.2.1 การจัดหา การใช้วัตถุดิบ						
1.2.2 การแบ่งหน้าที่ของสมาชิกที่ทำการผลิต						
1.2.3 การกำหนดแหล่งที่มาของวัตถุดิบ						
1.3 การจัดการสถานที่ผลิตให้ถูกสุขลักษณะ						
1.4 การจัดการวัสดุ อุปกรณ์ในการผลิต						
1.5 การควบคุม / ตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์						
1.6 การดำเนินการผลิต						
2. ด้านการจัดการผลผลิต						
2.1 การแปรรูปผลผลิต						
2.2 การบรรจุภัณฑ์						
2.3 การจำหน่าย (ขายส่ง/ขายปลีก)						
2.4 การขนส่ง / การกระจายผลิตภัณฑ์						
2.5 การรวบรวมผลิตภัณฑ์						
2.6 การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์						

ตอนที่ 3 (ต่อ) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้าน การตลาดและเครือข่าย ของ
สมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์
[ให้เติมเครื่องหมาย ✓ ในตารางตามความคิดเห็น]

การดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	การมีส่วนร่วม					
	ไม่มี ส่วน ร่วม	ร่วม น้อย ที่สุด	ร่วม น้อย	ร่วม ปาน กลาง	ร่วม มาก	มาก ที่สุด
1.ด้านการตลาด						
1.1 การกำหนดแหล่งจำหน่ายสินค้า						
1.2 การจัดทำรูปแบบการจำหน่าย						
1.3 การกำหนดราคา						
1.4การคิดคำนวณ กำไร ขาดทุน						
1.5 การส่งเสริมการขาย						
1.6การประชาสัมพันธ์สินค้าและผลิตภัณฑ์						
1.7 การประเมินการตลาด						
2. ด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย						
2.1 การเชื่อมโยงเครือข่ายภายในชุมชน						
2.1.1 การเชื่อมโยงเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้						
2.1.2 การเชื่อมโยงเครือข่ายการผลิต						
2.1.3 การเชื่อมโยงเครือข่ายการตลาด						
2.2 การเชื่อมโยงเครือข่ายภายนอกชุมชน						
2.2.1 การเชื่อมโยงเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้						
2.2.2 การเชื่อมโยงเครือข่ายการผลิต						
2.2.3 การเชื่อมโยงเครือข่ายการตลาด						

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

[ให้เติมเครื่องหมาย ✓ ในตารางตามความคิดเห็น]

ประเด็นปัญหา	ปัญหา		ข้อเสนอแนะ ในการแก้ปัญหา
	ไม่มี	มี	
1. ด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน			
1.1. การจัดทำ ข้อตกลง /ระเบียบ / ข้อบังคับ / กติกา หรือกฎเกณฑ์ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ไม่เหมาะสม			
1.2. การจัดสรรประโยชน์หรือผลกำไร ให้กับสมาชิก			
1.3. การเปิดโอกาสให้สมาชิกมีการส่วนร่วมในการแต่งตั้งคณะกรรมการกลุ่ม / แบ่งหน้าที่ของสมาชิก			
1.4. การจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกกลุ่มและชุมชน ไม่ทั่วถึง			
1.5. การจัดหาแหล่งเงินทุน สินเชื่อ			
1.6. การศึกษาดูงาน / การฝึกอบรม / การประชุม/สัมมนาเพื่อพัฒนาความรู้ในด้านการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนไม่เพียงพอ			
1.7. การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนขาดความต่อเนื่อง			
1.8. การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนขาดความต่อเนื่อง			
1.9. การระดมหุ้น/เงินทุนหมุนเวียนภายในกลุ่มมีน้อย			
1.10 การจัดทำระบบบัญชีของกลุ่ม			
1.10.1 ไม่เป็นระบบ			
1.10.2 ขาดความรู้ในการจัดทำระบบบัญชี			
2. ด้านการผลิต			
2.1 การจัดการสถานที่ / วัสดุ อุปกรณ์ในการผลิตไม่ถูกสุขลักษณะ			
2.2 การดำเนินการผลิตไม่เป็นระบบ			
2.3 การควบคุม / ตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์			
2.4 ผลิตไม่ทันตามความต้องการตลาด			
2.5 เครื่องมือ อุปกรณ์ชำรุดหรือไม่ทันสมัยทำให้การผลิตล่าช้าไม่เพียงพอ			
2.6 ความรู้ ในการผลิตและแปรรูปผลิตภัณฑ์			
2.7 งบประมาณไม่เพียงพอในการผลิต			
2.8 บรรจุภัณฑ์ไม่น่าสนใจ/ไม่เหมาะสม/ไม่ตรงกับความต้องการของตลาด			
2.9 การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์			

**ตอนที่ 3 (ต่อ) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน
อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์
[ให้เติมเครื่องหมาย ✓ ในตารางตามความคิดเห็น]**

ประเด็นปัญหา	ปัญหา		ข้อเสนอแนะ ในการแก้ปัญหา
	ไม่มี	มี	
2.10 การรวบรวมผลิตภัณฑ์ การขนส่ง การกระจายผลิตภัณฑ์ไม่ทันต่อ ความต้องการของตลาด			
3. ด้านการตลาดและการเชื่อมโยงเครือข่าย			
3.1 ไม่มีตลาดรองรับผลผลิต			
3.2 ตลาดไม่แน่นอน กำหนดราคาไม่ได้			
3.3 ขาดความรู้ ประสบการณ์ การกำหนดราคา คิดคำนวณ กำไร ขาดทุนไม่แน่นอน			
3.4 การประชาสัมพันธ์และ การประเมินการตลาด			
3.5 ขาดการเชื่อม โยงเครือข่ายตลาดภายในชุมชน ภายนอกชุมชน			

ปัญหาอื่น ๆ (โปรดระบุ)

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้สัมภาษณ์
(นาย/นาง/นางสาว.....)

...../...../.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางปิยะนุช กลิ่นคล้าย
วัน เดือน ปีเกิด	วันที่ 21 เดือน พฤศจิกายน 2510
สถานที่เกิด	อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาพืชศาสตร์(พืชไร่-นา) มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุธวิทยาลัย จังหวัดสุรินทร์ ปีการศึกษา 2533
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ